

ÅRS

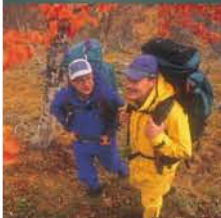
REDO

VIS

2006

NING

Naturvårdsverkets årsredovisning 2006

Ytterligare exemplar av årsredovisningen kan beställas från Naturvårdsverkets ordertel: 08-505 933 40, fax: 08-505 933 99, e-post: natur@cm.se
ISBN 91-620-8285-X. TRYCK: Edita Ljunglöfs, Stockholm 07-02. PRODUKTION: Naturvårdsverket. GRAFISK FORM: Informationssekreterariatet.
ORIGINALPRODUKTION OCH DIAGRAM: IdéoLuck. TEXTBEARBETNING: Andreas Nilsson/Rana Reportage. BILDER: Jan Töve/N, Heikki Hakulinen/
Megapix, Anders Geidemark/N, Jakob Halaska/Megapix, Krister Berg/N, www.imagesource.com/Megapix, 412 Stock Image/Ina Agency, imageDJ/Megapix,
Per-Olov Eriksson/N. ILLUSTRATIONER: Miljömålen Tobias Flygar.

Innehåll

Naturvårdsverkets roll	3
GD har ordet	4
RESULTATREDOVISNING	6
Översikt över verksamhetsgrenar	6
VERKSAMHETSOMRÅDE 1: Pådrivande och förebyggande miljöarbete	8
Tillsyn och normgivning	10
Information	26
Övriga styrmedel och strategier	34
Internationellt miljösamarbete – mål 1	35
Övriga styrmedel och strategier – mål 2 till 5	41
VERKSAMHETSOMRÅDE 2: Bevara och restaurera natur och miljö	58
Efterbehandling av förorenade områden	60
Åtgärder för att bevara biologisk mångfald	66
Investeringsprogram	88
VERKSAMHETSOMRÅDE 3: Kunskap och underlag för miljöarbete	94
Miljöforskning	96
Uppföljning och utvärdering	106
Övriga mål och återrapporteringskrav	119
En organisation i utveckling	122
Regeringsuppdrag	132
FINANSIELL REDOVISNING	146
Sammanställning över väsentliga uppgifter 2006	148
Resultaträkning	149
Balansräkning	150
Finansieringsanalys	152
Anslagsredovisning	154
Tilläggsupplysningar och noter	159

Naturvårdsverkets roll

•• Naturvårdsverket är den centrala miljömyndigheten i Sverige. Vi arbetar för en hållbar utveckling ur ett ekologiskt perspektiv. En viktig uppgift är att medverka i och driva på arbetet för ett stärkt och breddat miljöansvar såväl i Sverige som i EU och internationellt. Arbetet utgår ifrån de fem grundläggande miljövärdena:

- människors hälsa
- den biologiska mångfalden och naturmiljön
- kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena
- ekosystemets långsiktiga produktionsförmåga
- en god hushållning med naturresurser

Verksamheten styrs av de miljö kvalitetsmål och strategier som fastställts av riksdagen.

Naturvårdsverket har det övergripande ansvaret för frågor om miljömål och naturmiljön samt ett särskilt ansvar för samordning, uppföljning och rapportering för 10 av de 16 miljö kvalitetsmålen.

Naturvårdsverkets huvudsakliga uppgifter är att:

- utveckla miljöarbetet genom att föreslå mål, åtgärdsstrategier och styrmedel i miljöpolitiken
- genomföra miljöpolitiska beslut med stöd av statliga anslag, lagtillämpning med mera.
- följa upp och utvärdera miljösituationen och miljöarbetet
- inspirera till att miljöansvaret stärks och breddas såväl i Sverige som internationellt

Verket har cirka 550 anställda fördelade på fem avdelningar; miljö rätt, naturresurser, hållbar samhällsutveckling, miljöanalyser samt verksamhetsstöd och informations-service. Därutöver finns en verksstab och fyra sekretariat för forskning, internationella frågor, personal samt information. Vidare finns tio råd och nämnder för olika frågor knutna till Naturvårdsverket.

GD har ordet

•• Uppmärksamheten kring miljöfrågor hos media och allmänhet har alltid skiftat över tiden. Efter en period på några år då intresset varit förhållandevis lågt har vi under 2006 märkt en ökning igen. Några av våra sedan länge prioriterade områden – klimat och havsmiljö – har fått en extra stor uppmärksamhet. Klimatfrågans mycket omfattande exponering i media under hösten – inte bara i Sverige utan även internationellt – har inneburit ett genombrott när det gäller allmänhetens medvetande om problembilden. Även om beskrivningen ibland kan bli väl kategorisk är det i grunden naturligtvis viktigt att den enskilda människan har insikter och därmed förståelse för de beslut som kommer att behöva tas nu och i framtiden. Förhoppningsvis har inte beskrivningen av problemen blivit så mörk och hotfull att den leder till uppgivenhet för det är naturligtvis precis det motsatta förhållningssättet som behövs för ett framgångsrikt arbete med att lösa de problem som blir allt tydligare.

När det gäller klimatarbetet har vi under året särskilt arbetat med styrmedel-frågor, grunden för den fortsatta klimathandeln samt förutsättningar för förnybara alternativ som vind och bioenergi. Beträffande den marina miljön har vi etablerat ett nära samarbete mellan ett antal berörda myndigheter i syfte att kunna driva sektorsövergripande åtgärdsfrågor. Detta har bland annat resulterat i en aktionsplan för havsmiljön. Naturvårdsverkets eget arbete med marina frågor har under året särskilt fokuserat på fosfor-kväve problematiken samt diffusa utsläpp av gödande ämnen.

De stora miljöproblemen är gränsöverskridande och har därför sin lösning genom samverkan mellan många länder och åtgärder i dessa. Vi har därför haft fortsatt hög prioritet när det gäller EU-arbetet och övrigt internationellt arbete. Vi har under året dessutom fått medel från Sida för ett utökat program i det internationella utvecklingssamarbetet vilket innebär att vi kan öka vår projektverksamhet i bland annat Balkan. När det gäller EU är ett aktivt deltagande viktigt eftersom EU:s regelverk i betydande grad ger förutsättningarna för det nationella miljöarbetet. Vårt deltagande sker i kommissionens förhandlingsgrupper och genomförandekommittéer och viktiga områden under året har bland annat varit luftkvalitet och avfall.

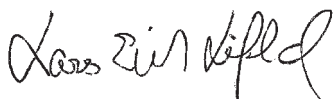
Miljöbalken är regelverket för det nationella miljöarbetet på alla nivåer och av grundläggande betydelse för att nå de av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen. Även om vi under året fortsatt att ge ut föreskrifter, allmänna råd, handböcker och faktablad så att det nu finns vägledningsdokument för ett stort antal områden har regionala och lokala tillsynsmyndigheter rest frågor kring vårt vägledningsarbete. För att möta detta har vi under året tagit fram en plan för vårt fortsatta vägledningsarbete i syfte att effektivisera och göra tillsynen mer ändamålsenlig. Vi har under året också fortsatt att driva principiellt viktiga mål och ärenden i miljödomstolar och miljööverdomstolen i syfte att skapa praxis på områden där rättsläget fortfarande är oklart.

En viktig del av vårt arbete även under detta år har varit att – i enlighet med regeringens riktlinjer – fördela medel för miljöarbete ur våra stora sakanslag. Många skogsområden med höga naturvärden har säkrats genom köp eller in-trångsersättning samt bidrag till kommuner och stiftelser. Länsstyrelserna har under året beslutat om 147 nya naturreservat vilket är fler än föregående år. Vi har under 2006 fortsatt vårt arbete för att bidra till att förorenade områden identifieras och åtgärdas och i början av året pågick arbete på 284 platser. Inom ramen för stödet till klimatinvesteringsprogram – som påbörjades 2003 – har hitintills 1,1 miljarder kronor beviljats till 81 program och fristående åtgärder. Miljöeffekterna kan än så länge inte säkerställas eftersom programmen löper under en fyraårsperiod.

Vi har fortsatt att initiera och finansiera miljöforskning som syftar till att stödja arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålen och under året har vi gjort de största satsningarna på miljömålen Hav i balans och Giftfri miljö. Under året har vi också slutfört översynen av ett antal miljöövervakningsprogram i syfte att få en bättre anpassning till olika EU-direktiv, starkare koppling till miljömålsuppföljning samt förbättrade möjligheter att snabbt identifiera olika miljöhot. Miljöövervakning och rapportering om miljö tillstånd, utsläpp och miljöpåverkan är en komplex verksamhet varför det är särskilt glädjande att vi för fjärde året i rad får en placering bland de allra främsta länderna (tredje plats 2006) i Europeiska miljöbyråns – EEA – kvalitetsranking för Europa.

Informations- och kommunikationsinsatser är en integrerad och mycket viktig del i vårt arbete för att sprida kunskap och ge stöd åt andra aktörer. Förutom en mängd konferenser, seminarier och rapporter har vi under året gjort ett omfattande arbete för att utveckla vår webb eftersom den är en av våra viktigaste informationskanaler. Den nya webben kommer att lanseras under våren 2007.

Den beslutade lokaliseringen av delar av vår verksamhet till Östersund har pågått under året och slutförs till sommaren 2007. Vi har haft svårigheter med att behålla den specifika myndighetskompetensen inom de berörda sakområdena men däremot inte med att nyanställa högt kvalificerad personal. Rekrytering av ny personal och kompetensväxling har därför varit en mycket stor och tidskrävande uppgift under året och kommer att vara en stor utmaning även under det närmaste året.

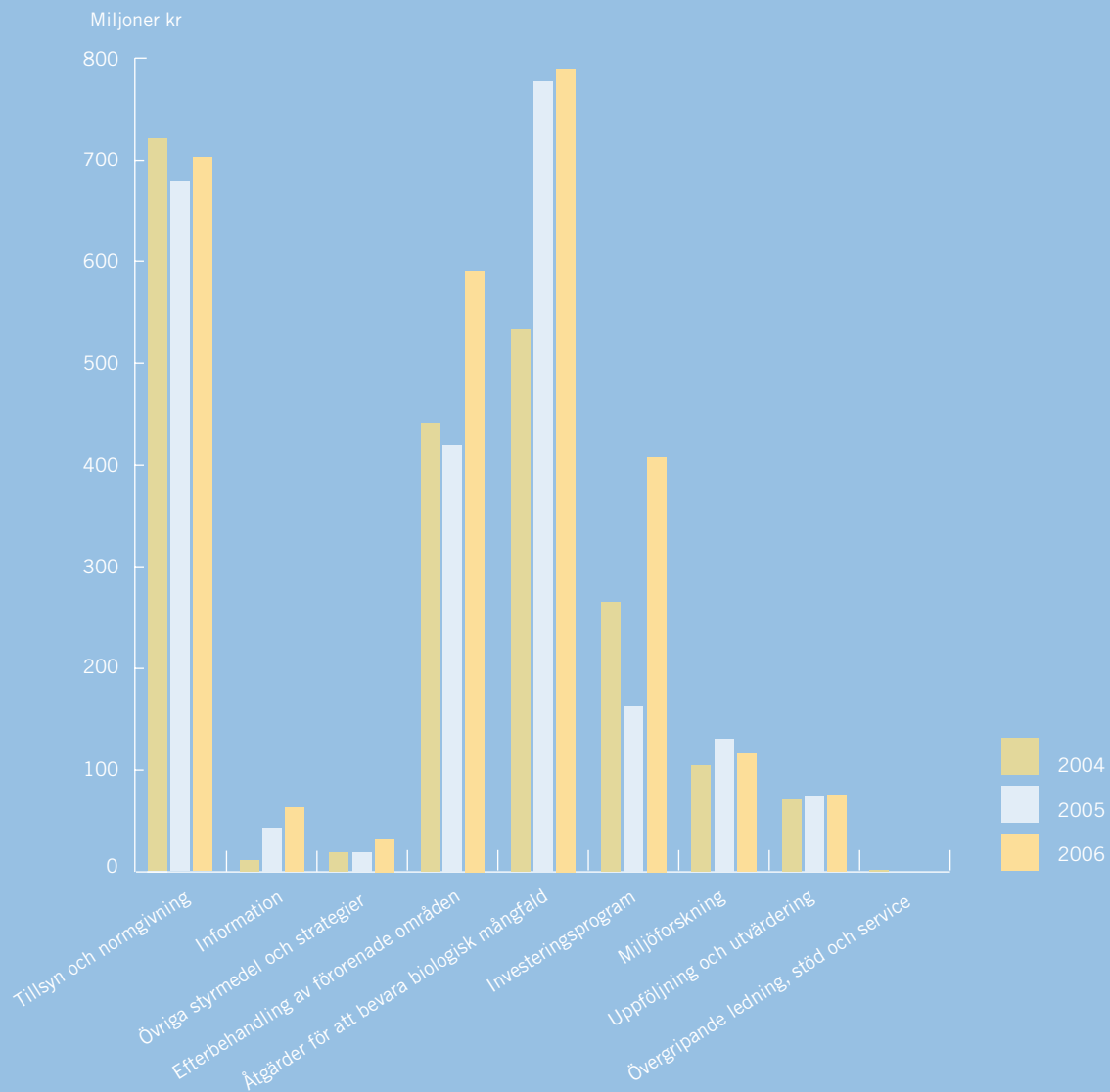

Lars-Erik Liljelund

Översikt över verksamhetsgrenar

JÄMFÖRELSE MELLAN LÄMNAD E BIDRAG 2004–2006

Totalt lämnade bidrag 2006 ca 2,78 mdkr (2004 ca 2,17 mdkr och 2005 ca 2,3 mdkr)

Av Naturvårdsverkets tilldelade medel fördelas en betydande del som bidrag. Diagrammet visar bidragen de tre senaste åren fördelade per verksamhetsgren. Kommentarer till större förändringar finns under respektive verksamhetsgren.

UTFALL I VERKSAMHETSOMRÅDEN OCH VERKSAMHETSGRENAR 2006 I TKR

	PERSONÅR*	PERS KOSTN	ÖVR KOSTN	S:A KOSTN	INTÄKTER	LÄMNADE BIDRAG
Pådrivande och förebyggande miljöarbete						
Tillsyn och normgivning	137	78 911	27 254	106 165	-18 753	701 301
Information	32	16 440	29 985	46 425	-6 326	63 048
Övriga styrmedel och strategier	101	71 206	40 170	111 376	-26 651	32 861
Summa	270	166 557	97 409	263 966	-51 730	797 210
Bevara och restaurera natur och miljö						
Efterbehandling av förorenade områden	3	1 619	10 902	12 521	0	590 546
Åtgärder för att bevara biologisk mångfald	65	43 643	369 155	412 798	-883	788 629
Investeringsprogram	10	5 618	5 163	10 781	-1	407 898
Summa	78	50 880	385 220	436 100	-884	1 787 073
Kunskap och underlag för miljöarbete						
Miljöforskning	21	14 762	6 633	21 395	-5 148	116 269
Uppföljning och utvärdering	84	48 760	163 658	212 418	-2 467	75 813
Summa	105	63 522	170 291	233 813	-7 615	192 082
Totalt summa 2006**	453	280 959	652 920	933 879	-60 229	2 776 365
Därtill semesteruttag	79					
Sjukfrånvaro	46					
Summa totalt personår 2006	578					
Totalt summa 2005**	429	259 967	703 294	963 261	-51 775	2 301 866
Därtill semesteruttag	71					
Sjukfrånvaro	51					
Summa totalt personår 2005	551					
Totalt summa 2004**	464	265 246	676 171	941 417	-70 433	2 166 290
Därtill semesteruttag	78					
Sjukfrånvaro	40					
Summa totalt personår 2004	582					

* Tiden för bå 2005 och 2006 är förändrad från normarbetstid 40 till 42 veckor/år på 40 timmar/vecka.

** En mer detaljerad jämförelse över tre år finns redovisad under respektive verksamhetsgren.

Hushållens hantering av avfallet. Naturvårdsverket har under 2006 följt upp hur hanteringen av förpackningar och returpapper fungerar. Vår utvärdering visade att samarbetet mellan producenter och kommuner oftast fungerar väl och att hushållen har tillgång till lämpliga insamlingsystem. 80 procent av hushållen är nöjda med servicen. De problem som finns är främst nedskräpning vid återvinningsstationer.

Verksamhetsområde 1

Pådrivande och förebyggande miljöarbete

MÅL: Att nationellt och internationellt utveckla och tillämpa styrmedel i enlighet med de fem grundläggande miljövärdena samt att påverka attityder och beteenden hos individer och organisationer så att de agerar i enlighet med sitt miljöansvar.

Tillsyn och normgivning

SAMMANFATTNING: Miljöbalkens regelverk är av grundläggande betydelse för att nå de av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen. En av Naturvårdsverkets viktigaste uppgifter är att tillämpa och utveckla den svenska miljörätten genom tillsyn och normgivning.

Under 2006 har vi gjort insatser för att genomföra EU:s ramdirektiv för vatten i Sverige. Vi har fortsatt arbetet med att ta fram den vägledning som länsstyrelser, kommuner och vattenmyndigheter behöver till förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Vi har även givit ut flera andra föreskrifter, allmänna råd, handböcker och faktablad. Detta medför att det vägledningsmaterial som finns till miljöbalken nu täcker ett stort antal områden. En plan för Naturvårdsverkets tillsynsvägledning åren 2007–2009 har också tagits fram. På tillsynsvägledningsområdet har vi även genomfört insatser inom områdena stöd och råd, uppföljning och utvärdering samt samverkan.

En viktig del av vårt uppdrag är att bevaka allmänna miljövårdsintressen i de mål och ärenden som handläggs hos myndigheter och domstolar. Under 2006 har vi fortsatt att driva principiellt viktiga mål och ärenden som rör tillståndsprövning enligt miljöbalken. Vårt arbete bidrar till att skapa praxis på de områden där rättsläget är oklart, exempelvis när det gäller miljöbalkens så kallade hänsynsregler.

Vårt arbete med kväveoxidavgiften, batteriinsamling och handel med utsläppsrätter har fortsatt att ge resultat under 2006 och minskat spridningen av ämnen som är skadliga för människors hälsa eller miljön. För att förenkla för kommunernas arbete med miljökvalitetsnormer för luft har vi reviderat Naturvårdsverkets föreskrifter av mätning i luft och vi har tagit fram allmänna råd och en handbok om miljökvalitetsnormer i luft. Vi har också medverkat i EU:s revidering av direktiv inom luftområdet för att förenkla och förtydliga den befintliga EU-lagstiftningen.

TILLSYN OCH NORMGIVNING (TKR)						
	PERSONÅR	PERSONAL KOSTNADER	ÖVRIGA KOSTNADER*	SUMMA KOSTNADER	INTÄKTER	LÄMNADE BIDRAG
2006	137	78 911	27 254	106 165	-18 753	701 301
2005	118	68 225	29 433	97 658	-19 317	677 383
2004	126	70 295	44 384	114 679	-12 870	720 392

* Höga konsultkostnader år 2004.

MÅL 1

Senast 2007 är alla föreskrifter som behövs till förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön meddelade.

•• Naturvårdsverket har under 2006 arbetat med miljörätten som ett styrmedel på flera olika sätt för att nå miljökvalitetsmålen. Bland annat har vi arbetat med att ta fram vägledningsmaterial inom olika områden för att ge kommuner och länsstyrelser bättre förutsättningar att tillämpa miljöbalken. Vi har också bevakat allmänna miljövårdsintressen i de mål och ärenden som handläggs hos myndigheter och domstolar.

FÖRVALTNING AV KVALITETEN PÅ VATTENMILJÖN

EU:s ramdirektiv för vatten ska göra arbetet för att skydda Europas vattenmiljöer mer enhetligt och kraftfullt. Ramdirektivet infördes i svensk lagstiftning år 2004 genom förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Fem nya regionala vattenmyndigheter har inrättats i Sverige för att samordna arbetet. En viktig uppgift för Naturvårdsverket till och med 2007 är att ta fram den vägledning till förordningen som de nya vattenmyndigheterna samt länsstyrelser och kommuner behöver. Det är ett komplext arbete där underlag till både bindande föreskrifter och icke-bindande vägledning i form av allmänna råd eller handböcker tas fram parallellt inom många olika områden.

ÅTERRAPPORTERING
1:1

NYA FÖRESKRIFTER UNDER 2006

Under året har Naturvårdsverket färdigställt och givit ut två föreskrifter till förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Föreskrifterna behandlar kartläggning och analys av ytvatten samt övervakning av ytvatten. De nya föreskrifterna gör att reglerna kring arbetet med att uppnå god ekologisk status i våra vatten blivit betydligt tydligare. De gör också att Sverige kan rapportera uppgifter till EU i enlighet med de kvalitetskrav som ställs i ramdirektivet för vatten. Första rapporteringen om miljöövervakning ska göras senast i mars 2007.

ÅTERRAPPORTERING
1:2

ÖVRIGA INSATSER INOM OMRÅDET

Under 2006 har vi givit ut handboken *Samverkan om vattenförvaltning – information, kommunikation och samråd*. Vi har fortsatt det stora arbetet med att ta fram de underlag som krävs för att ge ut planerade föreskrifter, allmänna råd och handböcker under 2007. Det pågår också arbete med att ta fram vägledning inom bland annat områdena bedömningsgrunder, miljökvalitetsnormer, karaktärisering, övervakning, rapportering, kraftigt modifierade vatten, undantagsbestämmelser, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner.

Bedömningsgrunderna behövs för klassningen av ekologisk status hos sjöar, vattendrag och kustvatten. De utgör underlag för de miljö kvalitetsnormer som kommer att beslutas för att uppfylla kraven i ramdirektivet för vatten. Under året har 17 vetenskapliga rapporter med förslag till bedömningsgrunder blivit klara. Dessa har cirkulerats bland berörda intressenter och diskuterats vid ett seminarium i maj. I syfte att underlätta genomförandet har Naturvårdsverket under året tagit fram underlag till ett informationsmaterial som klargör normgivningsprocessen. Vi har även information om vattenförvaltning på webbplatsen *Vattenportalen*. Vi leder referensgrupper för olika frågor och deltar i ett samverkansforum tillsammans med vattenmyndigheter och länsstyrelser där syftet är att skapa samsyn kring bland annat prioriteringar, genomförande och andra strategiskt viktiga frågor i arbetet med förordningen.

DELTAGANDE I EU-ARBETET

Vi har bevakat och utvecklat EU:s arbete med att genomföra ramdirektivet för vatten genom att delta i en grupp för strategisk koordination och dess olika arbetsgrupper som bland annat biträder EU-kommissionen. Den 17 juli lade Europeiska kommissionen fram ett förslag till dotterdirektiv till ramdirektivet om prioriterade ämnen. Syftet är att minska användningen av eller fasa ut vissa miljöfarliga ämnen. Naturvårdsverket har givit stöd till Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet när underlag skulle tas fram till Sveriges kommentarer till direktivförslaget, samt till ståndpunkter som Sverige driver i rådsförhandlingen. Därtill har Naturvårdsverket besvarat Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementets remiss angående direktivförslaget. Bland annat bör fettlösliga ämnen kunna miljöövervakas i sediment eller biologiskt material i stället för vatten då detta ger en säkrare bedömning och en mer kostnadseffektiv miljöövervakning. Kommissionen bör även ges ansvar att arbeta fram åtgärder på gemensamhetsnivå i de fall medlemsländerna identifierar att det är omöjligt för dem själva att vidta åtgärder för att klara en norm. Exempelvis kommer en stor andel svenska vatten att överskrida den föreslagna miljö kvalitetsnormen för kvicksilver i växter och djur.

målpuppfyllelse

Sammanfattningsvis fortskrider arbetet med att ta fram föreskrifter och vägledning till förordningen om förvaltning av vattenkvaliteten huvudsakligen enligt den plan vi har fastlagt. Arbetet kommer att fortsätta under 2007 då vi planerar att färdigställa och ge ut föreskrifter om miljö kvalitetsnormer, förvaltningsplaner samt åtgärdsprogram. Vi planerar också att ge ut ytterligare sju allmänna råd och handböcker under 2007. Vi räknar med att målet om att alla föreskrifter som behövs till förordningen ska vara meddelade senast 2007 kommer att uppnås.

MÅL 2

Senast 2006 finns en plan för verkets tillsynsarbete för 2007–2009 för att förbättra miljöbalkens tillämpning hos kommuner och länsstyrelser.

ÅTERRAPPORTERING
2

PLAN FÖR TILLSYNSVÄGLEDNING 2007–2009

Naturvårdsverket har ansvar för att vägleda länsstyrelser och kommuner i deras roll som operativa tillsynsmyndigheter. På uppdrag av regeringen har vi tagit fram en plan för arbetet med tillsynsvägledning 2007–2009 i syfte att förbättra miljöbalkens tillämpning hos kommuner och länsstyrelser. Planen redovisades i december 2006.

I arbetet med att ta fram planen har vi haft en omfattande kommunikation med länsstyrelser och kommuner för att inventera deras behov, önskemål och förväntningar på Naturvårdsverket. Under sommaren besöktes sex län under en ”dialogturné” – Värmland, Skåne, Västerbotten, Gävleborg, Västmanland och Dalarna. Representeranter från totalt 32 kommuner i de besökta länen deltog tillsammans med länsstyrelserna. Under dessa besök presenterade vi vår roll och arbetet med vägledningsplanen samt tog del av länsstyrelsernas och kommunernas synpunkter och behov.

INFORMATION OCH FÖRANKRING

Utöver detta har vägledningsplanen diskuterats vid två möten i en grupp med representanter från såväl Naturvårdsverket som länsstyrelser och kommuner. Naturvårdsverket har också hållit föredrag om vägledningsplanen och deltagit i en workshop för Sveriges kommunala miljöchefer samt informerat om arbetet i Tillsyns- och föreskriftsrådet. Under Naturvårdsverkets stora konferens, *Miljöbalksdagarna* i oktober, togs vägledningsplanen upp under ett eget delseminarium.

måluppfyllelse

I december 2006 levererades en plan för Naturvårdsverkets arbete med tillsynsvägledning för 2007–2009 i syfte att förbättra miljöbalkens tillämpning hos kommuner och länsstyrelser. Vi anser därför att målet är uppfyllt.

MÅL 3

Senast 2007 finns rättsligt bindande kriterier för återvinning av avfall i anläggningsarbeten i syfte att öka andelen avfall som återvinns utan risk för skadliga miljö- och hälsoeffekter.

ÅTERRAPPORTERING
3:1

FÖRESKRIFT OM ÅTERVINNING AV AVFALL

Återvinning av avfall i bland annat anläggningsarbeten är en viktig förutsättning för att minska förbrukningen av naturliga råvaror. Ur miljösynpunkt är det dock angeläget att återvinningen inte innebär risker för människors hälsa eller miljön. Intresset för att återvinna avfall har ökat på senare år i och med att styrmedel som skatt på deponering av avfall och deponeringsförbud för vissa typer av avfall har införts. Men återvinning kan i vissa fall innebära en risk för att farliga ämnen sprids i miljön. Därför arbetar Naturvårdsverket för att ge ut föreskrifter för återvinning av avfall i anläggningsarbete under 2007, under förutsättning att vi får regeringens bemyndigande för detta.

INSATSER UNDER 2006 OCH FÖRVÄNTADE EFFEKTER

Under året har vi tagit fram en projektplan och påbörjat arbetet med att ta fram underlag till föreskrifter och förankra dessa i en referensgrupp som består av berörda aktörer. En ny webbsida med information om arbetet med att ta fram kriterier har också skapats på Naturvårdsverkets webbplats. Vi har medverkat vid flera utbildnings- och vägledningsinsatser, bland annat länsstyrelsekonferenser om avfallsfrågor i Västernorrland, Södermanland och Östergötland, en nationell länsstyrelsekonferens om avfall i Värmland, RVF-dagarna i Jönköping m fl.

Den förväntade effekten av dessa insatser är att vi under 2007 kommer att kunna ge ut bindande kriterier för avfall som används för anläggningsändamål som syftar till att avfallet kan återvinnas utan risk för negativa miljö- och hälsoeffekter.

ÅTERRAPPORTERING
3:2

PLANERADE INSATSER 2007

Planerade insatser under 2007 är remiss av förslag till föreskrifter, behandling av remissynpunkter och beslut om föreskrifter. Beroende på vilka synpunkter som kommer fram i diskussionerna med referensgruppen och vilka behov som kartläggs under förankringsarbetet kan det också bli aktuellt med ytterligare vägledning på området under 2007, till exempel seminarier och träffar med handläggare på de operativa tillsynsmyndigheterna.

målpuppfyllelse

Sammanfattningsvis pågår arbetet planenligt med att ta fram underlag för bindande kriterier. Vi anser därför att vi kommer att uppfylla målet om att det senast 2007 finns rättsligt bindande kriterier för återvinning av avfall i anläggningsarbeten.

MÅL 4

Naturvårdsverket har bevakat att nödvändiga initiativ till omprövning har tagits för att se till att villkoren för miljöfarliga verksamheter är anpassade till miljöbalkens krav. Alla tillstånd som meddelats med stöd av miljöskyddslagen (1969:387), om de har särskild betydelse från miljösynpunkt, anpassade till miljöbalkens krav 2009 och i övrigt senast 2015.

ÅTERRAPPORTERING
4:1

OMPRÖVNING AV MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER

Miljöfarliga verksamheter regleras av miljöbalken. Fortfarande finns det dock verksamheter som drivs med tillstånd från äldre miljölagstiftning. Naturvårdsverket har under året haft fortlöpande kontakter med Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet kring hur länsstyrelserna omprövar dessa verksamheter. I juli förtydligade departementet länsstyrelsernas arbete med att anpassa gamla tillstånd till miljöbalkens krav.

Naturvårdsverket har under året även, på begäran från Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, studerat genomförandet av IPPC-direktivet som reglerar utsläpp inom EU från större verksamheter. Sammanställningen lämnades till departementet 1 december. Av denna framgår att det finns drygt tusen IPPC-anläggningar, varav en tredjedel har tillstånd enligt miljöbalken. Av övriga anläggningar har knappt hälften bedömts uppfylla kraven i IPPC-direktivet, utan att villkoren

behöver uppdateras. För resterande anläggningar pågår arbetet med att bedöma behovet av åtgärder för en anpassning till kraven i IPPC-direktivet.

måluppfyllelse

ÅTERRAPPORTERING
4:2

Genom våra fortlöpande kontakter med regeringen i denna fråga och det förtydligande som är resultatet av detta anser vi att vi har uppfyllt målet. Vi har bevakat att nödvändiga initiativ har tagits till omprövning av prioriterade verksamheter ur miljösynpunkt till 2009 och av övriga verksamheter senast till 2015.

ÖVRIG
ÅTERRAPPORTERING
1

DELTAGANDE I MÅL OCH ÄRENDE

En viktig uppgift för Naturvårdsverket är att företräda allmänna miljövärdsin- tressen i mål och ärenden hos myndigheter och domstolar. Detta gör vi dels då vi yttrar oss i egenskap av expertmyndighet inom vissa områden, dels som part när vi går in och aktivt driver ärenden för att skapa praxis på områden där rättsläget är oklart. När det gäller ärenden där vi går in som part väljer vi ofta att driva de allmänna hänsynsreglerna som finns i miljöbalkens andra kapitel. Det kan till exempel handla om transport- och energifrågor i en verksamhet eller verksamhetens användning av kemikalier.

Naturvårdsverket har under 2006 deltagit i mål och ärenden genom att överklaga i 5 fall och yttra sig i cirka 60 fall i fråga om prövning enligt 9 och 11 kap. miljöbalken. Verket har också yttrat sig i en regeringsprövning enligt 17 kap. miljöbalken. Därutöver har verket överklagat ett 70-tal ärenden och yttrat sig i mer än 300 ärenden av annat slag (till exempel rörande jakt, områdesskydd, samråd, efterbehandling, tillsyn, GMO, utsläppshandel och planärenden).

Exempel på ärenden vi har drivit under 2006 är:

- Utsläppsfrågor – vi har i yttranden och vid förhandling i Miljööverdomstolen kraftfullt ställt oss bakom Helsingborgs kommuns föreläggande om att de färjor som trafikerar Helsingborgs hamn ska vara utrustade med katalytisk avgasrening. Miljööverdomstolen har nu i dom gett kommunen rätt att ställa sådana krav på färjerederierna även om det avser utländska fartyg.
- Förorenade sediment – vi har haft framgång som part i ett mål i miljödomstolen om utbyggnad av ny terminal för Gotlandstrafiken i Oskarshamns hamn. Domen gör att mer förorenade sediment än vad som avsågs i ansökan måste tas bort i hamnbassängen.
- Påtaglig skada på naturmiljön – vi har yttrat oss och deltagit vid förhandling i Miljööverdomstolen med anledning av Nordkalk AB:s ansökan om provbrytning av 50 000 ton kalk söder om Bäste träsk på norra Gotland. Miljödomstolens beslut att ge tillstånd överklagades av Naturvårdsverket, Svenska Naturskyddsföreningen, Botaniska föreningen och flera fastighetsägare. Naturvårdsverket yrkade i första hand att provbrytningen inte skulle beviljas för att den skulle innebära en påtaglig skada på naturmiljön, men även att prövningen av provtäkten och den fullskaliga täkten borde samordnas. Miljööverdomstolen beslutade att tillåta provbrytningen. Naturvårdsverket har i oktober yttrat sig över inlämnad miljökonsekvensbeskrivning för huvudtäkten.
- Transportfrågor – vi ansökte år 2004 om omprövning av villkoren för flygverksamheten på Landvetter flygplats. Grunden för vår begäran om omprövning var att det är mer än tio år sedan tillståndsbeslutet vann laga kraft och att förhål-

landena i verksamheten ändrats väsentligt sedan dess. I detta mål i miljödomstolen drev vi under året bland annat krav som rörde verksamhetens omfattning, krav på redovisning och villkorsreglering av transporter till och från flygplatsen, flygbullernivåer och flygvägar med mera. Domen där Naturvårdsverket i huvudsak fick gehör för sina krav överklagades i vissa delar till Miljööverdomstolen. Miljööverdomstolen skärpte i domen vissa bullerkrav.

EFFEKTER AV TILLSYNSVÄGLEDNINGSINSATSER

Naturvårdsverkets tillsynsvägledning av länsstyrelser och kommuner utgörs av stöd och råd, uppföljning och utvärdering samt samordning. Under 2006 har vi gjort ett antal insatser på detta område.

- Vi har givit ut sex nummer av det webbaserade nyhetsbrevet *TillsynsNytt*, som är en del av Naturvårdsverkets tillsynsvägledning.
- Vi har tagit fram ny information för Naturvårdsverkets webbplats om tillsyn och egenkontroll samt lagstiftning och vägledning. Informationen kommer att publiceras i början av 2007. En förväntad effekt av omarbetningen är bland annat att webbmaterialet ska ha ett tydligare användarfokus och tydliggöra Naturvårdsverkets roll.
- Vi har givit ut ett faktablad om egenkontroll. Företagens egenkontroll är av stor betydelse för att intentionerna i miljöbalken ska kunna uppnås.
- Den 26–27 oktober genomförde vi konferensen Miljöbalksdagarna på temat *Tillsyn med framsyn*. Konferensen besöktes av drygt 400 personer och gensvaret var stort. Den utvärdering som gjordes visar på olika positiva effekter såsom kunskapsförmedling, tillfälle till fördjupning och diskussion av komplexa frågeställningar och kontaktskapande. För att samordna tillsynen och underlätta kunskapsutbyte erbjöd vi deltagarna att använda en kontakttjänst. Genom denna tjänst förmedlades kontaktuppgifter till personer verksamma inom de områden där deltagarna hade angivit att de ville knyta kontakter. Intresset för tjänsten var stort och den användes av 59 personer under Miljöbalksdagarna.
- Vi har gjort insatser för att skapa en bättre dialog med kommunerna, bland annat genom att informera Sveriges kommunala miljöchefer. Vi har även deltagit i seminarier och möten med chefer på länsstyrelserna. Effekten av detta är att ett stort antal personer som arbetar i chefsställning och på en strategisk nivå har tagit del av information från Naturvårdsverket.
- Vi har deltagit i flera länsstyrelsekonferenser för handläggare och hållit föredrag om tillsynsvägledning.
- Vi har erbjudit 45 utbildningstillfällen om *Svenska miljörapporteringsportalen* (SMP) på flera olika platser i landet. Utbildningarna har samlat operativa tillsynsmyndigheter och företag i syfte att de ska kunna använda SMP och att den ska vara ett stöd i deras arbete.
- Vi har givit telefonstöd till bland annat de operativa tillsynsmyndigheterna genom vår juristjour. Denna har öppet vardagar mellan klockan 9 och 11, utom under sommaren. Vi har informerat om denna tjänst på flera sätt under 2006, bland annat genom en artikel i *TillsynsNytt* och på en nationell länsstyrelsekonferens i Värmland.

MILJÖSAMVERKAN SVERIGE

Sedan 2004 driver Naturvårdsverket tillsammans med ett antal länsstyrelser ett långsiktigt samarbetsprojekt – *Miljösamverkan Sverige*. Projektet finansieras huvudsakligen via Naturvårdsverket som också deltar i dess styrgrupp. Syftet är att stärka länsstyrelsernas samverkan när det gäller tillsynsvägledning och bidra till att ta fram länsstyrelsegemensamt handläggarstöd på områden där Naturvårdsverket inte har för avsikt att ge ut skriftlig tillsynsvägledning.

Projektet har lett till att det i dag finns en fungerande samverkan mellan central, regional och lokal nivå när det gäller tillsynsarbetet och att skriftligt handläggarstöd har tagits fram på flera områden.

TILLSYNS- OCH FÖRESKRIFTSRÅDET

Tillsyns- och föreskriftsrådet (ToFR) inom Naturvårdsverket stödjer samverkan mellan myndigheterna i frågor som gäller tillsyn och föreskrifter enligt miljöbalken. På webbplatsen www.tofr.info för vi ett register över samtliga förordningar och föreskrifter under miljöbalken samt EG:s rättsakter inom miljöbalkens sakområde.

Företagens egenkontroll är central för att intentionerna i miljöbalken ska kunna uppnås. I slutet av 2005 och i början av 2006 arrangerade ToFR därför tillsammans med länsstyrelserna och andra intressenter fem seminarier för att informera om viktiga moment i egenkontrollen. Seminarierna samlade 500 deltagare, främst från landets kommuner. 85 procent av deltagarna uppgav i en utvärdering att de var nöjda med informationen.

ToFR har också uppdaterat en broschyr med rekommendationer om samverkan kring vägledningsmaterial och tagit fram ny information om tillsynsarkivet på webbplatsen. Tillsynsarkivet innehåller rutiner, checklistor och mallar som länsstyrelser och kommuner själva tagit fram.

UTGIVNING AV FÖRESKRIFTER OCH VÄGLEDNINGSMATERIAL

Sedan miljöbalken trädde i kraft 1999 har Naturvårdsverket givit ut föreskrifter och vägledning om de frågor som miljöbalken reglerar. Vi ger även ut vägledning till andra miljöförfattningar.

Arbetet med att ta fram regler och vägledning är ofta flerårigt. Genom insatser under såväl 2006 som tidigare år finns nu en omfattande vägledning till miljöbalken, och denna vägledning kompletteras och täcker allt större områden för varje år. Under 2006 har vi givit ut eller reviderat sammanlagt 16 föreskrifter och allmänna råd, 2 handböcker och 4 faktablad.

EXEMPEL PÅ AKTUELL VÄGLEDNING

Det ska bli enklare för kommunerna att arbeta med miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft i fortsättningen. Naturvårdsverket har under 2006 givit ut nya tydligare föreskrifter som väntas förbättra kommunernas möjligheter att samverka om kontrollen. Till föreskrifterna har vi tagit fram en handbok med allmänna råd, *Luftguiden*. Handboken behandlar både tillämpning, kontroll och åtgärdsprogram. Vi har informerat kommunerna om den nya vägledningen via vår webbplats, genom utskick och på seminarier under hösten 2006.

PUBLIKATIONER SOM STÖD FÖR TILLÄMPNINGEN AV MILJÖBALKEN UTGIVNA UNDER 2006

Föreskrifter och allmänna råd, (NFS), 2006

Förteckning över föreskrifter och allmänna råd den 1 januari 2006 (Ej numrerad)	
Föreskrifter om kartläggning och analys av ytvatten enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön	NFS 2006:1
Meddelande om upphävda allmänna råd (NFS 2001:8) om yrkesmässig förbehandling av avfall som utgörs av elektriska eller elektroniska produkter	NFS 2006:2
Föreskrifter om kontroll av miljökvalitetsnormer för utomhusluft	NFS 2006:3
Föreskrifter om undantag från förbudet att använda bly i ammunition	NFS 2006:4
Allmänna råd om miljökvalitetsnormer för utomhusluft	NFS 2006:5
Föreskrifter och allmänna råd om innehållet i en kommunal avfallsplan och länsstyrelsens sammanställning	NFS 2006:6
Allmänna råd [till 2 och 26 kap. miljöbalken och 12–14 och 19 §§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd] om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten	NFS 2006:7
Föreskrifter och allmänna råd om ändring i utsläppsrätter för koldioxid (NFS 2005:6)	NFS 2006:8
Föreskrifter och allmänna råd om miljörapport	NFS 2006:9
Allmänna råd till NFS 2004:10 om deponering, kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall	NFS 2006:10
Föreskrifter om övervakning av ytvatten enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön	NFS 2006:11
Föreskrifter om ändring i föreskrifter (NFS 2006:9) om miljörapport	NFS 2006:12
Föreskrifter om ändring i föreskrifter (SNFS 1994:7) med föreskrifter om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse	NFS 2006:13
Föreskrifter om ändring i av föreskrifterna (SNFS 1992:16) om kyl- och värmepumpänläggningar innehållande CFC, övriga CFC, haloner, HCFC och HFC ("köldmediekungörelsen)	NFS 2006:14
Föreskrifter om lämnande av uppgifter med anledning av producentansvaret för elektriska och elektroniska produkter	NFS 2006:15
Föreskrifter om ändring av föreskrifter (NFS 2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor	NFS 2006:16

Naturvårdsverkets handböcker

Handbok 2006:1

Samverkan om vattenförvaltning – information, kommunikation och samråd – Handbok för tillämpningen av 2 kap. 4 §, Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, februari 2006

Handbok 2006:2

Luftguiden Handbok med allmänna råd om miljökvalitetsnormer för utomhusluft, juni 2006

Fakta- och branschfaktablad

Egenkontroll för C-verksamheter (2006) (helt ny)

Krematorieverksamhet (2006) (ny utgåva)

Skjutbanor finkalibrigt skytte (2006) (ny utgåva)

Riksintresse för naturvård och friluftsliv, Miljöbalkens 3 kap. 6 § (2006) (helt ny)

EFFEKTER AV TIDIGARE ÅRS INSATSER

MILJÖMÅLSSTYRD TILLSYNSPLANERING

Naturvårdsverket tog år 2003 fram en modell för miljömålsstyrd tillsynsplanering, den så kallade *TIM-modellen* (tillsyn med miljömål). Sedan dess har vi i olika sammanhang informerat om denna modell och arbetat för att den ska användas. Modellen har blivit mycket uppskattad och Socialstyrelsen har nu tagit fram en broschyr med tips och råd om hur kommunerna kan förbättra och effektivisera sin miljö- och hälsoskyddstillsyn med hjälp av denna modell. Broschyren, som tillkommit på uppdrag av Miljömålsrådet, är resultat av ett samarbete mellan Naturvårdsverket och Socialstyrelsen.

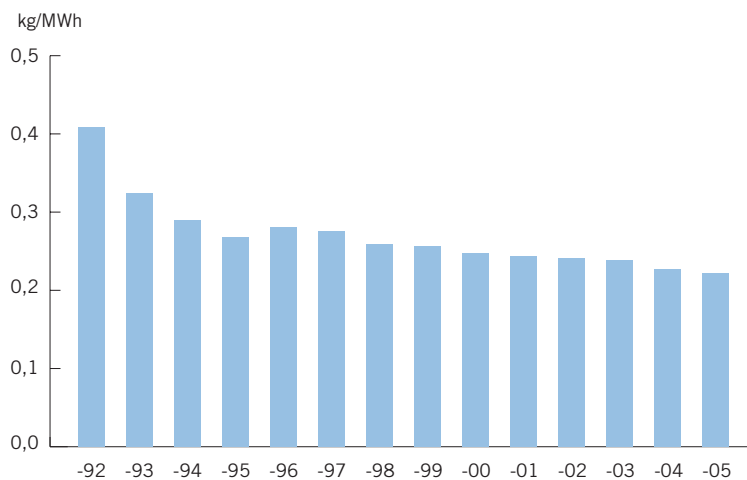
ÖVRIGA VÄSENTLIGA INSATSER INOM TILLSYN OCH NORMGIVNING

Utöver de insatser som efterfrågas i återrapporteringskraven redovisar vi här andra väsentliga insatser inom verksamhetsgrenen. Dessa är av den karaktären att de har tagit stora resurser i anspråk under året eller omsätter stora pengar.

KVÄVEOXIDAVGIFTEN ETT FORTSATT EFFEKTIVT STYRMEDEL

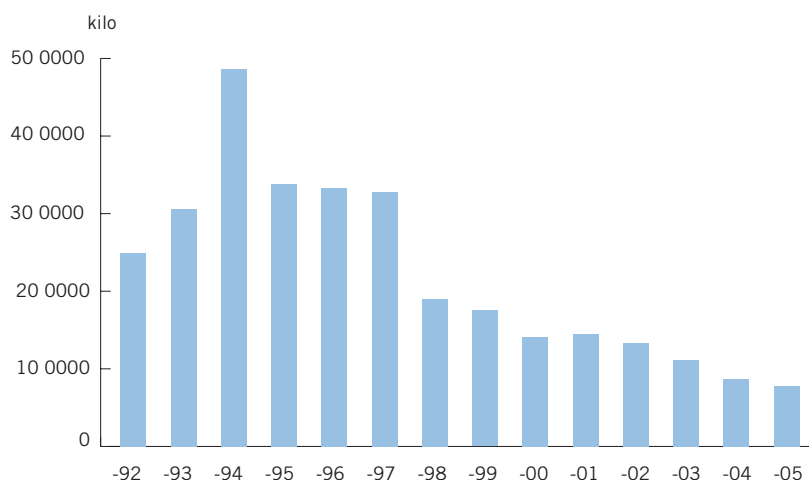
Sedan 1992 utgår en avgift på utsläpp av kväveoxider från större förbränningsanläggningar i Sverige. Större delen av avgiften återbetalas till företagen enligt ett system som gynnar anläggningar som producerar mycket energi i förhållande till utsläppen. Syftet är att göra det mer lönsamt att göra insatser för att minska utsläppen. Kväveoxidavgiften har sedan den infördes varit ett effektivt styrmedel

SPECIFIKT UTSLÄPP AV KVÄVEOXID (NO_x)

Figuren visar det specifika utsläppet av kväveoxid (kg utsläppt NO_x per MWh nyttiggjord energi) årsvis sedan NO_x-avgiften infördes för NO_x-avgiftspliktiga pannor. Det specifika utsläppet har minskat sedan avgiften infördes (utom 1996 då antalet pannor i systemet mer än dubblerades till knappt 400 stycken). Att det specifika utsläppet minskar betyder att det produceras mer energi per utsläppt kilo NO_x.

SÅLT ANTAL KG NiCd-BATTERIER

för att få ned utsläppen av kväveoxider. Flera andra länder har visat intresse för systemet.

Naturvårdsverket administrerar och följer upp effekterna av avgiften. Vår årliga sammanställning av deklARATIONERNA visar att utsläppen från de berörda anläggningarna under 2005 minskade till 14 370 ton samtidigt som mängden nyttogjord energi ökade till 64 812 GWh, vilket ledde till att det specifika utsläppet minskade med 2,3 procent jämfört med 2004 till 0,222 kg/MWh. Det visar att kväveoxidavgiften fortsätter att vara ett effektivt styrmedel.

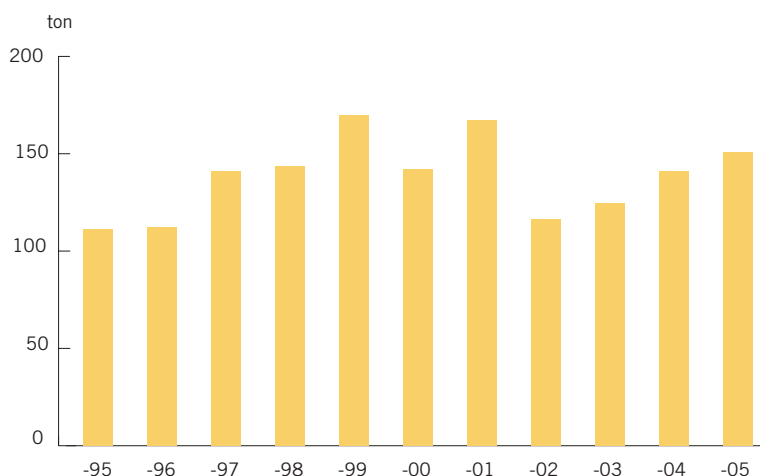
ALLA BATTERIER SKA SAMLAS IN

För att uppnå batteriförordningens mål om att alla batterier ska samlas in har Naturvårdsverket sedan flera år ett uppdrag att informera och utbilda allmänheten samt att stödja kommuner och särskilda målgrupper. Resultatet av effektmätningar av informationsinsatser som genomfördes 1999 visar att 47 procent själva svarar att de lämnar in lösa batterier medan motsvarande siffra år 2005 är 85 procent.

Diagrammen ovan visar utvecklingen av försäljning och insamling av nickel-kadmium-batterier i Sverige under senare år. Försäljningen sjunker och insamlingen ökar för fjärde året i rad.

Under 2006 har informationsinsatserna inom ramen för *Batteriinsamlingen* fortsatt. Syftet är att öka kunskapen om att alla gamla batterier, såväl lösa som inbyggda, ska samlas in för att minska negativ påverkan på miljön. Målgruppen är huvudsakligen pappor/män och informationen fokuserar på produkter som innehåller inbyggda batterier, men som för sitt huvudsakliga användningsområde inte är beroende av fungerande batterier, till exempel leksaker. Målet är att kännedom och kunskap om inbyggda batterier samt beteendet att man lämnar in sina batterier och att man gör det regelbundet ska öka med 10 procentenheter vardera. Dessutom ska kunskapen om samlingsplatser öka med 26 procentenheter. Detta kommer att mätas genom undersökningar. Under 2006 har upphandling av reklam- och PR-byrå genomförts.

INSAMLAT ANTAL TON NiCd-BATTERIER

Under året har också arbetet med att utvinna kvicksilver ur insamlade miljöfarliga batterier pågått. Naturvårdsverket har avtal med SAKAB för detta uppdrag.

Den 26 september 2006 beslutades om ett nytt batteridirektiv för EU. Arbetet med att införliva det i svensk lagstiftning påbörjades under hösten. Det ska vara klart inom två år efter beslut.

HANDEL MED UTSLÄPPSRÄTTER

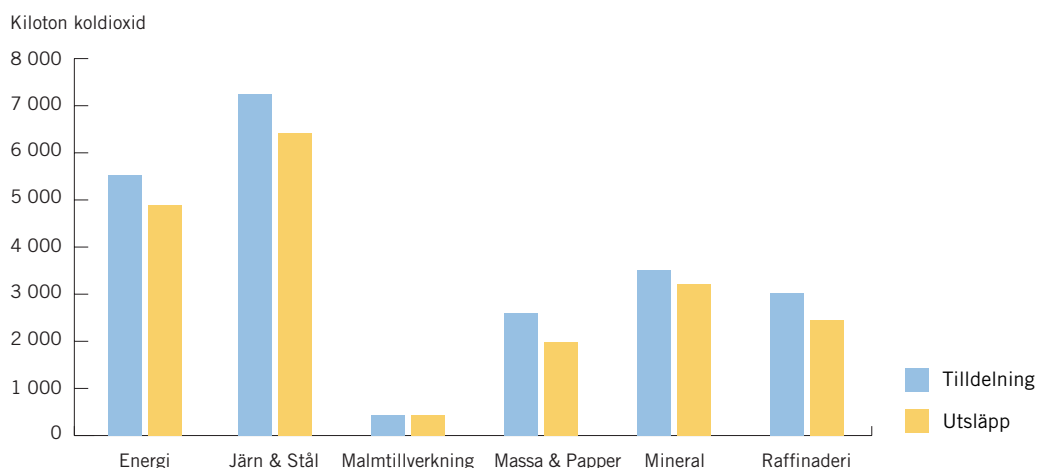
EU:s system för handel med utsläppsrätter för koldioxid startade 2005. Syftet med systemet är att bidra till att EU på ett kostnadseffektivt sätt infriar sitt åtagande om minskade växthusgasutsläpp enligt Kyotoprotokollet. Totalt berörs 11 500 anläggningar inom industri- och energiproduktion i EU, varav cirka 700 i Sverige.

Naturvårdsverket beslutar om tilldelning och har ansvar för tillsynen i Sverige av systemet. Anläggningar som ingår i systemet får tilldelning för perioden 2005–2007 respektive för 2008–2012. Redovisade utsläpp av koldioxid för år 2005 från svenska anläggningar var totalt cirka 19,4 miljoner ton koldioxid jämfört med 22,4 miljoner tilldelade utsläppsrätter. Överskott av utsläppsrätter finns i stort sett inom alla branscher.

TILLDELNING AV UTSLÄPPSRÄTTER 2006

Under år 2006 har vi främst arbetat med tilldelning av utsläppsrätter för perioden 2008–2012. Vi har tillsammans med Energimyndigheten skickat information till berörda företag om rapportering, ansökan om tilldelning samt haft löpande kontakt med verksamhetsutövarna genom deras branschorganisationer. Informationsinsatserna har bidragit till att de allra flesta utsläppsrapporterna lämnades till Naturvårdsverket i tid, att samtliga företag överlämnade utsläppsrätter som motsvarade deras utsläpp i tid och att arbetet med tilldelning av utsläppsrätter har gått som planerat. Vi har gjort en behovsutredning och tillsynsplan avseende vår operativa tillsyn. En enkät till samtliga företag som verifierar utsläppen från

HANDEL MED UTSLÄPPSRÄTTER 2005

Rapporterade utsläpp år 2005 från svenska anläggningar i systemet för handel med utsläpp av koldioxid jämfört med tilldelade mängder utsläppsrätter.

berörda anläggningar visade på många brister i tillstånden och att behovet av vägledning till verifierare och verksamhetsutövare är mycket stort.

UTVIDGNING AV HANDEL MED UTSLÄPPSRÄTTER

Naturvårdsverket har tillsammans med Energimyndigheten genomfört en översyn av direktiv 2003/87/EG om handel med utsläppsrätter. Vi kom bland annat fram till att utsläppstaket för hela handelssystemet bör fastställas direkt på EU-nivå. Sverige bör också verka för att handelssystemet utvidgas till att även omfatta utsläpp från aluminiumindustrin och delar av kemiindustrin samt kolgruvor. Den europeiska vägtransportsektorn kan inkluderas i EU:s utsläppshandelssystem men hänsyn måste tas till konsekvenserna för den europeiska industrins konkurrenskraft. Dessutom motiveras varför utsläppsrätterna bör köpas via auktion istället för som idag att tilldelas gratis.

Naturvårdsverket har i samråd med Luftfartsstyrelsen även utrett hur handel med utsläppsrätter kan och bör utvidgas till att omfatta flygsektorn. Naturvårdsverket var överens med Luftfartsstyrelsen om att endast utsläpp av koldioxid bör omfattas av handel i ett första skede, att flygoperatörerna bör vara ansvariga för utsläppen inom handelssystemet samt att både inrikes- och utrikesflyg bör ingå. När det gäller tilldelningsprinciper anser Naturvårdsverket att utsläppsrätterna bör auktioneras medan Luftfartsstyrelsen förordar gratis tilldelning baserad på riktmärken.

FÖRHANDLINGSARBETET OM LUFTDIREKTIVET

Inom ramen för förslaget till EU:s strategi för luftföroreningar har EU-kommissionen lagt fram ett förslag till ett nytt direktiv för luftkvalitet. Ett syfte med förslaget är att förenkla och förtydliga den befintliga lagstiftningen genom att slå samman nuvarande direktiv och dotterdirektiv. Dessutom införs nya bestämmelser för partiklar mindre än 2,5 mikrometer. Naturvårdsverket har deltagit i hela förhandlingsarbetet om direktivförslaget. Sverige kräver att bestämmelserna om partiklar mindre än 2,5 mikrometer ska vara bindande. Målet är att minska den sjuklighet som följer av luftföroreningarna med det lidande och de kostnader som det innebär.

Havsmiljön har varit ett av Naturvårdsverkets prioriterade områden under 2006. Naturvårdsverket har tillsammans med 15 andra myndigheter tagit fram ett förslag till aktionsplan för havsmiljön. Förslaget innehåller 30 åtgärder som bedöms vara genomförbara och som kompletterar det omfattande arbete som redan pågår.

Information

SAMMANFATTNING: Informationsinsatser är en integrerad del i Naturvårdsverkets arbete med sakfrågor. Vi driver och utvecklar främst två prioriterade kommunikationskanaler; det personliga mötet i form av bland annat seminarier, samt information via webb och intranät.

En mängd seminarier, konferenser och möten har genomförts under året för att sprida och inhämta kunskap. De nätverk vi på så sätt skapar är viktiga för att stärka dialogen mellan parterna inom olika miljöområden, bland annat i tillsynsfrågor. Informationen på vår webbplats är av stor betydelse och vi har arbetat med att utveckla en ny webbplats som byggs med ett tydligt användarfokus.

När det gäller informationsinsatser har Naturvårdsverket på regeringens uppdrag även i år genomfört sådana inom klimatområdet för att visa på konsekvenserna av ett förändrat klimat och tänkbara lösningar på klimatproblemet. Årets satsning har också syftat till att öka kunskapen om Naturvårdsverkets roll som klimatmålsansvarig myndighet.

I arbetet med att ta fram en strategi för att öka allmänhetens engagemang för havsmiljön har en förstudie genomförts. Den ska ligga till grund för hur informationen ska utformas. För att öka tillgängligheten till naturinformation har ett projekt för mobil naturvägledning genomförts.

En viktig uppgift för Naturvårdsverket är att ge stöd till länsstyrelser och kommuner kring miljöbalkens tillämpning. Vi ger ut skriftligt vägledningsmaterial och våra webbsidor om lag och rätt tillhör de mest besökta på vår webbplats. Vi har också gett ut ett digitalt nyhetsbrev med nyheter och förändringar på miljörättsområdet.

Miljömålsrådet har i sitt arbete med att följa upp och bedöma tillståndet i miljön bland annat producerat rapporten *de Facto*. Miljömålsportalen har utökats med nya regionala sidor, där besökaren kan se hur arbetet med miljö kvalitetsmålen fortskrider i varje län.

INFORMATION (TKR)						
	PERSONÅR	PERSONAL KOSTNADER	ÖVRIGA KOSTNADER	SUMMA KOSTNADER	INTÅKTER	LÄMNAD BIDRAG*
2006	32	16 440	29 985	46 425	-6 326	63 048
2005	37	17 910	29 450	47 360	-1 182	42 741
2004	34	17 608	27 113	44 721	-10 863	11 185

* Ökat bidrag till friluftorganisationer år 2005 och 2006.

MÅL

Väsentliga aktörer har fått information om vad de kan göra för att miljö kvalitetsmålen skall nås.

•• Naturvårdsverkets informationsinsatser, såväl interna som externa, ska bidra till att vi uppnår våra verksamhetsmål. Insatser under 2006 som översiktligt beskrivs i detta avsnitt återkommer mer utförligt under övriga verksamhetsgrenar, där också resursåtgången är inräknad.

Både vår instruktion och vårt regleringsbrev samt miljö kvalitetsmålen och de tre åtgärdsstrategierna som beslutats av regering och riksdag, är utgångspunkten för vår verksamhet. Under året har våra prioriterade områden varit klimat, människan och naturen, avfall samt havsmiljön. För att göra miljömålsarbetet effektivare integreras kommunikationsstrategier i verksamhetsplaneringen.

De aktörer i samhället som berörs av Naturvårdsverkets verksamhet och som därigenom direkt eller indirekt ingår i vår breda målgrupp är: regering och riksdag, myndigheter och kommuner, företag och branschorganisationer, miljö- och intresseorganisationer, medborgare, anställda och aktörer inom EU och internationellt.

FLERA INFORMATIONSKANALER

Naturvårdsverket prioriterar, utvecklar och driver främst två kanaler för information, det personliga mötet i form av seminarier och konferenser, respektive information via webb och intranät. Men även andra informationskanaler, som publikationer, tidningar och nyhetsbrev, utställningar samt kontakter med massmedia är viktiga.

DET PERSONLIGA MÖTET

Informationskanalen omfattar att anordna seminarier och konferenser, att delta i och genomföra utbildningar samt externa och interna möten.

Det personliga mötet ger möjlighet till direkt dialog och delaktighet. Här är nätverk en viktig del för att ta tillvara erfarenhet och åsikter.

Ett stort antal seminarier och workshops har bedrivits i egen regi eller i samverkan med andra. De är ett viktigt instrument för att sprida kunskap till centrala aktörer för att nå uppsatta mål.

SEMINARIER OCH KONFERENSER UNDER 2006

Nedan följer ett urval av konferenser och utbildningar som närmare beskrivs under respektive verksamhetsgren:

- *Tillsynsvägledningsplanen* har kommunicerats med länsstyrelser och kommuner. (s. 16).
- Konferensen *Miljöbalksdagarna* med temat Tillsyn med framsyn. (s. 16).
- Utbildningar om *Svenska miljörapporteringsportalen* för operativa tillsynsmyndigheter. (s. 117).
- Seminarier för kommunerna om företagens egenkontroll. (s. 17).
- Konferenser riktade till kommuner, landsting och andra intressenter om hur man ansöker om bidrag till klimatinvesteringsprogram. (s. 92).
- Konferensen *Klimatforum, Framtidens vinnare tar klimatansvar*. (s. 92).
- Turné om klimatfrågan för högstadieelever i samarbete med meteorolog Martin Hedberg. (s. 92).
- Konferenser om vindkraft. (s. 44 och s. 92).
- Miljömålsrådets årsrapport *de Facto, Miljömålen på köpet*, presenterades via seminarier. (s. 113).
- Utbildningsdagar i *Sambällsekonomiska konsekvensanalyser och kostnadseffektiviteter i miljömålsarbetet – Hur gör vi?* (s. 114).
- Utbildningar för pedagoger om miljökvalitetsmålen. (s. 115).
- Utbildningar för länsstyrelserna om avfallsfrågor. (s. 14).
- Seminarier för länsstyrelser och Lantmäterier om naturvårdsregistret, databasen *VIC natur*. (s. 74).
- Temainriktade seminarier för länsstyrelserna om regionala landskapsstrategier. (s. 68).
- Naturreservatskonferens för länsstyrelserna om de länsvisa strategierna för formellt skydd av skogsmark. (s. 74).
- Utbildningar i kommunikationsplanering respektive konflikthantering för rovdjursansvariga. (s. 77).
- Gemensamma möten om erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling samt utveckling av arbetet i de regionala rovdjursgrupperna med regionala rovdjursgrupper och *Rådet för rovdjursfrågor*. (s. 78).
- *Miljöforskningsdagar* för journalister. (s. 102).
- Två *EU-informationsdagar* har genomförts. (s. 35).

På seminarier, utbildningar och konferenser för länsstyrelser, kommuner och andra berörda har man dessutom diskuterat frågor som det regionala hållbarhetsarbetet, efterbehandling, miljöledningssystem, vägledningssystem om miljökvalitetsnormer samt planering för friluftslivet.

WEBBPLATSER OCH INTRANÄT

Informationskanalen omfattar Naturvårdsverkets externa webbplats och intranät samt särskilda webbplatser för olika specialfrågor, på svenska och engelska. Webbplats och intranät har syftet att sprida kunskap om och underlätta dialogen mellan Naturvårdsverket och olika intressenter. Förutom de löpande uppdateringarna av innehållet på webbplatserna kan vi speciellt peka på följande:

- Ett webbaserat formulär för slutrapportering av *Klimp* har tagits fram liksom ett webbaserat ändringssystem för dem som vill begära ändringar i sina program. (s. 92).
- *Miljöinvesteringsregistret*, MIR, gör det möjligt att söka direkt i databaserna om investeringsprogrammen. (s. 92).
- En prenumerations tjänst, *Senaste nytt*, har introducerats under temat *Klimat i förändring*. (s. 92).
- En portal för utsläppsrapportering, *Svenska miljörapporteringsportalen*, har färdigställts. (s. 117).
- *Miljömålsportalen* har byggts ut med nya regionala sidor, där besökaren kan se hur arbetet med miljö kvalitetsmålen fortskrider i varje län. (s. 114).
- En ny webbsida med information om arbetet med att ta fram kriterier för återvinning av avfall har introducerats. (s. 14).
- Ny information har tagits fram om tillsyn och egenkontroll samt lagstiftning och vägledning. (s. 16).
- En ny webbaserad tjänst för registrering av elektroniska och elektriska produkter har byggts. (s. 41).
- På *www.tofr.info* upprätthålls ett register över samtliga förordningar och föreskrifter under miljöbalken samt EG:s rättsakter inom miljöbalkens sakområde. (s. 17).

PUBLIKATIONER

Naturvårdsverket producerar och redovisar sina resultat även i form av publikationer. Dessa rapporter, broschyrer, handböcker, faktablad och branschfaktablad med mera, distribueras digitalt eller i tryckt form. Under året har vi bland annat producerat skriften *Naturen som kraftkälla* som beskriver hur människan påverkas av att vistas i naturen. Vi har även gett ut den årliga översikten *de Facto* som beskriver arbetet med de nationella miljö kvalitetsmålen. Naturvårdsverket ger ut följande periodiska skrifter:

- *MiljöAktuellt* – tabloidtidning som ges ut med tio nummer per år. MiljöAktuellt har spridit miljönyheter i 34 år och är en redaktionellt fristående tidning som ägs av Naturvårdsverket. Den är en bred tidning med nyhetsartiklar och reportage om både natur och miljö. Den granskar miljö tillståndet, visar på trender, svårigheter och goda exempel. Dessutom bevakar MiljöAktuellt miljöarbetet

ANTAL UTGIVNA PUBLIKATIONER 2004–2006

	2004	2005	2006
Rapporter	75	92	116
Böcker	5	10	5
Övrigt	41	25	45

Publikationer med anknytning till miljöbalken finns redovisade på s. 18.

- inom EU. Den har också debattsidor där tankar och åsikter dryftas. Antalet prenumeranter var under år 2006 cirka 13 000. Tidningen är självfinansierande.
- *M-plus* – nyhetsbrev som görs av MiljöAktuellts redaktion ges ut med 16 nummer per år i digital eller tryckt version. Nyhetsbrevet innehåller kortfattade nyheter med länkar till rapporter och andra dokument där man kan hitta mer information. Också nyhetsbrevet är självfinansierat. Antalet prenumeranter var under år 2006 cirka 3 400.
 - *Klimataktuellt* – digitalt nyhetsbrev som kommer ut en gång i månaden. Syftet är att underlätta för den som vill bevaka vad medierna skriver om klimatfrågan. Nyhetsbrevet bevakar klimatpolitiken, kommunernas och företagens klimatarbete, forskningsresultat och internationell klimatpolitik. Under år 2006 var antalet prenumeranter 4 400.
 - *TillsynsNytt* – webbaserat nyhetsbrev som vi har givit ut sex nummer av under 2006 (tidigare tre nummer per år). TillsynsNytt är en del av Naturvårdsverkets tillsynsvägledning enligt miljöbalken. Nyhetsbrevet är ett forum för information, idéer och erfarenhetsutbyte kring frågor av intresse för dem som arbetar med tillämpning av miljölagstiftningens bestämmelser i någon form. Att det är använt och uppskattat märks bland annat på att antalet besök på TillsynsNyts webbsida ökade med i genomsnitt cirka 2 200 per nummer jämfört med 2004. Antalet besökare var i genomsnitt 8 042 per nummer under 2006.
 - *Miljömålportalens nyhetsbrev* – digitalt nyhetsbrev som erbjuds besökare på Miljömålportalen. Antalet prenumeranter fortsätter att öka och är nu 2 113.
 - *Nyhetsbrev från miljöövervakningen* – digitalt nyhetsbrev som innehåller både allmän information om miljöövervakning och mer fördjupad, programspecifik information. Det bygger på kortfattade notiser med länkar till Internet, där mer utförlig information i förekommande fall finns. Nyhetsbrevet ges ut när det finns något att informera om. Det skickas ut med e-post till alla som arbetar med miljöövervakning och till våra prenumeranter som under år 2006 var 449.

UTSTÄLLNINGAR OCH BREDARE INFORMATIONSSINSATSER

Under 2006 har informationsinsatserna inom ramen för *Batteriinsamlingen* fortsatt. Syftet är att öka kunskapen om att alla gamla batterier, såväl lösa som inbyggda, ska samlas in för att minska negativ påverkan på miljön. Målgruppen är huvudsakligen pappor/män och informationen fokuserar på produkter som innehåller batterier, men som för sitt huvudsakliga användningsområde inte är beroende av fungerande batterier, till exempel leksaker.

Naturvårdsverket deltog tillsammans med Friluftsrådet på mässan Skolforum. I samband med den genomfördes workshopen *Rådslag för – Mer friluftsliv i skolan*.

NATURVÅRDSVERKET I MASSMEDIA

Naturvårdsverkets kontakter med massmedia är en viktig kanal för att nå ut med våra budskap. Under år 2006 var som tidigare rovdjursdebatten mycket aktuell. Arbetet med de lokala investeringsprogrammen fick fortsatt mycket stort utrymme, framför allt i lokala medier. Tillståndet i Östersjön var även massmedialt en mycket uppmärksam fråga.

FÖRVÄNTADE EFFEKTER AV INFORMATIONSSINSATSER

Informationsarbetet ses allt mer som en integrerad del i Naturvårdsverkets verksamheter. Kommunikation med omvärlden är ofta avgörande för att vi ska nå våra mål. Kommunikationsplaner som integreras i verksamhetsplaneringen behöver utvecklas mer för att göra vårt målarbete effektivare.

En mängd seminarier, konferenser och möten har genomförts för att sprida och inhämta kunskap samt stärka dialogen mellan parter med olika synsätt inom olika miljöområden. Nätverken det skapar är av stor betydelse för att utveckla dialogen och öka förståelsen för andra ståndpunkter samt för att hitta lösningar som är acceptabla ur miljösynpunkt. Det innebär också att fler aktörer känner sig delaktiga, att frågetecken kring vår verksamhet kan rätas ut och att acceptansen för vårt arbete ökar.

Vår webbinformation tillmäts allt större betydelse och vi utvecklar webbplatsen med hänsyn till prioriterade målgruppers förändrade behov, ökat medborgarfokus och förväntningar på Naturvårdsverket att vara en 24-timmarsmyndighet. Centralt i förbättringsarbetet är ett ökat användarfokus som rör innehåll, interaktiva verktyg för våra målgrupper, funktionalitet och struktur. Väsentliga aktörers behov förändras samtidigt i snabb takt. För att vi bättre ska kunna bedöma genomslagskraften för vår information har vi därför under året tagit fram en metod för att utvärdera våra informationsinsatser. Denna metod kommer att användas från år 2007 och framåt.

DIREKTA EFFEKTER AV TIDIGARE ÅRS INSATSER

KLIMAT

Sedan 2002 mäter Naturvårdsverket allmänhetens kunskaper och attityder till klimatfrågan. År 2002 kände 96 procent av befolkningen till växthuseffekten mot i dag 99 procent. Viljan att själv minska utsläppen har ökat med 68 procent från 2002. Andelen som absolut kan tänka sig att sänka temperaturen inomhus har under perioden 2002–2006 ökat från 36 procent till 52 procent. Se vidare s. 49.

UTGIVNING AV FÖRESKRIFTER OCH VÄGLEDNINGSMATERIAL

Naturvårdsverket vägleder länsstyrelser och kommuner i deras roll som operativa tillsynsmyndigheter. Genom insatser under såväl 2006 som tidigare år har dessa nu en omfattande vägledning till miljöbalkens tillämpning. Denna vägledning kompletteras och täcker allt större områden för varje år. Se vidare s. 18.

ALLA BATTERIER SKA SAMLAS IN

Naturvårdsverket har under flera år informerat allmänheten och stöttat kommunerna och särskilda målgrupper för att uppnå batteriförordningens mål om att alla batterier ska samlas in. Resultatet av effektmätningar av informationsinsatser som genomfördes 1999 visar att 47 procent själva svarar att de lämnar in lösa batterier medan motsvarande siffra år 2005 är 85 procent. Se vidare s. 20–21.

måluppfyllelse

Sammanfattningsvis utifrån de informationsinsatser som redovisas i årsredovisningen anser vi att vi huvudsakligen har uppfyllt målet, att väsentliga aktörer har fått information om vad de kan göra för att miljö kvalitetsmålen ska nås.

Batteriinsamlingen. Under 2006 har informationsinsatserna inom ramen för Batteriinsamlingen fortsatt. Syftet är att öka kunskapen om att alla gamla batterier, såväl lösa som inbyggda, ska samlas in för att minska negativ påverkan på miljön. Informationen fokuserar på produkter som innehåller inbyggda batterier som till exempel leksaker, mobiler, kameror, rakapparater med mera.

Övriga styrmedel och strategier

SAMMANFATTNING: Naturvårdsverket arbetar med styrmedel och strategier såväl nationellt som inom EU och på internationell nivå. Vi bistår regeringen med sakkunskap och ger underlag till svenska ståndpunkter i internationella förhandlingar.

I år har vi lämnat underlag till regeringen om vilka miljöfrågor som blir viktiga under den nuvarande EU-kommissionens kvarvarande mandatperiod samt förslag till svenska prioriteringar. Vi stödjer också utvecklingsländer med att bygga upp miljömyndigheter och få fram en effektiv miljölagstiftning. Under året har samarbeten skett bland annat med länderna på västra Balkan samt Ryssland och Kina. Naturvårdsverket har dessutom fått medel från Sida för ett utökat internationellt utvecklingssamarbete för åren 2006–2008.

På det nationella planet har Naturvårdsverket under året gjort ett antal insatser på avfallsområdet som ligger i linje med de prioriteringar som angetts i den nationella avfallsplanen.

Inom klimatområdet har vi bland annat lämnat den årliga klimatrapporeringen samt koordinerat och bidragit med underlag till årets möten under klimatkonventionen. Vårt arbete med att vidareutveckla strategin för effektivare energi och transporter inför den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålen 2008 fortgår. Vi har också genom konferenser, kurser, yttranden samt forskningsprogrammet *Vindval* bidragit till att sprida kunskaperna om vindkraftens samlade effekter på naturen och miljön.

Under året har vi även samordnat Sveriges internationella och nationella luftarbete. Vi har också arbetat med att stärka och utveckla det regionala hållbarhetsarbetet, gett myndigheter stöd i sitt arbete med miljöledningssystem samt redovisat en utvärdering om dialogprojektet *Framtida handel*. I ett samarbete med andra myndigheter avseende *Strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö* har vi bland annat tagit fram en projektplan.

ÖVRIGA STYRMEDEL OCH STRATEGIER (TKR)						
	PERSONÅR*	PERSONAL KOSTNADER	ÖVRIGA KOSTNADER	SUMMA KOSTNADER	INTÄKTER	LÄMNADE BIDRAG
2006	101	71 206	40 170	111 376	-26 651	32 861
2005	107	68 036	37 038	105 074	-22 029	18 624
2004	121	69 584	63 681	133 265	-16 286	19 301

* Förändringen till 2006 beror främst på bättre redovisningssystem och rutiner.

INTERNATIONELLT MILJÖSAMARBETE

MÅL 1

Naturvårdsverkets underlag till regeringen och verkets deltagande i EU-arbetet och det internationella arbetet har lett till starkt genomslag för Sveriges ståndpunkter på de områden som regeringen prioriterar.

•• Naturvårdsverket arbetar med styrmedel och strategier för att bidra till de miljö kvalitetsmål riksdagen slagit fast. Insatser utvecklas i samarbete med andra myndigheter och övriga aktörer på såväl lokal som global nivå. Syftet med våra analyser, metodstöd och beslut är att de bidrar till ett effektivt miljöarbete nationellt, inom EU och internationellt. Genom att sprida kunskap och erfarenheter av vårt arbete verkar vi pådrivande för en bättre miljö.

INSATSER UNDER 2006 INOM DET INTERNATIONELLA MILJÖSAMARBETET

Naturvårdsverket avdelar stora resurser åt arbete inom EU och det internationella miljösamarbetet. För EU-arbetet har vi liksom tidigare år lämnat en redovisning över deltagande i expertgrupper och genomförandekommittéer, sammanlagt ungefär hundra grupperingar.

Vi har spridit kunskap om den policy, strategi och de riktlinjer som antogs 2005 för vårt EU-arbete. Dessa dokument syftar till att ge vägledning i det dagliga arbetet i frågor som till exempel samråd inför möten, kontakter med regeringskansliet och rapportering från möten. Vi har också genomfört två allmänna *EU-informationsdagar* för allmänheten med stort antal deltagare.

Den stora uppgiften under året har varit ett regeringsuppdrag att ta fram en rapport om svenska prioriteringar i miljöpolitiken 2007–2009. I rapporten lämnas en redovisning av vilka frågor som kommer att stå i fokus på EU-dagordningen under de kommande åren och hur Sverige bör ställa sig till dessa. Särskild tonvikt lades i rapporten på hur Sverige bör förbereda sig inför det kommande EU-ordförandeskapet andra halvåret 2009.

Ett grundligt underlag, väl underbyggda ståndpunkter och god framförhållning är förutsättningar för att få gehör i EU och i internationella förhandlingar. Exempel på underlag Naturvårdsverket har tagit fram under året är ett om fiskets och sjöfartens miljöpåverkan inför det ministermöte om Nordsjöns miljöproblem som hölls i Göteborg i början av maj 2006. Ett annat är det underlag som vi lämnat till arbetet med att ta fram en kvicksilverstrategi i EU och globalt.

Vi har liksom tidigare år även för 2006–2007 gjort en omvärldsbeskrivning av tänkbara utvecklingstendenser inom EU och det internationella arbetet som underlag för bland annat verksamhetsplaneringen inom Naturvårdsverket.

Som en del i påverkansarbetet har vi för närvarande tre nationella experter som jobbar med hållbar produktion och konsumtion (IPP), kvicksilver och transportfrågor inom DG Miljö och DG Enterprise vid EU-kommissionen och två vid EEA, europeiska miljöbyrån i Köpenhamn.

I det internationella miljösamarbetet deltar Naturvårdsverket dels i arbetet i en rad multilaterala fora som *Nordiska ministerrådet*, *OECD*, *UNECE* och *UNEP*, dels i olika miljökonventioner.

Naturvårdsverkets roll inom FN:s miljöprogram *UNEP* är framför allt att bistå Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet med sakkunskap. Vi har bland annat deltagit i de diskussioner som har ägt rum under året med syfte att skapa *Environmental Watch* – ett nätverk för samarbete kring övervakning av miljön. Vi deltar också i planeringen för spridning och marknadsföring av *UNEP*:s globala miljötillståndsrapport *GEO-4* (Global Environmental Outlook).

Inom *OECD* finns möjlighet att föra en transatlantisk diskussion på alla de områden som *OECD* verkar inom. Under året har vi bland annat deltagit i *OECD*:s arbetsgrupp för granskning av medlemsländernas miljöpolitik, *WPEP*. I denna grupp har bland annat Kina granskats. Granskningen innebär också att *OECD* ger rekommendationer till hur Kina kan förbättra sin miljöpolitik. Verket deltar med en person i *OECD*:s grupp för ländergranskning. I Kina-granskningen har verket också deltagit med expertkunskap. Det är första gången som en icke-kinesisk och oberoende organisation har erbjudits möjlighet att granska Kinas miljöpolitik.

Implementering av konventioner, *EECCA-strategin* (Eastern Europe, Caucasus and Central Asia) och utvärdering av länders miljöarbete (Environment Performance Review) fortsätter att prägla arbetet inom FN:s ekonomiska kommission för Europa, *UNECE*. Sverige har genom Naturvårdsverket deltagit med experter i miljögranskningen av Ukraina under året

Årets Dioxinkonferens – *The 26th International Symposium on Halogenated Persistent Organic Pollutants* – hölls i Oslo. Naturvårdsverket har deltagit i arbetet med att arrangera och leda en session där bland annat WHO:s förslag till ny giftighetsklassificering för dioxiner och dioxinlika PCBer presenterades. I takt med att denna bedömning accepteras internationellt kommer den att påverka myndigheters och internationella organisationers arbete med att minska risker i samband med dioxiner.

Stockholmskonventionen är en global konvention för att skydda människors hälsa och miljön från långlivade organiska föroreningar, POPs. Naturvårdsverket har tillsammans med Kemikalieinspektionen (KemI) tagit fram en plan för hur konventionen ska genomföras i Sverige. Arbetet med planen har lett till att nya projekt för att minska dessa ämnens spridning har påbörjats hos industrin.

Naturvårdsverket har presenterat ett förslag för övriga medlemsstater inom EU om skydd för den europeiska ålen, *Anguilla anguilla* inom *Washingtonkonventionen* (*CITES*) om handel med utrotningshotade växt- och djurarter. Detta skulle innebära att import och export av arten skulle kräva tillstånd.

Sverige har sedan 2005 varit ansvarigt för *Helsingforskonventionens* (*HELCOM*) rekommendation om säl. Under året har Naturvårdsverket drivit arbetet med att revidera den gamla rekommendationen från 1988. I maj 2006 accepterades efter svåra förhandlingar slutligen en ny rekommendation om förvalt-

ningen av olika sälpopulationer i Östersjön. Vid ett första möte i HELCOM:s sälgrupp i Sigtuna 18–20 oktober 2006 påbörjades detta samarbete mellan Östersjöländerna.

I det nordiska arbetet har vi fortsatt att delta i uppföljningen av det nordiska miljöhandlingsprogrammet 2005–2008 och i genomförandet av den *Arktiska strategin*. Arbetsområdena är bland annat havsmiljö, klimat och anpassning till klimatförändringar, hållbar produktion och konsumtion, kemikalier samt samarbete med Barentsrådet, Arktiska rådet och de baltiska länderna. Ett exempel där det nordiska samarbetet utvecklats positivt är havsområdet. Nordiska hav/luft- och fiskerigrupperna har tillsammans tagit fram en strategi och policy för genomförandet av EU:s marina strategi i de nordiska havsområdena och påverkan på utvecklingen av EU:s arbete med de marina miljöfrågorna.

Arktiska Rådets övergripande prioriterade områden är klimat, miljögifter och miljöövervakning. Naturvårdsverket har arrangerat 2006 års årsmöte inom arbetsgruppen för miljöövervakning och utvärderingar (AMAP) i Stockholm den 28–30 juni. Försurningen i Arktis, utvinning av olja och gas samt klimatfrågan stod i fokus. Vi bedömer att mötet kan få betydelse för svenska åtgärder och forskning inom försurningsområdet. Sverige stödjer också flera projekt inom Arktiska rådets aktionsplan för att minska utsläppen av stabila ämnen, till exempel när det gäller dioxiner och destruktion av gamla lager av pesticider i Ryssland respektive kvicksilver och flamskyddsmedel som kan påverka Arktis.

INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Naturvårdsverkets utvecklingssamarbete är inriktat på att stödja andra länders strävan att få fram en effektiv miljölagstiftning, bygga upp myndigheter som ansvarar för att miljöregler följs och att medverka till ett öppet samarbete mellan myndigheter, medborgare och företag.

Vi har för närvarande ett anslag för Västra Balkan på 40 miljoner kronor för perioden 2005–2009, och en budgetram för Östeuropa på 42,7 mnkr för perioden 2004–2007. Inom ramen för regeringens särskilda miljöansats har vi från Sida fått 36,1 mnkr (varav 11,8 mnkr till kapacitetsförstärkning på myndigheten) i anslag för ett utökat program för projektverksamhet i utvecklingsländer under perioden 2006–2008. Genom det nya, utökade programmet får Naturvårdsverket ökade möjligheter att bidra till globala och regionala insatser i samarbete med multilaterala organ som exempelvis UNDP, UNEP och UNECE.

Insatser i västra Balkan

Naturvårdsverket har under 2006 skrivit ett samarbetsprogram med det albanska miljöministeriet, där vi huvudsakligen ska stödja Albanien i att etablera moderna och effektiva system för miljöövervakning av vatten samt miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) och strategiska miljöbedömningar (SMB).

Med Serbien har vi kommit överens om två samarbetsprogram; ett med landets vattendirektorat gällande vattenförvaltning och ett med miljödirektoratet gällande samarbete inom naturvårdsområdet.

Vi har dessutom inlett en förstudie under 2006 för att undersöka möjligheterna att etablera ett miljösamarbete med Makedonien.

Insatser i Östeuropa och Ryssland

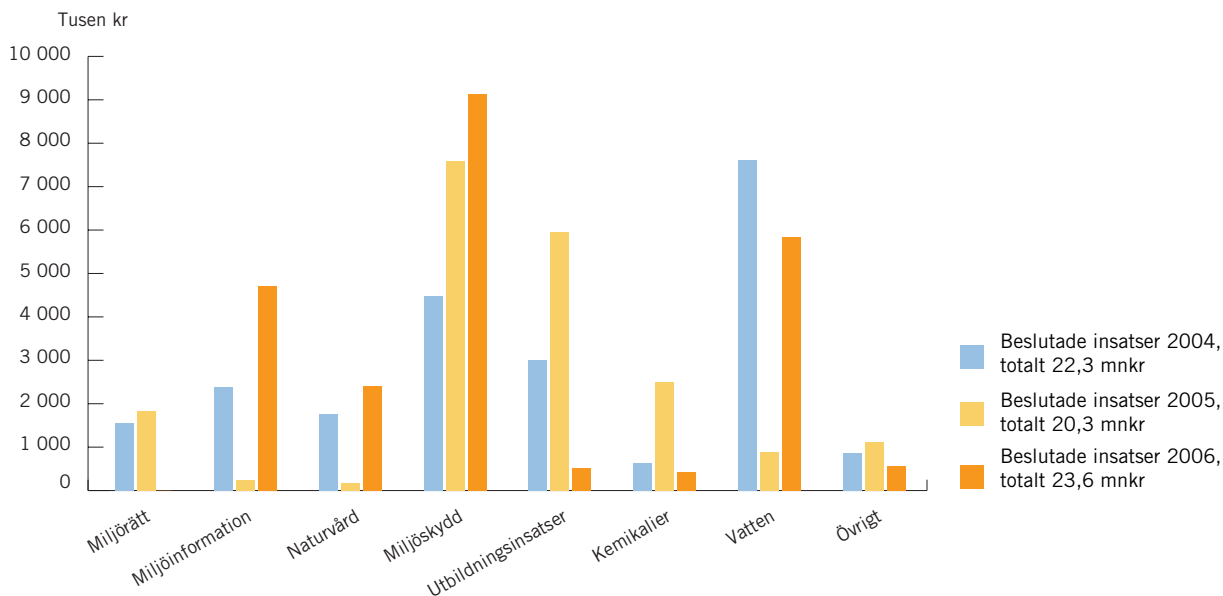
Ett EU-finansierat twinningprojekt (stöd till nya medlemsländer) mellan Polen, Nederländerna och Sverige avslutades med en slutkonferens under hösten 2006. I projektet har 554 personer på polska myndigheter utbildats av holländska och svenska experter från bland annat Naturvårdsverket i tillämpning av IPPC- och EIA-direktiven under en 18-månadersperiod.

I mars 2006 antog Naturvårdsverket en förnyad strategi för *Rysslandssamarbetet* 2006–2008, där fokus riktas mot samarbetsområdena miljöskydd, vatten och naturvård. Fyra nya samarbetsprojekt har startat under året: skydda och bevara den biologiska mångfalden i skog (två projekt), integrerad ekosystemförvaltning i ryska Arktis samt spridning av miljöinformation för att öka allmänhetens tillgång till miljöinformation.

Dessutom har ytterligare två gemensamma, svensk-ryska arbetsgrupper bildats; en för miljöskydd och BAT (bästa tillgängliga teknik) samt en för utbildning för hållbar utveckling.

Naturvårdsverket har även antagit en ny strategi för samarbetet med Ukraina och Vitryssland samt för gränsöverskridande miljösamarbete för åren 2005–2008. Kontakterna med Ukrainas miljöministerium har under året fördjupats, vilket har lett till att flera insatser har kunnat starta; stöd till införandet av ett integrerat tillståndsprövningssystem i Ukraina med fokus på järn- och stålindustrin, avfallshantering i Ukraina och Vitryssland, stöd till flodsamarbetet mellan Ukraina

NYA INSATSER PER INSATSONOMRÅDE 2004–2006

Projekten löper ofta över flera år. Utbetalning av projektmedel sker därför med viss fördröjning. Slutgiltig utbetalning görs först efter avslutade projekt och när projektredovisningen godkänts av Naturvårdsverket.

och Moldavien kring floden Dnjestr samt utveckling av kemikaliehantering och integrerad vattenresursförvaltning.

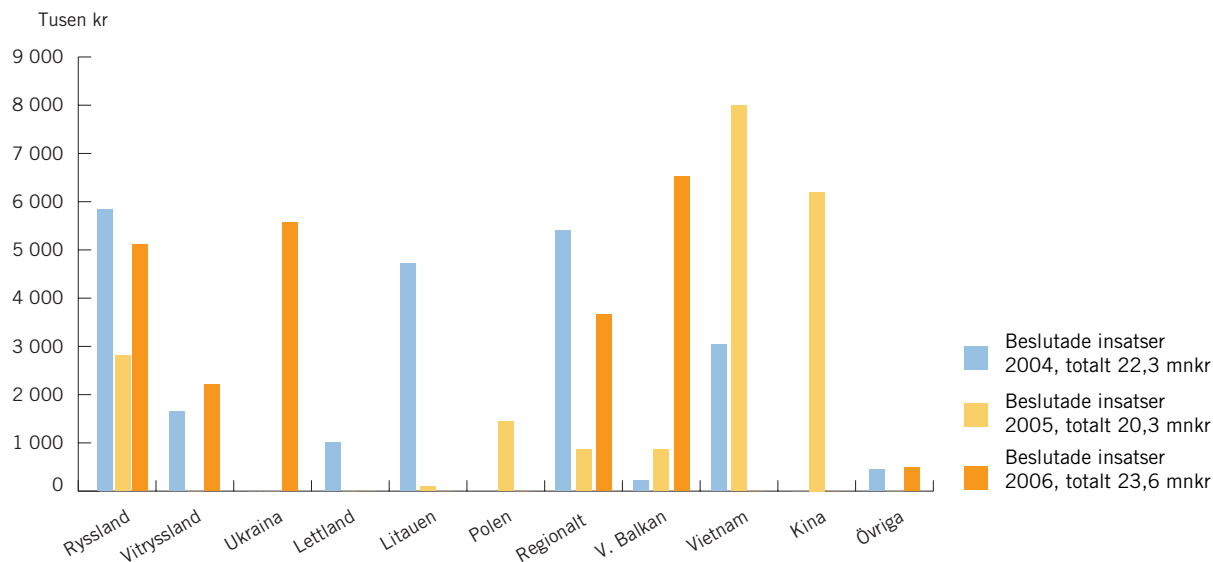
I Vitryssland har ett projekt kring utveckling av regelverket för tillståndsprövning inletts. Vitryssland är också part i det gränsöverskridande vattensamarbetet kring floderna Daugava och Nemunas, där en insats kring utvecklingen av ett gränsöverskridande informationshanteringssystem har inletts.

Under 2006 genomfördes även en extern utvärdering av Naturvårdsverkets projekt kring EU:s ramdirektiv för vatten i Lettland och Litauen. Utvärderarna konstaterar bland annat att projekten uppnått goda resultat och effekter, samt att mottagarländernas myndigheter har känt ett starkt åtagande till projekten. Naturvårdsverket avser att använda erfarenheterna och rekommendationerna från utvärderingen i planeringen av framtida insatser kring vattenresursförvaltning inom utvecklingsarbetet.

Insatser i Kina och Asien

Naturvårdsverket bedriver i dag två samarbetsprojekt med den kinesiska miljömyndigheten SEPA (State Environmental Protection Administration). Sedan våren 2005 bedrivs ett samarbetsprojekt inom området handel och miljö kallat *Capacity Building on WTO and Environmental Protection*. Under 2006 har Naturvårdsverket och SEPA arrangerat ett symposium om handel och miljö samt utbytt erfarenheter kring utveckling av miljöpolicies med relevans för ett hållbart

NYA INSATSER PER GEOGRAFISKT OMRÅDE 2004–2006

näringsliv. Medverkade gjorde Kommerskollegium, svenska och internationella experter samt en stor grupp kinesiska högre tjänstemän inom miljöadministrationen samt ansvariga för handelsfrågor. Under året har även utbildningsseminarier i Kina genomförts där bland annat Naturvårdsverkets undervisningsmaterial användes.

Ett nytt samarbetsprojekt startades under året inom hållbar produktion och konsumtion. En överenskommelse mellan Sida och Naturvårdsverket undertecknades i oktober 2006. Syftet är att höja SEPA:s kompetens i tillämpningen av olika slags styrmedel för att miljöanpassa näringslivet.

Programmet för miljö- och markförvaltning i *Vietnam* fortsatte också under året, med samarbete mellan Naturvårdsverket och Vietnams motsvarighet VEPA samt andra avdelningar inom miljöministeriet. Inom programmet ingår för vår del komponenterna: stöd till åtgärder i förorenade områden, stöd till bedömning av reningsteknik, farligt avfall och miljölagstiftning.

måluppfyllelse

Som framgår av ovanstående redovisning har Naturvårdsverket dels bistått regeringen med de underlag som efterfrågats, dels genomfört egna insatser och möten för att driva igenom de svenska ståndpunkterna. Eftersom förhandlingar och annat internationellt arbete är långsamma processer, är det svårt att redan nu kunna avläsa genomslag av årets ansträngningar. Sammanfattningsvis anser vi ändå att Naturvårdsverket har uppfyllt målet.

MÅL 2

Naturvårdsverket har gjort insatser på avfallsområdet utifrån prioriteringarna i den nationella avfallsplan som verket redovisade till regeringen den 30 september 2005.

INSATSER PÅ AVFALLSOMRÅDET

Under 2005 tog Naturvårdsverket fram en nationell avfallsplan, *Strategi för hållbar avfallshantering – Sveriges avfallsplan*. I denna pekades fem områden ut som prioriterade för de kommande åren:

- Genomför de regler och använd de styrmedel som beslutats och följ upp att de får avsedd effekt
- Flytta fokus till avfallets mängd och farlighet
- Öka kunskapen om miljögifter
- Det ska vara enkelt för hushållen att sortera avfallet
- Utveckla svenskt deltagande i EU-arbetet inom avfallsområdet

Under 2006 har Naturvårdsverket gjort insatser på alla dessa områden.

REGLER OCH STYRMEDEL

När det gäller att genomföra och följa upp beslutade regler och styrmedel har vi särskilt arbetat med att genomföra producentansvaret för elektriska och elektroniska produkter. Vi startade ett register för producenter av denna typ av produkter i september och har gett information om producentansvaret på registrets nya webbplats.

Utöver detta har vi reviderat föreskrifterna för kommunal avfallsplanering och tagit fram ett vägledningpaket med allmänna råd samt en handbok om mottagningskriterier för avfallsdeponier. Vidare har vi följt upp producentansvaret för förpackningar och tidningar samt förbuden mot att deponera brännbart och organiskt avfall. Under året har också den officiella avfallsstatistiken för 2004 presenterats. Aktuella frågor inom bland annat lagstiftningen på avfallsområdet har även diskuterats i *Avfallsrådet* där Naturvårdsverket är ordförande.

Den förväntade effekten av dessa insatser är att tillämpningen av det regelverk som finns ska bli mer effektiv och rättssäker. En annan förväntad effekt som beskrivs i den nationella avfallsplanen är att miljöpåverkan från avfallshanteringen minskar genom ökad återvinning och minskad deponering samt att spridningen av miljögifter minskar.

AVFALLETS FARLIGHET OCH KUNSKAP OM MILJÖGIFTER

Naturvårdsverket har under 2006 samordnat arbetet med strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp, som är det viktigaste instrumentet för att flytta fokus från behandling av avfall till avfallets farlighet och mängd. En förväntad effekt är att det utvecklas styrmedel som ger effekt i minskad mängd avfall och att även avfallets farlighet minskas. På så sätt minskas också utsläppen av klimatgaser och spridningen av miljögifter.

Under 2006 har också ett forskningsprogram för miljögifter utlysts. Naturvårdsverket har också tillsammans med Kemikalieinspektionen tagit fram en nationell insatsplan enligt Stockholmskonventionen om oavsiktligt bildade ämnen. En förväntad effekt av den ökade kunskapen om miljögifter är mer effektiva åtgärder mot utsläpp av miljögifter och på så sätt minskad påverkan på miljön. Under 2007 kommer beslut att tas om forskningsprogram för miljögifter.

HUSHÅLLENS HANTERING AV AVFALLET

Naturvårdsverket har under 2006 följt upp hur hanteringen av förpackningar och returpapper fungerar. Vi har fokuserat på att utvärdera om samarbetet mellan producenter och kommuner, vid så kallade samråd, fungerar bra och om hushållen har tillgång till lämpliga insamlingssystem med en god service.

Uppföljningen visar att samarbetet mellan producenter och kommuner oftast fungerar väl. En Sifo-undersökning vi låtit utföra visar dessutom att 80 procent av hushållen är nöjda med servicen i insamlingssystemen för förpackningar och returpapper. De problem som finns i dagens hantering är främst problem med nedskräpning vid återvinningsstationer. Vi har därför föreslagit en rad åtgärder för att komma till rätta med problemet.

Möjligheterna för kommunerna att bedriva en effektiv och tydlig tillsyn behöver bli bättre. Vi föreslår därför nya regler om att varje enskild producent av förpackningar och returpapper ska ingå i ett på förhand godkänt insamlingssystem.

Vi räknar med att de åtgärder som vi föreslår är tillräckliga för att avhjälpa de problem som finns i dag och förväntar oss att hanteringen ska fungera ännu bättre framöver. Under 2007 kommer vi att fortsätta arbetet med ett ökat fokus på att förebygga uppkomst av avfall, optimera hanteringen ur ett samhällsekonomisk perspektiv och inleda försök med sortering i materialströmmar. Ett forskningsprogram på området har startats 2006 för att öka våra kunskaper.

EU-ARBETET INOM AVFALLSOMRÅDET

Naturvårdsverket har under året bistått Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet med underlag till svenska ståndpunkter vid förhandlingarna om EU:s tematiska strategi för förebyggande och återvinning av avfall. Arbetet har sedan fortsatt med att bistå departementet vid förhandlingen om reviderat ramdirektiv för avfall. Både strategin och ramdirektivet har diskuterats i *Avfallsrådet* för att förankra svenska ståndpunkter. Vi förväntar oss ett ökat genomslag för svenska ståndpunkter och i förlängningen en minskad miljöpåverkan från avfallshanteringen. Under 2007 kommer troligen arbetet med förslaget till reviderat ramdirektiv att fortsätta.

KOMMANDE INSATSER PÅ AVFALLSOMRÅDET

Under 2007 kommer den plan för tillsynsvägledning som Naturvårdsverket tagit fram att vara utgångspunkt för arbetet med att genomföra regelverket på avfallsområdet. Vägledning planeras för bland annat definitionen av hushållsavfall, klassificering av farligt avfall, användning av avfall för anläggningsändamål, hantering av aska för avfallsförbränning, PCB i byggnader, gränsöverskridande transporter av avfall och fortsatt arbete med producentansvaret för elektriska och elektroniska produkter.

Sammanfattningsvis har Naturvårdsverket gjort ett stort antal insatser på avfallsområdet under 2006 och dessa ligger i linje med de prioriteringar som anges i den nationella avfallsplanen. Vi kommer också att fortsätta arbeta i enlighet med dessa prioriteringar under kommande år. Vi anser därför att målet är uppfyllt.

MÅL 3

Senast 2006 finns en vägledning som anger var och när miljökonsekvensbeskrivningar skall tillämpas på fiskets område i både sött och salt vatten.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGAR INOM FISKEOMRÅDET

Miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) krävs i dag för de flesta verksamheter såväl på land som i vatten. Krav på en mer systematisk användning av MKB även inom fiskets område har emellertid inte ställts förrän under senare år, av enskilda länder och i internationella fora.

Naturvårdsverket har i samarbete med Fiskeriverket undersökt möjligheterna att introducera MKB inom fiskets område och arbetat fram ett förslag till vägledning för fortsatt arbete. Det visar sig att införande av MKB i fiske kräver ändring i fiskelagen för den nationella tillämpningen. EU har dessutom suveränitet över medlemsländernas fiske genom den gemensamma fiskeripolitiken.

En process för miljökonsekvensbeskrivning inom fiskets område saknas för närvarande inom EU. Ett incitament för att starta en sådan process är emellertid Nordsjökonferensens Ministerdeklaration från maj 2006 som uppmanar EU och Norge att till 2010, tillsammans med ansvariga myndigheter och i samarbete med Internationella havsforskningsrådet (ICES), utveckla, testa och introducera ett MKB-förfarande med tekniska riktlinjer för användning inom fiskets område.

Det praktiska förfarandet och utformningen av MKB behöver emellertid undersökas närmare i en försöksverksamhet. Exempel på frågor som närmare behöver belysas är vilka fisken som bör omfattas av MKB, vad som ska räknas som en ny eller modifierad fiskemetod, vilka kriterier som bör gälla för att kräva MKB och den miljömässiga minimistandarden för olika redskapskategorier.

Sammanfattningsvis måste Naturvårdsverket konstatera att det, på grund av gällande nationell lagstiftning och EU-regler, inte har varit möjligt att ta fram en vägledning som anger var och när MKB ska tillämpas på fiskets område. Vi har alltså inte lyckats uppfylla målet. Det som har varit möjligt för oss att göra är att ta fram en vägledning som anger var och när MKB kan (alltså inte ska) tillämpas på fiskets område i både sött och salt vatten.

MÅL 4

Senast 2007 finns en vägledning för tillämpning av ekosystemansatsen i olika sektorer, såväl i land- som vattenmiljö.

ÅTERRAPPORTERING

4

VÄGLEDNING FÖR TILLÄMPNING AV EKOSYSTEMANSATSEN

Ekosystemansatsen är en strategi för hållbart nyttjande av naturresurser och den har sina rötter i FN:s konvention om biologisk mångfald. Konventionens parter har enats om att bedriva naturvårdsarbetet utifrån ett ekosystemperspektiv där den biologiska mångfalden ses i ett landskapsperspektiv, som även inbegriper ekonomiska och sociala faktorer.

Ekosystemansatsen har i sin helhet hittills inte tillämpats nämnvärt inom olika sektorer som jordbruk, skogsbruk eller fiske, med några få undantag. Målsättningen med Naturvårdsverkets arbete är att ta fram en vägledning genom tvärssektoriella seminarier där innehållet av ekosystemansatsen diskuteras. Syftet är även att stimulera samhällssektorer att arbeta med detta verktyg.

måluppfyllelse

Inledningsvis har en projektplan tagits fram och ett internt diskussionsseminarium har hållits. En inofficiell svensk översättning av ekosystemansatsen har tagits fram. Planeringen för det första tvärssektoriella seminariet pågår. Arbetet fortskrider i stort sett enligt planen och den slutgiltiga redovisningen av arbetet sker nästa år.

MÅL 5

Naturvårdsverket har aktivt bidragit till att öka, tillämpa och sprida kunskaperna om vindkraftens samlade effekter på naturen och miljön i stort i syfte att underlätta och påskynda utbyggnaden av vindkraft.

ÅTERRAPPORTERING

5:1
OCH 5:3

INSATSER INOM VINDKRAFTSOMRÅDET

Naturvårdsverket arbetar för att det nationella planeringsmålet på 10 TWh vindkraft till 2015 ska nås. Vi bidrar med kunskap och underlag om miljöaspekter i våra kontakter med lokala och regionala myndigheter, Energimyndigheten, Boverket, Riksantikvarieämbetet och vindkraftsbranschen. Syftet är att underlätta planering och vindkraftsetablering genom möten, konferenser, kurser, och yttranden.

Inom ramen för *Klimatkommunikationsprojektet* har vi organiserat fyra konferenser för vindkraftssamordnare, kommuner och länsstyrelser. Temat var vindkraftsplanering, forskning och aktiviteter på vindkraftsområdet hos Naturvårdsverket och samverkande myndigheter, som Energimyndigheten.

Vi strävar efter att öka och sprida kunskap om vindkraftens roll i ett hållbart energisystem med fokus på de nationella miljökvalitetsmålen. Vindkraft har direkt eller indirekt positiv inverkan på flera av dessa mål, utöver klimatmålet. Samtidigt är det viktigt att se till att vindkraftsprojekt inte kommer i konflikt med naturvärden.

Till exempel kan vindkraftverk byggas på utsjöbankar. I den första systematiska kartläggningen av marina naturtyper på utsjöbankar har Naturvårds-

verket i samarbete med flera andra aktörer bedömt möjligheterna att samordna naturvården med intresset för etablering av vindkraft. Med undantag för de från naturvårdssynpunkt högst prioriterade bankarna menar Naturvårdsverket att en utbyggnad som tar hänsyn till ekosystemets livsmiljöer är möjlig.

FORSKNING OM VINDKRAFT

Inom ramen för forskningsprogrammet *Vindval* arbetar vi med att studera främst miljöpåverkan inklusive effekter av ljud från vindkraftverken, men också attityder till vindkraften hos olika aktörer och dess betydelse för etablering. Syftet med forskningsprogrammet Vindval är att ge ett generaliserbart kunskapsunderlag till miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i planerings- och tillståndsprocessen, vilket bör underlätta vindkraftsutbyggnad. Forskningsresultaten hittills tyder på att vindkraftens påverkan på flora och fauna är mycket begränsad. (Se även s. 102).

ÅTERRAPPORTERING 5:2

YTTRANDEN I VINDKRAFTSÄRENDEN

Naturvårdsverket har yttrat sig ett antal regionala planeringsunderlag och verkat för att länsstyrelserna pekar ut fler områden på land och till havs för vindkraftsutbyggnaden. Naturvårdsverket måste samtidigt beakta naturvården och friluftsliv och behov av skydd av riksintressen i våra yttranden och annat agerande.

Naturvårdsverket har under år 2006 inte yttrat sig som part i något mål som rör vindkraft, och inte heller deltagit vid någon huvudförhandling. Vi har däremot yttrat oss som expertmyndighet i två tillståndsprövningar. Ett fall gällde en vindkraftspark på maximalt 25 MW på Eksjöberget i Älvdalens kommun, där vi ansåg att ansökan skulle avslås på grund av skada på Natura 2000-område. Miljödömsstolen i Stockholm beslöt i dom M 456-01 att avslå ansökan. Det andra fallet gällde en anläggning på 90 MW i Kaitums fjällurskogsreservat i Gällivare kommun. Naturvårdsverket ansåg att reservatsbestämmelserna och förordnande om landskapsbildsskydd bör leda till att tillstånd nekas. Miljödömsstolen har ännu inte fattat beslut i ärendet. Synpunkter har även lämnats om behov av komplettering av MKB om miljödömsstolen anser att en prövning enligt Natura 2000 blir aktuell.

I ytterligare 15 fall har miljödömsstolarna eller Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet gett Naturvårdsverket möjlighet att begära kompletterande underlag eller att yttra sig. I hittills ett av dessa mål har vi yttrat oss angående synpunkter på samrådsbehov med Norge.

Vid 18 tillfällen har Naturvårdsverket beretts tillfälle av verksamhetsutövare att delta i samråd inför tillståndsprövningar. I tre fall har vi utnyttjat denna möjlighet; för att upplysa om att Naturvårdsverket har föreslagit Stora Middelgrund som Natura 2000-område, för att uppmärksamma om behovet av hänsyn till tumlare samt för att belysa effekter på flyttfågelsträck i Kalmarsund och ta upp bullerfrågor.

Vid ett tillfälle har Naturvårdsverket underrättat ett annat land enligt Esbo-konventionen, med anledning av planer på att bygga 210 vindkraftverk på Finngrunden i svensk ekonomisk zon.

måluppfyllelse

Vi anser att vi uppfyllt målet. Vi arbetar generellt för att främja vindkraftens planering och utbyggnad. Naturvårdsverket har i relation till vissa etableringar i särskilt skyddsvärda naturområden haft anledning att verka för att naturskyddet

prioriteras. Ökad kunskap om miljökonsekvenser och attityder inom forskningsprogrammet Vindval borde underlätta lokala/regionala myndigheters ställningstagande samt troligen gynna vindkraftsutbyggnaden.

STRATEGIN FÖR GIFFRIA OCH RESURSSÅLA KRETSLOPP

Naturvårdsverket har under 2006 samordnat arbetet med strategin för giftfria och resurssåla kretslopp. Flera workshops har hållits där företrädare för berörda myndigheter, företag och branschorganisationer deltagit. En direkt effekt av detta arbete är att regeringen kommer att få ett underlag för en eventuell framtida miljömålsproposition. En förväntad effekt av arbetet är en förbättrad samordning mellan ansvariga myndigheter och att de åtgärder som föreslås under enskilda miljö kvalitetsmål ska vara avstämde mot varandra och kännetecknas av ett livscykel tänkande.

ARBETE OM FARLIGA ÄMNEN

Förutom att samordna och utveckla strategin för giftfria och resurssåla kretslopp har vi även genomfört insatser inom strategins område. Vi har exempelvis tillsammans med Kemikalieinspektionen (KemI) utfört ett regeringsuppdrag om blyanvändning i produkter och varor och utlyst ett forskningsprogram om miljögifter.

Vi har också hjälpt KemI att ta fram en nationell plan för att genomföra Stockholmskonventionen som reglerar långlivade organiska föroreningar. I ett första steg ska tolv av de allra farligaste bland dessa ämnen förbjudas eller begränsas. En direkt effekt av vårt arbete är att KemI har kunnat leverera en nationell insatsplan till regeringen.

MILJÖKRAV VID OFFENTLIG UPPHANDLING

Offentliga upphandlingar kan vara ett viktigt styrmedel för att uppnå en hållbar samhällsutveckling. Naturvårdsverket har deltagit i Miljöstyrningsrådets beslutskommitté och har därmed kunnat påverka utformningen av kriterier för produktgrupper i det så kallade *EKU-verktyget* som underlättar för inköpare att ställa miljökrav vid upphandling. Vi deltar även i Nordiska ministerrådets arbetsgrupp för miljöanpassade offentliga inköp. Den driver ett projekt om ett ökat nordiskt samarbete beträffande kriterieutveckling.

Naturvårdsverket har i avvaktan på regeringens handlingsplan för miljöanpassad upphandling inte genomfört någon omfattande utvärdering under året av vilka effekter miljökrav i offentlig upphandling medför. Vi har börjat en utredning om hur miljökrav i upphandling av arbetsmaskiner kan bidra till att nå miljö kvalitetsmålen. Utredningen är avsedd att utgöra underlag inför den fördjupade utvärderingen 2008.

När det gäller upphandling inom Naturvårdsverkets egen verksamhet ska vi enligt riktlinjer i regeringsbeslut den 25 november 2006 redovisa vårt miljöledningsarbete senast den 1 mars 2007. Vi eftersträvar att vid all anskaffning välja det mest miljövänliga alternativet (grön el, miljögodkända datorer, och så vidare).

EKONOMISK VÄRDERING AV MILJÖNYTTA

Samhällsekonomiska konsekvensanalyser är ett viktigt verktyg inom miljöområdet. I analyserna vägs den samhällsekonomiska nyttan mot den samhällsekonomiska kostnaden för olika åtgärder och styrmedel.

Genom att utveckla nya verktyg och databaser kan Naturvårdsverket göra bättre ekonomiska värderingar av miljönytta i arbetet med konsekvensanalyser både i vårt eget arbete och externt.

Naturvårdsverket förfogar över en databas med värderingsstudier av miljöförändringar i Sverige som stödjer vårt arbete med att genomföra samhällsekonomiska konsekvensanalyser. I dagsläget används databasen på Naturvårdsverket bland annat i arbetet med att genomföra konsekvensanalyser inom fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet.

I december 2005 presenterade Naturvårdsverket en rapport innehållande ett verktyg som kan användas för att belysa och bedöma kvaliteten hos olika värderingsstudier. Naturvårdsverket har under året använt verktyget både vid initiering av nya värderingsstudier och vid kontroll av kvalitet av värderingsstudier vars resultat ska användas i konsekvensanalyser.

Naturvårdsverket har vidare låtit Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) genomföra en värderingsstudie av miljöförbättrande åtgärder och driften av vattenkraftverk. Resultaten ska användas som underlag för det fortsatta arbetet med att implementera EU:s vattendirektiv.

Vi deltar också i ett nordiskt samarbete och har tagit fram en databas över ekonomiska värderingsstudier av miljöförändringar i Norden. Databasen ska bland annat underlätta för beslutsfattare, myndighetsanställda, akademiker, utredare, etcetera att använda resultat från värderingsstudier i kostnads/nyttö-analyser.

Naturvårdsverket har även utlyst ett forskningsprogram kring värdering av miljöeffekter med syfte att åstadkomma verktyg som kan användas i arbetet med konsekvensanalyser på miljöområdet. Forskningsprogrammet kommer att genomföras mellan 2007 och 2012.

ÖVRIG

ÅTERRAPPORTERING

4

ARBETE ENLIGT MONTREALPROTOKOLLET

Det internationella Montrealprotokollet reglerar hur deltagande länder ska minska sin produktion och konsumtion av ozonnedbrytande ämnen. Naturvårdsverket deltar som Sveriges representant i exekutivkommittén för protokollets multilaterala fond (ExCom). Under året har vi deltagit i tre möten i kommittén och i det förberedande arbetet inför dessa möten. Naturvårdsverkets deltagande har medfört att en grupp har bildats – *Stockholmsgruppen* – där syftet är att få igång en dialog för en utfasning av så kallade mjuka freoner (HCFC). En snabbare utfasning av dessa ozonnedbrytande ämnen förväntas dämpa uttunnningen och underlätta återhämtningen av ozonskiktet.

ÖVRIG

ÅTERRAPPORTERING

5

ÖVRIGA VÄSENTLIGA INSATSER

INTERNATIONELLT OCH NATIONELLT KLIMATARBETE

Internationell påverkan

Inom det internationella klimatarbetet har Naturvårdsverket biträtt regeringskansliet främst med expertkunskap om markanvändning och skogsbruk (LULUCF), klimatrapporering och klimatinformation, bland annat vid förhandlingar och för att bestämma en svensk position till EU-möten. Insatserna har bidragit till EU:s gemensamma position vid Klimatkonventionens partskonferens i Nairobi i november (COP 12 och COP/MOP2) och i dess rådgivande organ för vetenskaplig och

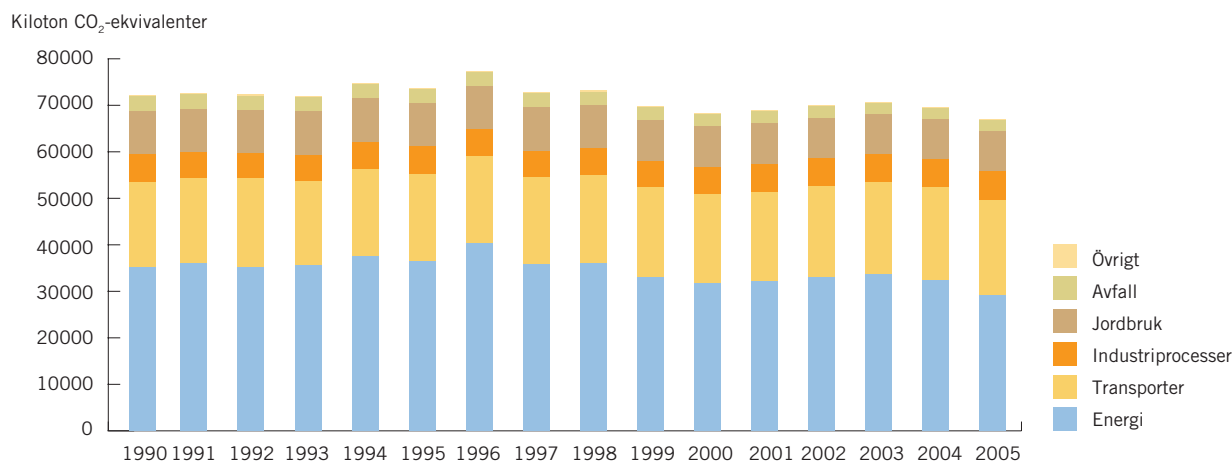
teknisk beredning (SBSTA). Vi har också bidragit med en bedömning av vilken roll skog och andra kolsänkor kan spela i ett framtida internationellt utsläppshandels-system.

Naturvårdsverket koordinerar det svenska deltagandet i FN:s vetenskapliga klimatpanel (IPCC). Naturvårdsverket har under 2006 granskat slutversionen av IPCC:s nya riktlinjer för beräkning och rapportering av växthusgasutsläpp. Vi har även samordnat granskningen av de tre delrapporter som utgör underlaget för IPCC:s fjärde utvärderingsrapport om klimatförändringen. I denna granskning deltog ett stort antal svenska forskare och myndighetsexperter och Sverige lämnade drygt 300 förslag till förbättringar.

I några av de arbetsgrupper EU-kommissionen tillsatt för att utveckla det andra europeiska klimathandlingsprogrammet (ECCP2) har Naturvårdsverket deltagit och koordinerat svenskt deltagande från andra myndigheter. Grupperna för översyn av det första handlingsprogrammet (ECCP1), om koldioxid och bilar samt om sårbarhet och anpassning prioriterades. Underlaget från översynen av ECCP1 användes av kommissionen på flera sätt, bland annat för rapporten *EU:s progress report* som togs fram till FN:s klimatomöte i Nairobi. Underlaget användes också i EU-kommissionens granskning av de nationella planer för tilldelning av utsläppsrätter som medlemsländerna lämnade in 2006. I strategin för koldioxid och bilar har vi med stöd av en färsk utredning föreslagit att EU ska införa effektivare styrmedel för att begränsa nya bilars utsläpp. Baserat på nationella rapporter om sårbarhet för klimatförändring har EU-kommissionen presenterat en ”grönbok” om sårbarhet och anpassning.

SVERIGES UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER 1990–2005

(Sveriges rapportering till FN:s Klimatkonvention och EU-rapportering 2006)

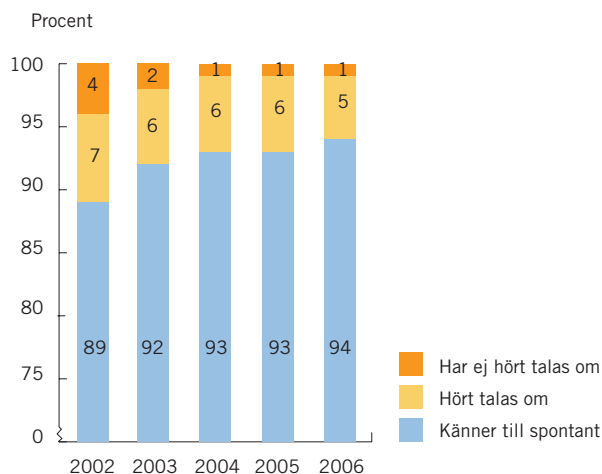
Nationellt klimatarbete

Inom ramen för det nationella systemet för inventering och rapportering av utsläpp och upptag av växthusgaser har vi lämnat den årliga klimatrapporteringen till EU och till FN:s klimatkonvention. Rapporteringen innehåller Sveriges utsläpp och upptag av växthusgaser med trendanalys samt beskrivning av använd metodik. Klimatrapporteringen innebär att vi ökar kunskapen om utsläpp och upptag av växthusgaser samt får ett underlag för arbetet med utveckling av åtgärder och styrmedel som kan leda till att utsläppen av växthusgaser minskar.

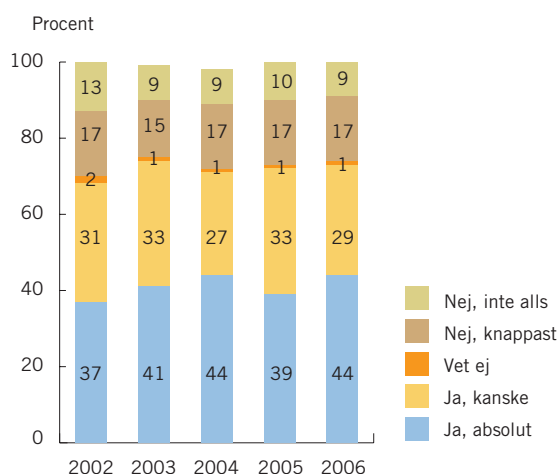
Allmänhetens kunskaper och attityder

Sedan 2002 mäter Naturvårdsverket allmänhetens kunskaper och attityder till klimatfrågan. I dag svarar 99 procent av befolkningen att de känner till växthuseffekten i jämförelse med 96 procent 2002. Viljan att själv minska utsläppen av koldioxid har ökat under 2006. Av de som svarar tror 73 procent att de själva kan göra något för att bromsa växthuseffekten – en ökning från 68 procent 2002. Samtidigt tror 96 procent att det är viktigt att vi i Sverige sätter in åtgärder för att göra något åt klimatförändringarna. Andelen som absolut kan tänka sig att sänka temperaturen inomhus har under den senaste femårsperioden ökat från 36 till 52 procent. Det har också blivit väsentligt mer populärt att köra bil långsammare och att köpa en mer miljövänlig bil – attityderna till båda ökar från 41 till 54 procent respektive från 54 till 66 procent.

ALLMÄNHETENS KÄNNEDOM OM VÄXTHUSEFFEKTEN

EGEN MÖJLIGHET ATT PÅVERKA VÄXTHUSEFFEKTEN

Figuren till höger visar andelen av dem som hört talas om växthuseffekten och som bedömer att personen själv kan göra något för att bromsa växthuseffekten och förändringar på det svenska klimatet.

INTEGRERA MILJÖASPEKTER INOM ANDRA POLITIKOMRÅDEN

Att stärka och utveckla det regionala hållbarhetsarbetet

Naturvårdsverket och Nutek har redovisat sitt uppdrag från regeringen att stärka och utveckla det regionala hållbarhetsarbetet i samarbete med andra berörda myndigheter och med några utvalda pilotlän.

Vi har fokuserat på att tillvarata underlag och erfarenheter som finns i länen och regionerna och att skapa mötesplatser för kunskapsförmedling, erfarenhetsutbyte och diskussion. Vi har genomfört ett antal utbildningsinsatser riktade till länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan samt med representanter från departement och centrala myndigheter. Konkreta förslag framkom om hur vi ska lyckas att i praktiken integrera hållbarhet i arbetet med regionernas och länens utveckling.

Myndigheters miljöledningssystem

Vi ger landets cirka 240 statliga myndigheter stöd i arbetet med att införa och arbeta med miljöledningssystem. Vi har genomfört välbesökta seminarier, nätverksmöten samt en workshop. Vi har även förbättrat den webbsida vi upprätthåller om miljöledning i statliga myndigheter. Vi har sammanställt och analyserat myndigheternas arbete med miljöledningssystem och i enlighet med denna analys och synpunkter från myndigheterna redovisat förslag om hur arbetet kan utvecklas i framtiden.

Dialogprojektet Framtida handel

Framtida handel är en överenskommelse mellan företag, kommuner, regioner och regering med syfte att nå en hållbar utveckling av handel med dagligvaror. Naturvårdsverket har haft i uppdrag att ansvara för ett sekretariat för projektet 2004–2006. Under året har vi lämnat en samlad utvärdering av dialogprojektet till regeringen. En av slutsatserna är att dialogprojektet hittills fungerat tillfredställande i stora drag. Effekter av arbetet är bland annat ökad kompetensöverföring mellan den offentliga och privata sektorn. Framtida handel har också lett till ökat samarbete, framför allt i de delprojekt som bedrivits. Flertalet delprojekt som påbörjats de senaste två åren har nu avslutats och resultaten från dessa har samlats på projektets webbsida www.framtidahandel.se.

Utvärdering av ekonomiska styrmedel

Naturvårdsverket och Energimyndigheten har i ett gemensamt regeringsuppdrag gjort en genomgång av befintliga ekonomiska styrmedel inom miljöområdet i Sverige. Myndigheterna har dragit övergripande slutsatser kring styrmedlens effektivitet ur såväl ett samhällsekonomiskt perspektiv som ur ett miljömålsperspektiv, och även gjort en bedömning om styrmedlen behöver utredas ytterligare.

En slutsats är att bidrag generellt leder till lägre kostnadseffektivitet och har sämre möjlighet att styra mot miljö kvalitetsmål än exempelvis skatter. Men skatter går inte alltid att använda, till exempel kräver skyddet av våra skogar, kalkning av sjöar och sanering av förorenade områden de stora anslag som finns avsatta för detta. När man inte kan använda skatter är det dock särskilt viktigt att se till att de styrmedel man använder är effektiva.

Studien är framtagen som en förstudie inför en eventuell offentlig utredning kring ekonomiska styrmedel och som en del av den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2008.

UTVECKLING AV EKONOMISKA MODELLER

Vid omfattande analyser finns det ibland behov av att undersöka vilka effekter åtgärder och styrmedel har på ekonomin i stort, så kallade makroekonomiska effekter. För att förbättra kompetensen på detta område och därigenom förbättra konsekvensanalyser har Naturvårdsverket köpt en licens och deltagit i en utbildning i E3ME-modellen, som är framtagen för att analysera energi- och miljöfrågor liksom ekonomiska frågor.

Modellen har anpassats till den rådande svenska energiprognosen från *Kontrollstation 2004* och är klar att användas i konsekvensanalyser. Under hösten 2006 och våren 2007 förväntas modellen användas i underlagsarbetet med takdirektivet för kväveoxider, den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålen, samt kontrollstationen för Sveriges klimatarbete.

STYRMEDEL ENERGI OCH TRANSPORTER

Internationellt luftvårdsarbete

Naturvårdsverket har samordningsansvar för Sveriges internationella och nationella luftarbete. Det internationella arbetet består bland annat av att aktivt följa och delta i luftvårdsarbetet inom EU och FN:s luftvårdskonvention. Vi bistår även Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet vid de internationella förhandlingarna. Under året har vi uppdaterat fjolårets arbete med Sveriges underlag inför omförhandlingarna av EU:s takdirektiv som anger utsläppsnivåer för luftföroreningar 2010. Vi har även tagit fram underlag till Sveriges rapportering gällande genomförandet av direktivet.

Naturvårdsverket ansvarar för de svenska insatserna gentemot EU-kommisionen och i andra internationella sammanhang om de miljörelaterade kraven på fordon och arbetsmaskiner. Under 2006 har EU-arbetet dominerats av arbetet med nya avgaskrav för lätta fordon (EURO5). Avgaskraven antogs i slutet av 2006 och arbetet med att fastslå de detaljerade reglerna slutförs under 2007. Naturvårdsverket har också starkt bidragit till att konkretisera en strängare framtida kravnivå (EURO 6).

Nationellt luftvårdsarbete

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att tillsammans med fem andra myndigheter vidareutveckla strategin för effektivare energianvändning och transporter (EET). Strategin syftar till att minska transport- och energisektorernas utsläpp till luft, minska buller- och övrig miljöpåverkan samt öka energieffektiviteten och användningen av förnybara energikällor.

Arbetet under 2006 har i huvudsak gått ut på att samordna det arbete som bedrivs på myndigheterna med EET-strategin samt miljökvalitetsmåls- och sektorsrapporter inom Miljömålsrådets fördjupade utvärdering 2008. En rad delstudier är påbörjade under 2006 varav några är rapporterade, till exempel genom rapporterna *Strategiska val i transport- respektive energisektorn*.

**NATURVÅRDSVERKET'S HANDLÄGGNING AV UNDERRÄTTELSE ANGÅENDE BEHOV
AV ÅTGÄRDSPROGRAM ENLIGT FÖRORDNING 2001:527, §15**

Naturvårdsverkets yttrande	Underrättelse från:	2005	2006
Förordat arbete med Åtgärdsprogram	2004 Umeå NO ₂ ¹ Botkyrka NO ₂ ² Uppsala PM10, NO ₂ ¹	Södertälje PM10 ² Göteborg PM10 ^{1,3} Norrköping PM10 ¹ Malmö NO ₂	
Ej förordat arbete med åtgärdsprogram	Landskrona PM10 Höganäs PM10	Mariestad NO ₂ Sundsvall PM10	Skellefteå NO ₂

Anm. Kommuner ska på eget initiativ skicka in underrättelser till Naturvårdsverket. Under 2006 inkom endast en underrättelse.

¹⁾ Beslut angående framtagande av åtgärdsprogram från regeringen under 2005.

²⁾ Arbete med åtgärdsprogram pågick redan i länet.

³⁾ Åtgärdsprogram fastställt av länsstyrelse.

I det nationella arbetet tar vi ett ansvar för luftnormer genom att bedöma behovet av och hjälpa till att ta fram lokala åtgärdsprogram samt följa upp och utvärdera tillämpningen av miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram. Vi har efter underrättelse från Skellefteå kommun utrett behov av åtgärdsprogram, men inte förordat att ett sådant tas fram. Vägledningmaterial om miljö kvalitetsnormer har tagits fram i ett verksövergripande projekt. Vi har haft flera seminarier för främst kommuner, länsstyrelser och branschfolk där vi informerat om vägledningmaterialet.

HÅLLBART NYTTJANDE OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

Genetiskt modifierade organismer

Med syfte att belysa kunskapsläget för ekologiska effekter av GMO (genetiskt modifierade organismer) har en forskarrapport tagits fram. Rapporten pekar på att spridning av främmande gener i flera fall är välundersökt, medan konsekvenserna inte är det. Målgruppen för rapporten är forskningsfinansiärer, myndigheter, branschen och den intresserade allmänheten.

Som följd av ett flerårigt problem med tolkning av reglerna om utsättning av genetiskt modifierade organismer (SFS 2002:1086), har Naturvårdsverket hemställt hos regeringen om att ändra regeln för när Jordbruksverket ska ge Naturvårdsverket och Gentekniknämnden tillfälle att yttra sig över förslag till beslut om fältförsök med GMO.

Naturvårdsverket har i ett antal yttranden till Jordbruksverket om fältförsök med genmodifierad raps framfört att genspridning från försöken bör följas upp. Jordbruksverket har nu ställt ett sådant villkor för odling av genmodifierad raps för perioden 2006–2012. Syftet är att utvärdera de åtgärder som ska förhindra genspridning från fältförsök.

Ett regeringsuppdrag om påverkan av GMO på miljö kvalitetsmålen har färdigställts. Uppföljning av GMO föreslås ske i samband med den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålen 2008. Behovet av forskning om ekologiska

effekter av GMO lyfts fram, liksom behovet av att belysa konsekvenserna vid storskalig odling av grödor som tål växtbekämpningsmedel.

Arbete med hushållningsstrategin

Strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö (HUM) är en av tre åtgärdsstrategier för att nå de nationella miljö kvalitetsmålen. Strategiansvaret för HUM delas av Naturvårdsverket, Boverket, Fiskeriverket, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Riksantikvarieämbetet och Socialstyrelsen. Naturvårdsverket är administrativt samordningsansvarig.

Myndigheterna är överens om att strategiarbetet på kort sikt syftar till att ta fram konsekvensbedömda åtgärdspaket inom den fördjupade utvärderingen, med fokus på sådana åtgärder som har bäring på flera miljö kvalitetsmål. En projektplan för arbetet med HUM har tagits fram. De metoder som kommer att användas i arbetet med strategin är scenarioteknik och dialog med dem som svarar för att ta fram åtgärdsförslag. Resultatet från strategiarbetet, i form av åtgärdspaket, kommer att bygga på de förslag till åtgärder som kommer fram i de målvisa, sektorsvisa och regionala arbetena.

Forskargruppen för miljöstrategisk analys vid KTH är anlitade för att ta fram underlag som visar på alternativa beslutsvägar beroende på alternativa framtidsbilder samt belysa konflikter och synergier mellan förslagen för att nå miljö kvalitetsmål, mål inom sektorer och andra politikområden.

Aktionsplan för havsmiljö

Naturvårdsverket har tillsammans med 15 andra myndigheter tagit fram ett förslag till aktionsplan för havsmiljön. Förslaget innehåller 30 åtgärder som bedöms vara genomförbara och som kompletterar det omfattande arbete som redan pågår. Åtgärderna innehåller information om vem som ansvarar för/kan besluta om att genomföra åtgärderna, när åtgärderna beräknas vara klara samt förväntad miljönytta. Flera av de föreslagna åtgärderna i aktionsplanen har även satts igång, som till exempel att starta en samordningsgrupp mellan myndigheterna.

Gemensam säl förvaltning i Östersjön

Ett tidigare hårt jakttryck och en kraftig miljögiftsbelastning av framför allt PCB gjorde att situationen för sälarna under andra hälften av 1900-talet såg mörk ut. Helsingforskommissionen (HELCOM) förbjöd all form av jakt i sin rekommendation om säl som kom 1988.

Det senaste decenniet har sälarna dock återhämtat sig och populationen av gråsäl i Östersjön uppgår nu till cirka 20 000 individer. Detta vållar svåra problem för fiskare i de norra delarna av Östersjön och licensjakt på gråsäl har införts i Sverige, Finland och på Åland.

I och med detta krävdes en revision av rekommendationen och Sverige har sedan 2005 genom Naturvårdsverket lett arbetet med att få till stånd en samordnad förvaltning av de tre sälarterna, gråsäl, knubbsäl och vikare. Vid HELCOM-möten i mitten av 2006 accepterades den reviderade rekommendationen som behandlar frågor som populationsstorlek, distribution och hälsostatus samt drar upp gemensamma principer för förvaltning. Vid ett första möte i HELCOM:s

sälgrupp i Sigtuna 18–20 oktober 2006 påbörjades detta samarbete mellan Östersjöländerna.

Miljö och landsbygdsprogrammet

Miljö- och landsbygdsprogrammet (LBU) är en betydande del av budgeten för EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP). Många av de miljöersättningar som funnits inom LBU i Sverige har haft avgörande betydelse för flera miljökvalitetsmål (*Myllrande våtmarker, Ingen övergödning, Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt och djurliv*). Under 2006 har förslag till ett motsvarande nytt program (LB) arbetats fram för perioden 2007–2013. Av det årsbelopp som beräknas betalas ut i Sverige inom CAP går cirka 40 procent till detta program. Naturvårdsverket har verkat för att även det nya programmet ska prioritera miljöersättningar, och särskilt de som har betydelse för miljökvalitetsmålen.

Vi utvärderar också fortlöpande, i form av ett regeringsuppdrag, CAP:s miljöeffekter i samråd med Jordbruksverket och Riksantikvarieämbetet.

Under året har två rapporter presenterats: *Betesmarker efter 2003 års jordbruksreform – hot och möjligheter* och *Miljöeffekter av träda och olika växtföljder*.

UTVÄRDERINGAR AV STYRMEDEL OCH SAKANSLAG

En viktig del i vårt arbete med att följa upp miljökvalitetsmålen är att utvärdera det miljöarbete som pågår i samhället – utöver den utvärdering som görs genom Miljömålsrådet. Vi prioriterar utvärderingar som rör miljökvalitetsmålen, styrmedel samt sakanslagens effektivitet. Dessa utvärderingar är en angelägenhet för hela Naturvårdsverket.

Under 2006 har vi bland annat utvärderat:

- Viltskadeanslaget, hur det används för ersättning och förebyggande av skador som orsakas av säl på fiske och fiskeredskap.
- Framtida handel som omfattar en frivillig överenskommelse mellan myndigheter och näringsliv.
- Naturvårdsverkets arbete med stöd och rådgivning till Litauen för utveckling och införande av effektiva ekonomiska styrinstrument inom energisektorn.
- En förnyad utvärdering av miljöledningssystemet vid statliga myndigheter.

**RESULTAT FRÅN NATURVÅRDSVERKETS UTVÄRDERINGAR 2003–2005 HAR ANVÄNTS
SOM UNDERLAG FÖR BESLUT, ÅTGÄRDER OCH VERKSAMHETER I OLIKA SAMMANHANG**

Underlag till	Regerings- beslut, propositio- ner m.m.	Verkets skrivelser till rege- ringen	Verkets arbete med handböcker m.m.	Verksamhets- utveckling, information etc. internt och externt	Inom EU	Vid univer- sitet och högskolor
Utvärderings- rapporter-						
Efterbehandling under utveckling				■		
Riksintresse för naturvård			■	■		
Kommunerna och miljömålen				■		
Miljöledning i stat- liga myndigheter	■			■		
Kväveoxidavgiften – ett effektivt styr- medel		■		■		
Samhälle, system och miljöstyrning. En diskussion om synergier, konflikter och hållbarhet i miljöarbetet				■	■	■
Stöd och vägledning för tillämpningen av de generella hänsynsreglerna				■		
Rådet för rovdjursfrågor		■		■		
Viltskadeanslaget och rovdjurs- politiken			■	■		
Skötseln av skyddad natur (två rapporter)	■			■		
LIP				■		

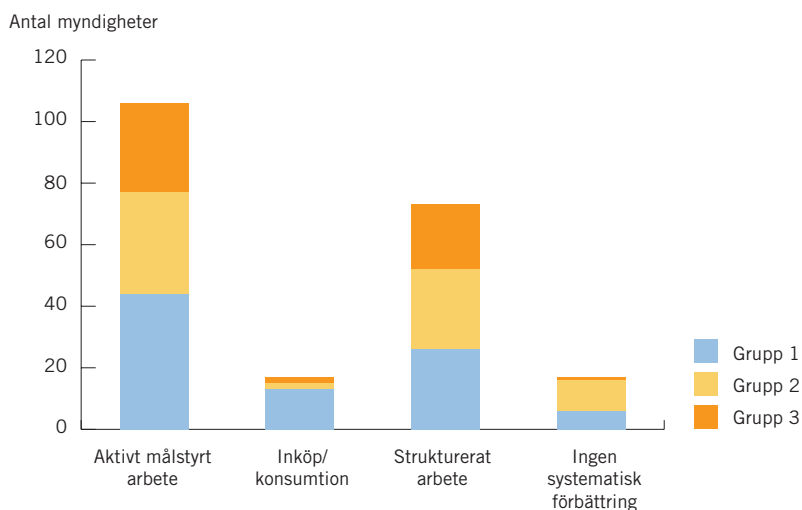
EFFEKTER AV TIDIGARE ÅRS INSATSER

MYNDIGHETERNAS MILJÖLEDNINGSSYSTEM

I dag har cirka 240 myndigheter ett miljöledningssystem. Naturvårdsverket har i uppdrag att stödja och samordna deras miljöledningsarbete. Under 2005 redovisade vi förslag till regeringen om ändrad redovisning från myndigheterna. Bland annat gjordes en gruppindelning av myndigheterna utifrån deras miljöpåverkan. Grupp 1 omfattar myndigheter med centrala uppgifter på miljöområdet, bland annat länsstyrelserna och myndigheter med sektorsansvar för miljömålsarbetet. I grupp 2 ingår övriga myndigheter med stor miljöpåverkan, medan grupp 3 omfattar myndigheter med liten miljöpåverkan och i många fall förenklat miljöledningsuppdrag.

De nya riktlinjerna för redovisning av myndigheternas miljöledningsarbete har fått som effekt att vi i årets sammanställning tydligare kan utvärdera hur långt respektive myndighetsgrupp kommit i sitt miljöledningsarbete och se skillnader mellan grupperna. Enligt årets resultat sker bland annat en systematisk förbättring av miljöledningsarbetet hos hela 76 procent av myndigheterna, oavsett deras grad av miljöpåverkan. Det är positivt eftersom tidigare rapporter har visat tecken på att sådant arbete saknas vid myndigheter med förenklat miljöledningsuppdrag (grupp 3).

SYSTEMATISK FÖRBÄTTRING AV MYNDIGHETERNAS MILJÖLEDNINGSSYSTEM

Naturvårdsverkets har sammanställt enkäter från 172 myndigheter om hur de arbetar med sina miljöledningssystem. En grundbult är att systematiskt arbeta med ständig förbättring av miljöledningsarbetet. Goda exempel på förbättringar kan delas in i aktivt målstyrt arbete för att tydliggöra och förenkla mål, insatser inom inköp/konsumtion samt strukturerat arbete med strategiska åtgärder för att nå uppsatta mål. Glädjande många myndigheter med liten miljöpåverkan i grupp 3 arbetar aktivt och strukturerat med sin upphandling inom inköp/konsumtion. Ingen jämförbar statistik finns från tidigare år.

Skydd av värdefull natur. För att öka kunskapen har Naturvårdsverket tagit fram tre broschyrer. "Naturreservat i Sverige" informerar om naturreservatsarbetet i allmänhet. "Så bildas ett naturreservat" riktar sig till fastighetsägare och förklarar hur bildningen av naturreservat går till i praktiken. Tillsammans med Skogsstyrelsen har vi också tagit fram en broschyr som kortfattat beskriver den nationella strategin för skogsskydd.

Verksamhetsområde 2

Bevara och restaurera natur och miljö

MÅL: Att effektivt genomföra insatser för att bevara, skydda och vårda miljö, samt restaurera och återställa skadad miljö för att nå miljökvalitetsmålen.

Efterbehandling av förorenade områden

SAMMANFATTNING: Ett stort antal områden i Sverige är så förorenade att de riskerar att skada miljön eller människors hälsa. Det är områden där giftiga ämnen finns kvar i mark eller vatten, ofta efter tidigare industriverksamhet på platsen. Föreningarna kan vara exempelvis tungmetaller som kadmium, bly och kvicksilver eller klorerade kolväten som dioxiner och PCB.

För att minska riskerna och uppnå en mer giftfri miljö är det viktigt att hitta dessa platser och att de undersöks, riskbedöms och slutligen efterbehandlas på ett lämpligt sätt. Naturvårdsverket har under 2006 gjort olika insatser för att bidra till att förorenade områden identifieras och åtgärdas, bland annat genom att fördela statliga medel till arbetet som till stor del samordnas och utförs av länsstyrelserna. Länsstyrelsernas redovisning visar att i stort sett alla potentiellt förorenade områden i landet nu är identifierade. Av dessa 80 000 områden bedöms omkring hälften utgöra en risk för hälsa eller miljö. Arbetet med att åtgärda de 1500 områden som misstänkts utgöra mycket stora risker för hälsa eller miljö har fortsatt. I början av 2006 pågick undersökningar eller åtgärder med stöd av statliga bidragsmedel vid 284 platser. I ett antal nya områden har åtgärder påbörjats eller upphandlats under året. Några projekt har också avslutats, bland annat det omfattande Falu-projektet.

Vi har även fortsatt arbetet med att ta fram vägledning till myndigheter och andra aktörer i arbetet med efterbehandling. Bland annat har vi väglett tillsynsmyndigheterna i deras arbete med att utkräva ansvar där det finns en ansvarig för föreningarna, eftersom det är angeläget att andelen områden som efterbehandlas med andra medel än det statliga bidraget ökar. En lägesbeskrivning av efterbehandlingsarbetet i landet visar att kvaliteten på arbetet fortsätter att öka och att fler objekt nu åtgärdas med annan finansiering än statliga medel.

EFTERBEHANDLING AV FÖRORENADE OMRÅDEN (TKR)						
	PERSONÅR	PERSONAL KOSTNADER	ÖVRIGA KOSTNADER*	SUMMA KOSTNADER	INTÄKTER	LÄMNADE BIDRAG**
2006	3	1 619	10 902	12 521	–	590 546
2005	7	4 294	5 707	10 001	–	419 245
2004	7	3 908	17 098	21 006	-180	441 306

* Skillnader i främst konsultkostnader mellan åren.

** Variationer mellan åren på grund av anslagsförändringar och/eller utgiftsbegränsningar.

verksam
hetsgren

4

MÅL

Beslut om insatser har baserats på en analys och prioritering av vad som behöver göras för att förorenade områden skall ha identifierats, undersökts och efterbehandlats senast 2050.

•• Enligt miljöbalken ska efterbehandling och sanering av förorenade områden betalas av den som är ansvarig för föroreningen. När det inte går att hitta någon ansvarig kan staten gå in och finansiera åtgärder genom bidrag. Naturvårdsverket har till uppgift att fördela dessa bidrag via länsstyrelserna, oftast till berörda kommuner som tar på sig huvudmannskapet för att genomföra de åtgärder som behövs. Vi ska också ge vägledning om efterbehandlingsarbetet till länsstyrelser, kommuner och andra aktörer.

Arbetet med dessa frågor är långsiktigt, och hittills har en stor del av arbetet gått ut på att identifiera och riskklassa områden som kan vara förorenade och att få igång åtgärder på de områden som innebär den allra största risken för människors hälsa och för miljön.

INSATSER UNDER ÅRET KRING FÖRORENADE OMRÅDEN

FÖRDELNING AV STATLIGA BIDRAG

Under 2006 har Naturvårdsverket fördelat 614 miljoner kronor till arbetet med efterbehandling i landet. Av denna summa var drygt 102 mnkr sparade från 2005 års anslag till följd av en utgiftsbegränsning under 2005. En länsvis sammanställning av hur 2006 års anslagsmedel har använts redovisas i en särskild rapport till regeringen. Den lägesredovisning som Naturvårdsverket lämnade till regeringen i februari 2006 visar att anslaget för 2005 fördelades på följande sätt:

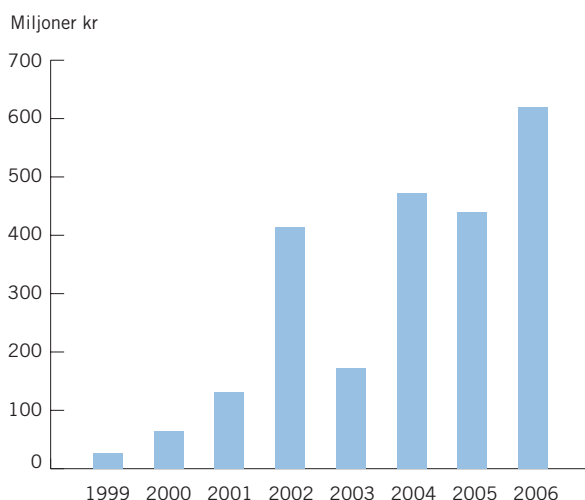
- 72 procent till åtgärder
- 18 procent till utredningar
- 5 procent till tillsyn
- 3 procent till kunskapsprogrammet *Hållbar sanering*
- 2 procent till stödavtal och vägledning

NYA OMRÅDEN I ÅTGÄRDSFASEN

Under 2006 har efterbehandlingsåtgärder vid ett antal nya efterbehandlingsobjekt påbörjats eller upphandlats. Exempel på sådana områden är:

- Kniven, ett före detta industriområde i Partille kommun, där man tidigare bland annat har tillverkat batterier. Bidrag till åtgärder har lämnats för att hindra att förorenade jordmassor rasar ned i Sävån som är ett Natura 2000-område.
- Bohus Varv i Ale kommun. Där finns fyllnadsmassor med ett stort innehåll av metaller som hotar att förorena Göta älv. Att åtgärda detta beräknas kosta omkring 100 mnkr.

NATURVÅRDSVERKETS ANSLAG FÖR BIDRAG TILL EFTERBEHANDLING

- Ett mindre objekt där åtgärder har påbörjats under 2006 är Eketånga, ett bostadsområde i Halmstads kommun. Där finns klorerade kolväten och metaller från en tidigare verkstadsindustri i området.
- Upphandling av åtgärder har gjorts för Eka i Bengtsfors kommun, där föroreningarna är kvicksilver och dioxiner efter kloralkaliindustri. Detta är det hittills dyraste efterbehandlingsobjektet med statliga bidragsmedel och beräknas kosta totalt 160–170 mnkr.
- Upphandling av åtgärder har också gjorts för BT-Kemi i Svalövs kommun, ett område som är förorenat efter tillverkning av växtskyddsmedel på platsen. För detta objekt beräknas åtgärderna kosta omkring 80 mnkr.

Utöver dessa fortsätter arbetet med undersökningar och åtgärder i ett stort antal områden. Ett område där åtgärderna har avslutats under 2006 är det omfattande Faluprojektet, som pågått en längre tid med behandling av gruvavfall för att minska läckaget av metaller till Dalälven.

LÄGET I LANDET

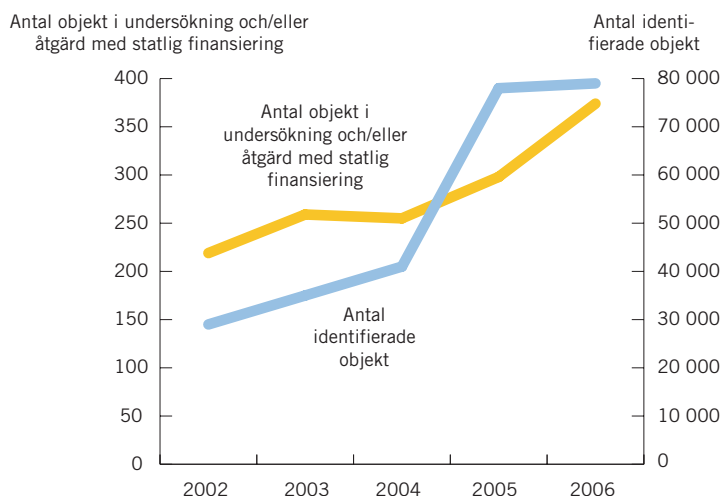
Enligt länsstyrelsernas årliga rapportering av läget i landet bedömdes i stort sett alla omkring 80 000 potentiella förorenade områden vara identifierade i början av 2006. De 1 500 områden som misstänkts utgöra mycket stora risker för hälsa eller miljö har dock inte ökat märkbart i antal, eftersom de i regel redan var kända. Av dessa områden var 284 föremål för undersökning eller åtgärder med stöd av statliga bidrag i början av 2006.

TILLSYNSPROJEKTET OCH HÅLLBAR SANERING

År 2004 startades ett tillsynsprojekt i syfte att få tillsynsmyndigheterna att i större utsträckning utkräva ansvar för de förorenade områden där det finns en ansvarig.

ANTAL IDENTIFIERADE OBJEKT SAMT OBJEKT I UNDERSÖKNING/ÅTGÄRD

(Bygger på länsstyrelsernas årliga rapportering till Naturvårdsverket)

Projektet har resulterat i att Naturvårdsverket under 2006 har fördelat cirka 18 miljoner kronor i bidrag till detta arbete. Vi förväntar oss att detta på sikt kommer att leda till flera rättsfall som tydliggör vad som är skäligt att kräva av en ansvarig part.

Kunskapsprogrammet *Hållbar sanering* påbörjades 2003 för att fylla viktiga kunskapsluckor. Under 2006 har ytterligare 19 utredningsprojekt beviljats medel inom kunskapsprogrammet. Resultat och rapporter från genomförda projekt har börjat komma in och görs tillgängliga via Naturvårdsverkets webbplats. Hittills har 13 rapporter producerats. Resultaten från kunskapsprogrammets olika projekt har presenterats vid den nordiska *Nordrocs-konferensen*.

VÄGLEDNING OCH STÖD

En viktig uppgift för Naturvårdsverket är att ge vägledning och stöd till andra myndigheter och aktörer som berörs av efterbehandlingsfrågor. Under 2006 har vi bland annat gjort följande insatser:

- Två rapporter har tagits fram som ska stödja tillsynsmyndigheternas arbete med att driva fram projekt där åtgärder med lagens hjälp kan krävas av den ansvarige.
- Det har hållits en tillsynsdag i maj om förorenade områden.
- Rapporten *Förorenade områden och fysisk planering* har givits ut i samarbete med Boverket.
- En samordnarträff har hållits med länsstyrelsernas efterbehandlingsansordnare, där bland annat bidragsfrågor och administrativa frågor har tagits upp.
- En efterbehandlingsträff för personer verksamma inom området har anordnats den 4–5 september med totalt 114 deltagare.
- Ett seminarium om förorenade byggnader har hållits.

FÖRVÄNTADE EFFEKTER AV VÅRA INSATSER

Den förväntade effekten av såväl fördelningen av medel som vägledningen är att de förorenade områden som finns ska identifieras, undersökas och att de områden som utgör störst risk för människors hälsa eller miljön ska åtgärdas. Den förväntade effekten av detta på längre sikt är att exponeringen och spridningen av miljö- och hälsofarliga gifter minskar.

I februari lämnade Naturvårdsverket en lägesredovisning av efterbehandlingsarbetet i landet. Denna visade att de insatser vi har gjort under föregående år har haft effekt. Kvaliteten på efterbehandlingsarbetet i landet har ökat och länsstyrelsernas erfarenhet har blivit större. Vårt systematiska arbete medför att vi även framöver förväntar oss att denna goda utveckling fortsätter.

Vi ser också att betydande efterbehandlingsinsatser görs utan statliga medel, av ansvariga eller exploatörer av mark i tätorter. En förväntad effekt av vårt arbete med tillsynsfrågor är att denna andel ökar framöver.

måluppfyllelse

Sammanfattningsvis fortlöper arbetet med efterbehandling som planerat och vi ser tydliga resultat. Det kan vara svårt att uttala sig om slutresultatet 2050 men vår analys och prioritering av vad som behöver göras ger förhoppningar om ett gott resultat. Naturvårdsverket anser därför att vi har uppnått regleringsbrevets mål för 2006.

Klimatet har varit ett av Naturvårdsverkets prioriterade områden 2006. Vi har satsat 15 miljoner kronor på klimatinformation. Målet har varit att visa på nödvändigheten att förändra produktions- och konsumtionsmönster för att nå klimatmålet. Bland informationsinsatserna finns det elektroniskt nyhetsbrevet "KlimatAktuellt" med 4 400 prenumeranter.

Åtgärder för att bevara biologisk mångfald

SAMMANFATTNING: Naturvårdsverket har gjort flera insatser under året i arbetet med att främja hållbart nyttjande av naturresurser samt att skydda områden med höga naturvärden och hotade arter.

Kalkning av sjöar och vattendrag fortsätter att ge goda resultat genom effektivare insatser för minskad försurning i flera områden. En ny databas för restaureringsåtgärder i vatten har också öppnats.

Skydd och skötsel av områden med höga naturvärden har genomförts i oförminskad omfattning och med förbättrad kvalitet. Under året har 32 700 ha varav 20 551 ha produktiv skogsmark med höga naturvärden säkrats genom köp/intrångsersättningar och bidrag till kommuner och stiftelser. Länsstyrelserna har beslutat om 147 nya naturreservat. Vi har också tagit fram vägledning och information om skydd av skogsmark och marina områden. Vidare har nya metoder för att ge information till besökare i våra naturreservat och nationalparker utvecklats och riktlinjer har tagits fram för hur entréer till nationalparker ska se ut. Vi har även sammanställt kunskap om hur människan påverkas av att vistas i naturen som ett stöd för beslutsfattare.

De särskilda insatserna för hotade arter och livsmiljöer som görs med åtgärdsprogram har kunnat genomföras på ett tillfredsställande sätt. Ytterligare starkt hotade arter har fått sin situation förbättrad, exempelvis kornsparv, trumgräshoppa, mnemosynefjärilen och skalbaggen svartoxe. Även två av de stora rovdjuren utvecklas positivt. Vargstammen har ökat från 11 till 13 föringringar och det finns cirka 2 550 björnar i landet. Lodjuren och järvarna har dock inte ökat i antal och befinner sig fortfarande under riksdagens mål. Arbetet med att utveckla former för en aktiv dialog med lokala intressegrupper har inte kunnat prioriterats fullt ut beroende på effekterna av utlokaliseringen av delar av Naturvårdsverket till Östersund. Verksamheten förväntas dock utvecklas positivt under 2007.

ÅTGÄRDER FÖR ATT BEVARA BIOLOGISK MÅNGFALD (TKR)							
	PERSONÅR*	PERSONAL KOSTNADER	ÖVRIGA KOSTNADER	SUMMA KOSTNADER	INTÄKTER**	LÄMNADE BIDRAG***	MARK KÖP****
2006	65	43 643	369 155	412 798	-883	788 629	758 878
2005	50	29 481	441 748	471 229	-1 530	777 099	738 502
2004	62	36 880	356 815	393 695	-25 210	533 263	206 076

* Förändringen till 2006 beror främst på bättre redovisningssystem och rutiner.

** Stora återbetalningar från länsstyrelser av Life-pengar år 2004.

*** Ökning av bland annat åtgärdsprogram för hotade arter, skötsel av skyddade områden samt vattenförvaltningen år 2005 och 2006.

**** Anslagsmedel som finansierat anläggningstillgångar.

MÅL 1

Senast 2008 finns nya riktlinjer för den långsiktiga kalkningsverksamheten för sjöar och vattendrag som speglar den förändrade belastningssituationen och det eventuella behovet av markkalkning.

- Naturvårdsverkets arbete kring biologisk mångfald omfattar åtgärder som syftar till att stödja och främja en långsiktigt hållbar användning av naturresurser och bevarande av arter och deras livsmiljöer. Vi disponerar sakanslag på drygt 2 miljarder kronor för verksamheten. Utvecklingen av arbetet är inriktad på att stärka den lokala delaktigheten och dialogen med medborgarna och olika aktörer och att vidta direkta åtgärder för att skydda och sköta områden med höga naturvärden samt hotade arter och deras livsmiljöer.

Verksamheten har under året påverkats av effekterna av utlokalisering av delar av Naturvårdsverkets personal till det nya kontoret i Östersund, vilket inneburit begränsningar för framgången i arbetet.

ÅTERRAPPORTERING
1

RIKTLINJER FÖR KALKNINGSVERSAMHETEN

Försurning från nedfall av luftföroreningar påverkar växter och djur i svenska sjöar och vattendrag. Sedan flera decennier kalkas vattenmiljöer och skogsmark för att återställa den biologiska mångfalden. Arbetet med att ta fram underlag för nya riktlinjer för länsstyrelsernas framtida kalkningsverksamhet har påbörjats under 2006. Ett viktigt underlag är den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålet *Bara naturlig försurning* som redovisas under våren 2007.

Naturvårdsverket följer också Skogsstyrelsens pågående verksamhet med markkalkning som utvärderas under 2008. En revidering av Naturvårdsverkets kalkningshandbok har påbörjats och underlag tas fram för att bland annat kunna bedöma försurningsläget, sätta och följa upp pH-mål samt planera kalkningen, till exempel för att minska risken för överdosering, anpassa kalkningen till minskad försurning och bedöma när kalkningen kan avslutas.

måluppfyllelse

Vi förväntar oss, utifrån pågående insatser och tidplaner att målet kommer att nås år 2008.

MÅL 2

De länsstyrelser som genomför ett pilotarbete med regionala landskapsstrategier har fått stöd och Naturvårdsverket har följt arbetet på så sätt att verket kan publicera en vägledning under 2008.

ÅTERRAPPORTERING

2

REGIONALA LANDSKAPSSTRATEGIER

Länsstyrelserna i Stockholm, Västerbotten, Östergötland, Kalmar, Skåne, Västra Götaland och Dalarna har fått i regeringsuppdrag att bedriva ett pilotarbete med att utveckla regionala landskapsstrategier. Syftet med pilotarbetet är att pröva ett nytt förhållnings- och arbetssätt för att uppnå bevarande och hållbart brukande av naturresurser utifrån en helhetssyn på landskapsnivå.

Naturvårdsverket har tagit fram vägledande arbetsmaterial och ordnat tre remainriktade seminarier för att stödja länsstyrelserna. Fokus har till exempel varit hur man genomför en bra process för lokal förankring, hur man tar fram en kommunikationsstrategi och hur man utvecklar natur- och kulturmiljövärden i ett landskapsperspektiv. Riksantikvarieämbetet var med och planerade ett av seminarierna och Skogsstyrelsen, Jordbruksverket samt Fiskeriverket har bidragit med egna insatser.

måluppfyllelse

Naturvårdsverket har haft löpande kontakt med länsstyrelserna samt dokumenterat hur pilotarbetet utvecklades under 2006 för att kunna ta fram en vägledning under 2008. Utifrån våra insatser under 2006 förväntar vi oss att vi kommer att nå målet.

MÅL 3

Senast 2006 finns ett register över restaureringsåtgärder i och vid vatten som gör det möjligt för ansvariga myndigheter att utvärdera vidtagna åtgärder i efterhand.

ÅTERRAPPORTERING

3

RESTAURERINGSÅTGÄRDER I VATTEN

Många sjöar och vattendrag är påverkade av regleringar och andra fysiska ingrepp eller av brister i vattenkvalitet. Den biologiska mångfalden går att återskapa genom att vattenmiljöer restaureras. För att kunna utvärdera vidtagna åtgärder har Fiskeriverkets databas för restaureringsåtgärder i och vid vatten anpassats för att säkerställa olika myndigheters behov av underlag och uppgifter för utvärdering. Fiskeriverket, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen i Jönköpings län har också börjat ett gemensamt arbete med att vidareutveckla databasen för att skapa ett än mer användarvänligt gränssnitt och på sikt ett webbaserat system. Detta system beräknas vara färdigutvecklat under 2007.

måluppfyllelse

Uppdraget att ta fram ett register har genomförts under 2006. Vi anser att registret kommer att ge myndigheterna möjligheter att utvärdera vidtagna åtgärder. Målet är alltså uppfyllt.

MÅL 4

Senast den 1 juli 2007 har Naturvårdsverket ett program för kompetensutveckling om dialog, lokal delaktighet och lokal förvaltning samt konfliktlösningsmekanismer som riktar sig till dem som arbetar med praktisk naturvård och naturresursförvaltning.

ÅTERRAPPORTERING
4

LOKAL DELAKTIGHET OCH FÖRANKRING

Förankring och dialog med lokala aktörer och befolkning är viktiga verktyg i vårt arbete med naturvård och förvaltning av naturresurser. Under hösten har Naturvårdsverket, i samverkan med Centrum för biologisk mångfald, ordnat en nationell konferens för att få inspel till arbetet (*Mångfaldskonferensen* i Skövde, oktober 2006). Vi har också särskilt prioriterat frågor som rör konflikthantering kopplat till rovdjursförvaltningen och genomfört regionala utbildningar.

måluppfyllelse

Arbetet med att utveckla programmet för kompetensutveckling om dialog, lokal delaktighet och lokal förvaltning samordnas av en enhet som ska flytta till Östersund och som berörs av total personalomsättning. Arbetet fördröjs därför och vi räknar med att målet nås först 1 januari 2008, vilket vi har tagit upp med Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet.

ÖVRIG
ÅTERRAPPORTERING
1

ÖVRIGA ÅTGÄRDER FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

Vårt arbete med skyddad natur har varit omfattande under året och har utgått från miljökvalitetsmålet *Levande skogar* och flera andra miljökvalitetsmål beträffande långsiktigt skydd av olika skyddsvärda miljöer.

I arbetet med att uppnå miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* har revideringen av *Myrskyddsplanen* pågått under året. Den reviderade planen kommer att fastställas i början av 2007.

Vi har tillsammans med Riksantikvarieämbetet och Fiskeriverket tagit fram ett nationellt åtgärdsprogram i enlighet med delmål 1 under miljökvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag*. Åtgärdsprogrammet *Skydd av särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer i och i anslutning till sjöar och vattendrag* ligger till grund för prioritering av genomförandet på regional och lokal nivå. Vi anser att förutsättningarna att nå miljökvalitetsmålet därmed har ökat.

En vägledning för skydd av marina områden med höga naturvärden har tagits fram efter samråd med intressentgrupper på nationell nivå. Vägledningen har gått ut på bred remiss och vi förväntar oss att den kommer att bidra till ett förbättrat genomförande i arbetet med marina naturreservat i landet.

För att öka kunskapen om hur arbetet med att skydda värdefull natur går till har vi tagit fram tre broschyrer. *Naturreservat i Sverige* informerar om naturreservatsarbetet i allmänhet. *Så bildas ett naturreservat* riktar sig till fastighetsägare och förklarar hur naturreservatsbildningen går till i praktiken. Tillsammans med Skogsstyrelsen har vi också tagit fram en broschyr som kortfattat beskriver den nationella strategin för skogsskydd. Vi bedömer att dessa broschyrer kommer att förbättra förutsättningarna för länsstyrelserna att föra dialog med fastighetsägare och andra som berörs av arbetet med områdesskydd.

KOSTNADER FÖR OMRÅDESSKYDD 2004–2006

KOSTNADER, TKR, FÖR SKYDD PER OBJEKTKATEGORI, BÅ 2004

Län	F	Fj	G	Ho	K	Lb	Ls	Lö	M	O	Sk	SM	Su	Sö	U1	U2	V	Ä	BS	Summa
AB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1562	3169	265	686	10606	0	0	580	0	16868
C	0	0	0	0	0	0	0	600	0	0	0	18923	2000	3972	0	0	0	0	0	25495
D	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1920	0	5560	4950	0	0	380	0	12810
E	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1650	22695	4980	0	0	7300	0	36625
F	0	0	0	0	0	0	0	195	110	0	0	3112	800	11075	0	0	140	1094	0	16526
G	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5438	0	0	4570	0	699	3050	0	13757
H	0	0	0	490	0	0	0	0	2200	0	0	0	0	6925	2940	0	0	4688	100	17343
I	0	0	0	165	0	0	0	0	166	0	0	931	1006	0	0	0	0	0	0	2268
K	0	0	0	0	0	0	0	0	0	150	0	0	0	0	468	0	0	10345	0	10963
M	0	0	0	0	0	0	0	0	0	380	0	0	0	0	0	0	0	3790	250	4420
N	0	0	0	0	0	0	0	0	29	0	0	-45	0	0	1118	0	0	19030	0	20132
O	0	0	0	0	138	0	0	238	90	380	0	5579	0	3974	0	0	20487	16357	0	47243
S	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2060	430	29250	5160	0	0	0	0	36900
T	0	0	0	0	0	0	0	0	25	0	0	0	0	17540	0	0	0	387	0	17952
U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5763	0	0	0	0	0	5763
W	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	0	4772	0	1937	20606	0	0	0	0	27415
X	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3500	293	0	36365	1500	0	0	0	0	41658
Y	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2373	0	0	5285	0	1613	0	0	9271
Z	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6781	0	1755	9080	0	0	0	0	17616
AC	0	0	0	0	0	0	0	0	4059	0	5050	484	0	2824	6899	0	0	0	0	19316
BD	0	0	0	0	0	0	0	0	35	0	0	0	150	2479	10946	0	0	0	0	13610
Summa	0	0	0	655	138	0	0	1033	6714	1010	10112	55790	6301	152800	89108	0	22939	67001	350	413951

KOSTNADER, TKR, FÖR SKYDD PER OBJEKTKATEGORI, BÅ 2005

Län	F	Fj	G	Ho	K	Lb	Ls	Lö	M	O	Sk	SM	Su	Sö	U1	U2	V	Ä	BS	Summa
AB	625	0	0	0	0	0	425	0	0	0	209	5383	770	26440	6094	0	0	0	0	39946
C	0	0	0	0	0	0	0	856	0	0	6790	1915	10921	9545	1400	0	0	0	0	31427
D	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5500	0	1685	16450	0	0	5735	0	29370
E	0	0	0	0	0	0	0	1025	740	167	15492	0	0	3472	28083	0	0	0	0	48979
F	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	545	0	0	22812	0	325	70	0	23752
G	0	0	0	0	0	0	0	4700	100	0	0	24615	0	375	2250	0	1856	33494	0	67390
H	0	0	0	0	30	0	0	1660	1120	1	0	11800	0	49273	19155	0	11000	4770	0	98809
I	0	0	0	0	0	0	0	0	1259	182	0	40	426	1462	25	0	0	680	0	4074
K	0	0	0	36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5310	14778	0	0	10495	0	30619
M	0	0	0	0	0	0	585	0	0	245	0	0	0	0	0	0	0	23266	0	24096
N	0	0	0	0	0	0	100	0	0	0	0	2000	0	0	0	0	1500	39548	0	43148
O	0	0	0	0	0	0	0	1716	320	231	0	7144	0	15134	23205	0	531	36677	0	84958
S	0	0	0	0	0	0	180	0	0	0	0	2015	0	63137	-160	0	0	0	0	65172
T	1250	0	230	0	0	0	0	2633	0	600	0	18410	0	15571	28150	0	0	0	0	66844
U	0	0	0	0	0	30	0	0	850	0	0	125	0	9965	915	0	0	235	0	12120
W	0	0	0	0	0	90	0	435	2300	0	0	3675	0	9466	75790	9260	0	0	0	101016
X	0	0	0	0	0	0	0	0	1780	0	0	8571	0	31822	8705	0	0	0	0	50878
Y	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1930	0	3002	43078	0	40	0	0	48050
Z	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18036	0	2081	11550	0	0	0	0	31667
AC	0	0	0	0	0	0	0	352	4058	0	1910	8720	0	500	40019	5900	0	0	0	61459
BD	427	101	0	0	0	0	0	0	0	0	240	0	0	1800	24310	0	0	0	0	26878
S:a	2302	101	230	36	30	120	1290	13377	12527	1426	24641	120424	12117	250040	366609	15160	15252	154970	0	990652

KOSTNADER, TKR, FÖR SKYDD PER OBJEKTKATEGORI, BÅ 2006

Län	F	Fj	Ho	K	Lb	Ls	Lö	M	O	Sk	SM	Su	Sö	U1	U2	V	Ä	BS	Summa
AB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	123	1771	0	6450	13163	0	0	0	0	21507
C	0	0	0	1300	0	0	0	2200	0	0	1211	700	5600	5425	0	0	0	0	16436
D	0	0	0	0	0	0	0	900	0	470	0	0	13629	28655	0	0	0	0	43654
E	0	0	0	0	1400	0	8688	0	10640	230	0	0	3055	75635	0	0	5810	0	105458
F	0	0	0	0	0	0	0	-660	41	0	1120	0	6740	6600	0	125	1245	0	15211
G	0	0	0	0	0	0	190	1375	0	0	1680	0	4250	490	0	0	14630	0	22615
H	0	0	0	0	150	0	0	1815	0	2075	270	0	475	8977	0	0	3925	0	17687
I	0	0	0	0	0	0	0	150	120	0	0	0	0	1770	0	0	61	0	2101
K	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	703	0	247	1810	0	2760
M	0	0	1332	0	0	178	1167	0	2210	0	0	0	1895	0	0	0	39077	0	45859
N	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5600	0	0	1320	0	0	12527	0	19447
O	0	0	0	27690	0	2455		1023	1692	0	8738	0	8890	42	0	1192	5920	0	57642
S	0	0	0	0	0	1450	5400	0	0	0	9545	0	19962	3395	0	0	0	0	39752
T	0	0	0	0	7100	0	0	1030	802	0	15100	0	2455	59255	0	3060	918	0	89720
U	0	0	0	0	0	0	0	3100	0	0	13310	0	25870	0	0	1000	0	0	43280
W	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	43536	2900	3109	50264	0	0	0	0	99809
X	0	0	0	0	0	0	0	4659	0	1490	12809	0	13320	34189	0	1230	0	0	67697
Y	0	0	1792	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	22638	0	332	0	0	24762
Z	0	0	0	0	0	0	0	1715	0	0	1659	0	8637	33616	0	0	0	0	45627
AC	0	0	0	0	0	2680	0	1175	0	0	9580	0	245	61734	0	0	0	0	75414
BD	0	11	0	3750	1350	0	0	0	0	1100	3180	0	10494	18552	0	0	0	0	38437
Summa	0	11	3124	32740	10000	6763	15445	18482	15505	5488	129109	3600	135076	426423	0	7186	85923	0	894875

TECKENFÖRKLARINGAR
Objektkategoriindelning

F	Friluftsliv
Fj	Fjällområden
G	Geologi
Ho	Hotade arter
K	Kuster och skärgårdar
Lb	Lövbrännor
Ls	Klibbalskogar och andra lövskogar
Lö	Övriga lövskogar
M	Myrar
O	Odlingslandskap
Sk	Skärgårdsskogar
SM	Skogs-myrmosaiker
Su	Barrsumpskogar
Sö	Skogar av särskilt värde för flora och fauna
U1	Urskogar nedanför fjällnära gränsen
U2	Urskogar ovanför fjällnära gränsen
V	Sjöar och vattendrag
Ä	Ädellövskogar
BS	Biotopskyddsområden

Länsbeteckningar

AB	Stockholms län
C	Uppsala län
D	Södermanlands län
E	Östergötlands län
F	Jönköpings län
G	Kronobergs län
H	Kalmar län
I	Gotlands län
K	Blekinge län
M	Skåne län
N	Hallands län
O	Västra Götalands län
S	Värmlands län
T	Örebro län
U	Västmanlands län
W	Dalarnas län
X	Gävleborgs län
Y	Västernorrlands län
Z	Jämtlands län
AC	Västerbottens län
BD	Norrbottens län

SKYDDADE AREALER (HEKTAR) INOM NYBILDADE NATURRESERVAT FÖRDELADE PÅ BESLUTSÅR

Naturtyp	2004	2005	2006	Summa 2004–2006 (ha)
Tallskog	2 550	1 990	2 390	6 930
Granskog	1 430	1 030	1 810	4 270
Barrblandskog	1 730	1 080	1 750	4 560
Barrsumpskog	360	230	570	1 160
Lövblandad barrskog	1 040	1 160	1 480	3 680
Triviallövskog	730	680	720	2 130
Ädellövskog	630	610	710	1 950
Triviallövskog med ädellövinslag	180	220	120	520
Lövsumpskog	190	90	70	350
Hygge/Brandfält	480	460	430	1 370
Impediment	850	600	930	2 380
Våtmark	890	630	2 020	3 540
Övrig våtmark	100	40	90	230
Hävdad våtmark	50	20	0	70
Torvtäkt	0	0	0	0
Odlad mark	110	160	250	520
Äng	10	0	20	30
Betesmark	460	620	260	1 340
Substratmark	60	100	30	190
Övrig öppen mark	310	330	230	870
Exploaterad mark	170	40	20	230
Sjöar och vattendrag	1 170	1 390	1 350	3 910
Hav	850	520	1 330	2 700
Fjällblock- och hållmark*	0	90	0	90
Fjällhed*	0	2 340	0	2 340
Fjälläng*	0	10	0	10
Fjällmyr*	0	2 620	0	2 620
Fjällbjörkskog*	0	2 600	0	2 600
Fjälltallskog*	0	210	0	210
Fjällbarrskog*	0	3 650	0	3 650
Lövblandad fjällbarrskog*	0	1 540	0	1 540
Vatten i fjällen*	0	410	0	410
Övrig mark i fjällen*	0	20	0	20
Totalt*	14 350	25 490	16 580	56 420

* Arealer inom Naturreservat som ligger ovanför fjällnära gränsen.

**FONDÖVERFÖRINGAR I ENLIGHET MED 16 § FÖRORDNINGEN (1993:527)
OM FÖRVALTNING AV STATLIGA FASTIGHETER MED MERA.**

Fastighet	Värde, kr	Antal
Båstad Hunnestorp 4:5	3 278 000	1
Klippan Herrevadskloster 2:71	4 922 388	1
Kinda Sonebo 1:17	50 000	1
Ljusdal Ygsbo 15:1	51 000	1
Gotland Fleringe Smiss 1:6	2 200	1
Lilla Edet Kanalområdet 1:1	47 000	1
Borås Sundholmen 2:4	63 000	1
Leksand Västanvik 112:8	200 000	1
Orsa Slättberg 13:20	253 000	1
Gagnef Heden 2:40	1 400 000	1
Malung Torgås 18:1	-12 000	1
Leksand Norr Lindberg 36:7	25 100	1
Leksand Norr Lindberg 36:12	113 000	1
Torsby Lövberget 1:60, 1:61	-90 000	1
Summa	10 302 688	14

SKYDD AV NYA OMRÅDEN

Det löpande områdesskyddet har även under 2006 bedrivits på en hög nivå. Ett stort antal konsulter som upphandlats för värdering och förhandling svarar för en viktig del av resultatet. En annan viktig faktor är att reservatsbildning med marknadsmässig ersättning utgör en god ekonomisk lösning för många enskilda skogsägare med hög andel nyckelbiotoper. Marklösenverksamheten har haft en något lägre budget än under 2005. Totalt har 32 700 hektar säkrats genom köp/intrångsersättningar och bidrag till kommuner och stiftelser. Vi har tagit sammanlagt 772 beslut om marklösen och cirka 895 miljoner kronor har utbetalats för dessa kostnader. Av arealen har 20 551 hektar utgjort produktiv skogsmark. Fördelningen av kostnaderna på olika objekt kategorier framgår av tabell s. 70–71. Huvuddelen av kostnaderna ligger på objekt enligt delmålet 1 under *Levande skogar*. Betydande belopp har också fördelats på objekt i myrskyddsplanen som är ett viktigt verktyg för att uppnå miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker*, samt till värdefulla sjöar och vattendrag. Den löpande *naturtypskarteringen (KNAS)*, har förbättrats genom införandet av KNAS 3, som bland annat innehåller data från den nationella Ängs- och betesmarksinventeringen.

Naturvårdsverket förvaltar de fastigheter som staten förvärvar för naturvårdsändamål. Fastighetsbeståndet, som är omfattande (cirka 1,3 miljoner hektar), består av nationalparkerna och mark i en stor del av naturreservaten. Vi har haft ett seminarium för våra uppdragstagare för viss fastighetsförvaltning. Vi förväntar oss att insatsen kommer att leda till en effektivare fastighetsförvaltning. Vi har beslutat om överföring av 14 fastigheter med ett värde på 10 302 688 kronor i enlighet med 16 § förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter med mera. Se vidare tabellen ovan.

Vi har haft en naturreservatskonferens med ovanligt stort deltagande, som bland annat behandlade genomförandet av de länsvisa strategierna för formellt skydd av skogsmark. Arbetet utgår från miljökvalitetsmålet *Levande skogar* och den nationella strategi som vi tillsammans med Skogsstyrelsen tog fram 2005 för att genomföra delmålet om *Långsiktigt skydd av skogsmark*. Vi har under året stöttat länsstyrelserna i arbetet med strategierna. Vi har också stimulerat länsstyrelserna till att bilda naturreservat. I år har 147 naturreservatsbeslut tagits. Naturtypsfördelningen i de nybildade naturreservaten enligt KNAS 3 framgår av tabell på s. 72.

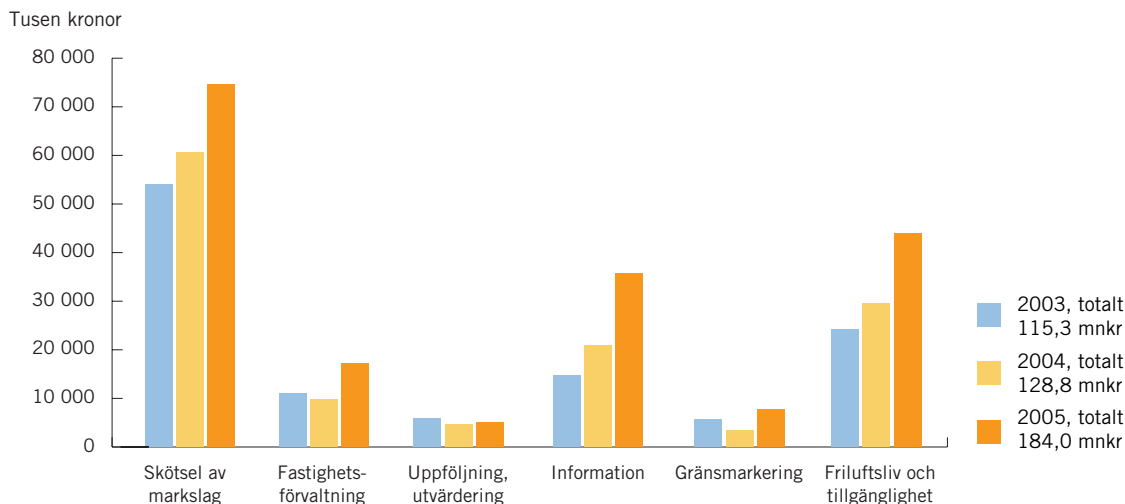
Utveckling och förbättring av vår, länsstyrelsernas och Lantmäteriets gemensamma databas *VIC Natur* har fortsatt under året. Databasen har kompletterats med en särskild funktion, *BIDOS*, som består av Basinventeringens habitatdatabas. *VIC Natur* omfattar Naturvårdsregistret enligt 33 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Vi har hållit nio seminarier för länsstyrelserna och Lantmäteriet vilket kommer att höja kvaliteten i databasen *VIC Natur*.

Som ett led i arbetet med regeringsuppdraget att redovisa inventeringen av värdefulla skyddsvärda skogar har vi tagit fram en rapport över värdefulla skogar på Statens fastighetsverks markinnehav. Rapporten har inlämnats till regeringen.

SKÖTSEL AV SKYDDADE OMRÅDEN

Skötseln av skyddade områden bedrivs i enlighet med *Värna, vårda, visa – Ett program för bättre förvaltning och nyttjande av naturskyddade områden 2005–2015*. Vi tog fram programmet 2004 för att tydliggöra våra inriktningar och åtgärder för att förverkliga regeringens naturvårdsskrivelse när det gäller just förvaltning och nyttjande av skyddade områden. Programmet innehåller 30 åtgärder inom områ-

FÖRDELNING AV LÄNSSTYRELSENAS ANVÄNDNING AV SKÖTSELBIDRAG

dena lokal delaktighet, skötselplaner och bevarandeplaner, friluftsliv och turism, information, skötsel av naturtyper samt uppföljning och utvärdering.

När det gäller insatser under året har vi beslutat om bidrag till länsstyrelserna på totalt 236 miljoner kronor. Bidraget har åren 2003–2006 ökat med 115 mnkr. Detta har lett till att mer pengar satsas på skötsel av markslag, åtgärder för friluftsliv, tillgänglighet samt information (se diagram s. 74). Totalt sett har 74,5 mnkr använts till skötsel av markslag. Fördelningen av länsstyrelsernas kostnader 2005 kan nu för första året redovisas fördelat på naturtyper (se tabellen nedan).

Naturvårdsverket har under 2006 bidragit till att höja kompetensen hos länsstyrelsernas förvaltarpersonal genom att hålla utbildningar i skötsel och restaurering av sanddyner, ängar, västlig taiga, vattendrag och friluftsanläggningar samt statlig upphandling under 2006. Naturvårdsverket har beslutat att införa ett IT-stöd för planering, genomförande och uppföljning av skötselverksamheten. Förstudien för IT-stödet har genomförts under 2006 och utvärdering av förvaltningen av skyddade områden på fem länsstyrelser har påbörjats.

Naturvårdsverket har under 2005 bidragit med 7,1 miljoner kronor till länsstyrelserna för revidering av 192 skötselplaner. Syftet med nya skötselplaner är att förbättra skötseln samt att genom mätbara mål kunna göra uppföljningar av skötselinsatserna. För att ytterligare förbättra skötseln behöver genomförandetakten för revidering öka.

SKÖTSEL AV SKYDDADE OMRÅDEN

Fördelning av förbrukade skötselmedel per naturtyp (2005)

Barrskog	6 912 443
Lövblandad barrskog	2 987 114
Triviallövskog	453 254
Ädellövskog	6 043 464
Vattendrag	209 558
Sjöar	237 526
Hav	199 612
Substratmark	281 921
Våtmark	1 157 328
Äng	8 290 540
Betesmark	44 284 179
Åker/vall	837 717
Kalfjäll	0
Tomtmark	161 987
Övrigt	2 482 578
Summa	74 539 221

Ett redovisningssystem har nyligen införts som nu gör det möjligt att redovisa skötselmedlen per naturtyp, varför tabellen endast omfattar år 2005.

Bättre entréer till skyddade områden

De skyddade områdena får en allt större betydelse för människors välbefinnande. Upplevelsen av området påverkas starkt av det första intrycket. Vi bedömer att en rätt utformad entré kan ge positiva förväntningar inför det fortsatta besöket och öka utbytet av besöket. Om vi ska höja kvaliteten för besökare till nationalparkerna är åtgärder för att förbättra entréer det kanske mest effektiva och angelägna för att visa vilken viktig del nationalparkerna utgör i den svenska naturvården.

Riktlinjer för entréer till Sveriges nationalparker har under 2006 utarbetats och fastställts. Ett pilotprojekt har startat i Skuleskogens nationalpark tillsammans med Länsstyrelsen i Västernorrland, där riktlinjerna prövas. En plan för kommande upprustningar av entréer till nationalparker fastställs under 2007. Inriktningen är att ett antal nationalparker kommer att inventeras, analyseras och färdigställas under de kommande åren.

STÄRKA OCH UTVECKLA FRILUFTSLIVET

I vårt uppdrag att se till att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas arbetar vi för att bidra till bättre folkhälsa, livskvalitet och välfärd. Vi upprätthåller ett brett nätverk, bland annat genom arbete i *Friluftsrådet* och *Fjällsäkerhetsrådet*.

För att öka tillgängligheten till naturinformation har ett metodutvecklingsprojekt för mobil naturvägledning genomförts under året. Via sin mobiltelefon kan besökare i ett skyddat område lyssna till förinspelad information om den natur man just då befinner sig i. Metoden kan användas i alla typer av områden som är besöksintensiva. Utvecklingsprojektet ger möjlighet att förse besökarna med mer lättillgänglig information samt har visat på nya metoder för naturvägledning.

Inom ramen för samarbete i Nordiska ministerrådet och Baltikum har ett gemensamt underlag för kvantitativa och kvalitativa studier av besökare i naturområden tagits fram. (Nordiska ministerrådets serie Tema Nord 2006:530). Vi har också låtit testa utrustning för att räkna besökare i naturområden, vilket resulterat i vägledningen *Räkna friluftslivet, del 2*. Bra besöksstatistik ger bättre beslutsunderlag för planerare och förvaltare. Genom det nordiska samarbetet har vi möjlighet att göra internationella jämförelser av besöksdata från områden med liknande förutsättningar.

Vi har bidragit till att en friluftsplen för Uppsala län har tagits fram som ger vägledning för hur man kan arbeta med regional planering av friluftsliv i samverkan med kommunerna. En friluftsplen ger ett bättre underlag för kommunernas planering och metoder för kommunal samverkan som på sikt ökar tillgången på områden för det lokala friluftslivet.

Friluftsliv för folkhälsa och livskvalitet

I skriften *Naturen som kraftkälla* presenterar vi en del av forskningen om hur människan påverkas positivt av att vistas i naturen. Skriften har skickats till politiker och tjänstemän i samtliga kommuner, landsting och länsstyrelser. Skriften *Fritt fram för friluftsliv* som beskriver flera friluftsktörers verksamhet samt kopplar friluftslivet till bland annat folkhälsoarbetet, skolan och integration, har också distribuerats till kommunala politiker och tjänstemän som en bilaga till tidningen

Dagens samhälle med en upplaga på 34 000 exemplar. Vi anser att skrifterna ger politiker goda argument för hur viktig vardagsnaturen är som tillgång för människans hälsa, och de får därmed bättre förutsättningar att fatta beslut som gynnar både hälsa och miljö.

I samarbete med Friluftsrådet har Naturvårdsverket påbörjat satsningen *Planera för friluftsliv – för bättre folkhälsa och en ökad livskvalitet* i kommunerna. Inom satsningen har regionala seminarier genomförts med 120 deltagare från sammanlagt 36 kommuner. Syftet med seminarierna var bland annat att lyfta friluftsfrågorna inom den kommunala planeringen.

När det gäller arbete för att stimulera till friluftsliv i skolan har vi i samarbete med Friluftsrådet deltagit i mässan Skolforum. I anslutning till detta genomfördes workshopen *Rådslag för – Mer friluftsliv i skolan*. I workshopen deltog cirka 40 personer. Till Skolforum har en kortfilm tagits fram *Utepedagogik modell Örnsköldsvik*.

En skrift *Natur och friluftsliv – Resurs för skolor Sverige runt* om hur man kan arbeta med friluftsliv inom skolans ram har också tagits fram.

Friluftsrådet

Friluftsrådet är tillsatt av regeringen och knutet till Naturvårdsverket. Rådet ska bistå Naturvårdsverket i att bevara och utveckla förutsättningarna för friluftsliv. Rådet har under året tagit fram ett informationsmaterial om dess uppgifter och ledamöter.

För tredje året i rad har rådet genomfört en Tankesmedja i Vålådalen. Tankesmedjan är ett återkommande forum för att utveckla svensk friluftspolitik. Det är också en mötesplats för att diskutera friluftslivets framtid och knyta nya kontakter och för att öka samverkan mellan organisationer, myndigheter, forskare och andra med anknytning till friluftsliv. Resultaten från tankesmedjan dokumenterades i rapporten *2000-talets friluftspolitik – från ord till handling*. Ungefär 70 deltagare från 50 olika friluftsorganisationer deltog i Tankesmedjan 2006.

Under året har Friluftsrådet fördelat cirka 25 miljoner kronor i statsbidrag till friluftsorganisationer för 2006. Nyttänkande kring friluftslivet har prioriterats. Det gäller till exempel hur man får ut barn och ungdomar i naturen och hur man informerar invandrare om de möjligheter som allemansrätten ger att vistas i markerna.

VILTFÖRVALTNING OCH REGIONALA ROVDJURSGRUPPER

Naturvårdsverket stärker den lokala dialogen i rovdjursfrågan på flera sätt. Under 2006 ordnade vi utbildning i kommunikationsplanering och konflikthantering för rovdjursansvariga på länsstyrelserna och Naturvårdsverket. Vi räknar med att detta kommer att ge dem bättre möjligheter att driva de regionala rovdjursgrupperna och delta i dialogen med boende i rovdjurstrakter.

Vi har fördelat 5 miljoner kronor till rovdjursinformation och fokuserat på att nå ut i rovdjurstrakter och till arbete inom prioriterade projekt där flera organisationer samverkar. Länsstyrelserna fick 1,75 mnkr och sju intresseorganisationer och rovdjurscentra fick dela på 3 mnkr kronor varav hälften gick till angelägna viltvårdsprojekt och hälften till rovdjursinformation. Vi tar själva fram informationsmaterial om rovdjursförvaltningen tillsammans med länsstyrelserna och *Viltskadecenter*. Genom återslagrapportering och utvärdering av projekten avser vi att följa upp vilken effekt informationsinsatserna haft.

Under 2006 arrangerade vi två gemensamma möten för regionala rovdjursgrupper och *Rådet för rovdjursfrågor*. Det första var *Rovdjur 2006*, den årliga träffen för erfarenhetsutbyte. Det andra mötet fokuserade på utveckling av arbetet i de regionala rovdjursgrupperna och samlade ett 40-tal personer. Där presenterades en jämförande studie om hur länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län arbetat med sina grupper. Studiefremjandet Mitt rapporterade om sitt projekt med stöd till lokal förankring av rovdjursfrågan i fyra län. I workshops diskuterade deltagarna angelägna frågor som förtroende i rovdjursfrågan, respekt för andras åsikter och hur man bryter polariseringen inom en rovdjursgrupp. Andra grupper diskuterade hur intresseorganisationerna kan ta ökat ansvar för kommunikationen och vad de regionala grupperna ska göra när de regionala förvaltningsplanerna är klara. Vi anser att mötena har stärkt förutsättningarna för olika aktörer och länsstyrelsens personal att föra en konstruktiv dialog med lokala intressen om rovdjur och rovdjurspolitiken.

Vi har på eget initiativ utvärderat hur viltskademedlen används för att minska skadorna av sälar på yrkesfisket. Slutsatserna är att anslaget har betydelse för yrkesfiskarna och gör det möjligt för dem att fortsätta fiska. Utvärderingen visar även på svårigheter att ge en rättvis ersättning då skadorna är svåra att värdera. Sälskador förebyggs genom att säkrare redskap används och genom skydds jakt.

Under 2006 tilläts jakt på 170 gråsälar längs Östersjökusten från Norrbottens län till och med Östergötlands län. Därutöver gavs enskilda tillstånd för jakt på 22 gråsälar i Östersjön och 18 knubbsälar på västkusten. Sammanlagt 107 sälar rapporterades fällda.

År 2006 fanns sammanlagt 39,8 miljoner kronor för att förebygga och ersätta skador av vilt. Av dessa var två miljoner avsatta åt Värmlands, Dalarnas och angränsande län för att utveckla rovdjursakutgrupper. Övriga medel fördelades på förebyggande åtgärder och ersättningar för skador av rovdjur, tranor och gäss samt sälar. Till största delen användes medlen för landsidan till förebyggande

VILTSKADEERSÄTTNINGAR PER ROVDJURSART 2000–2006, TKR

	ROVDJUR			GÅS OCH TRANA OCH SÅNGSVAN		SÄLAR	
	Bidrag	Ersättningar	Ersättning hund	Bidrag	Ersättningar	Bidrag	Ersättningar
2000	1 496	741	80	1 100	2	2 370	7 533
2001	2 435	627	125	1 600	400	6 648	12 030
2002	2 631	1 535	150	623	876	1 534	11 889
2003	4 568	783	159	547	263	4 800	12 630
2004	4 051	566	160	647	1 716	2 850	15 868
2005	9 775	633	319	992	1 505	4 410	16 468

Senast tillgängliga siffror fördelade på skador av olika djurslag härrör sig från 2005. För skador åsamkade av säl har Naturvårdsverket under 2006 fördelat 21 876 000 kronor och för övriga skador 16 152 000 kronor. Utöver ersättningar och bidrag har länsstyrelserna även använt fördelade medel till besiktningar av skador, utbildning och informationsinsatser.

åtgärder, medan ersättning för skador dominerar när det gäller säl. Naturvårdsverket fördelade medel vid tre tillfällen under året, i mars, juni och november.

Naturvårdsverket har tillsammans med Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) inrättat ett *Viltsjukdomsråd* för att stödja SVA:s uppgift att löpande följa sjukdomsutvecklingen hos vilda djurpopulationer och ha hög beredskap att vidta åtgärder vid viltsjukdomar och dödlighet hos vilt.

ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR ARTBEVARANDE

Satsningen på åtgärdsprogram för hotade arter fortsätter. Varje länsstyrelse har sedan 2004 minst en koordinator som förankrar arbetet lokalt och samordnar det med andra naturvårdsverksamheter.

Under 2006 fastställdes 23 nya åtgärdsprogram. Den 31 december 2006 fanns totalt 127 inledda/framtagna program omfattande mer än 250 arter och författande pågår för ytterligare 73 program men dessa manuskript har inte kommit så långt att genomförande inletts.

Under året har delmål 5 om åtgärdsprogram i *Ett rikt odlingslandskap* nåtts då 68 åtgärdsprogram har inletts med insatser för mer än 150 arter och arter knutna till skyddsvärda träd i odlingslandskapet. Målet överförs därmed till delmål 2 i *Ett rikt växt- och djurliv* liksom tidigare gjorts för delmålen om åtgärdsprogram i fem andra miljö kvalitetsmål.

De flesta hotade groddarter samt kornsparv, trumgräshoppa, mnemosynefjäril och skalbaggen svartoxe (alla fyra starkt hotade) har exempelvis svarat klart positivt på åtgärderna. Utvecklingen för fjällräv (akut hotad) är dock problematisk. Bättre inventeringar har i vissa fall gjort att fler individer eller nya förekomster av hotade arter hittats, till exempel vattenväxten sjönajas, skorpdagglav, hästskoräka, nyckelpigespindel, silversandbi, spindelörtskinnbagge och fladdermusen barbastell. Åtgärdsprogrammet under 2006 – 85 miljoner kronor – har förutom naturvårdsinsatserna medfört sysselsättning motsvarande mer än 100 årsarbeten.

KALKNINGSVERKSAMHET SAMT ANNAT VATTENRELATERAT ARBETE

Naturvårdsverket fördelade år 2006 över 184 miljoner kronor till länsstyrelserna för kalkningsverksamheten enligt *Nationella planen för kalkning 1999–2009*. Till hjälp för fördelningen användes länsstyrelsernas åtgärdsplaner för kalkning, som granskats av Naturvårdsverket 2002–2006. Planerna har visat sig vara ett kraftfullt redskap för att förbättra och effektivisera verksamheten. Bland annat har bättre planering gjort att kalkmängderna kunnat minskas (se diagram s. 81). Det enskilda län som bidragit mest till detta är Jämtland, som under de senaste åren skurit ned sin kalkning från cirka 20 000 ton till cirka 5 000 ton.

Behovet att återställa den biologiska mångfalden i kalkade vatten är mycket stort. Under 2006 fördelades drygt 20 miljoner kronor till länsstyrelserna för sådan åtgärder. Ökningen i förhållande till tidigare år möjliggörs av minskat kalkningsbehov. Under 2006 genomfördes 108 projekt till en kostnad av cirka 9 mnkr. Exempel på åtgärder är utrivning av en damm i Hökesån och slutförande av biotopvårdande åtgärder utmed totalt cirka 1,5 kilometer strömmande och forsande vatten i Kynneälva, ett tidigare rensat vattendrag för flottning av timmer.

KALKNINGENS EFFEKT UPPELAT PÅ MÅL 2005

	SJÖAR		SJÖAR		VATTENDRAG	
	Totalt antal kalkade	varav målet uppfyllt	Yta (km ²)	varav målet uppfyllt	Total sträcka kalkad (km)	varav målet uppfyllt
Totalt	3 286	91%	6 313	96%	10 357	85%
pH-mål 5,6	373	95%	1 180	98%	1 894	87%
pH-mål 6,0	2 865	91%	4 823	96%	7 509	84%
pH-mål 6,3	48	98%	311	100%	955	84%

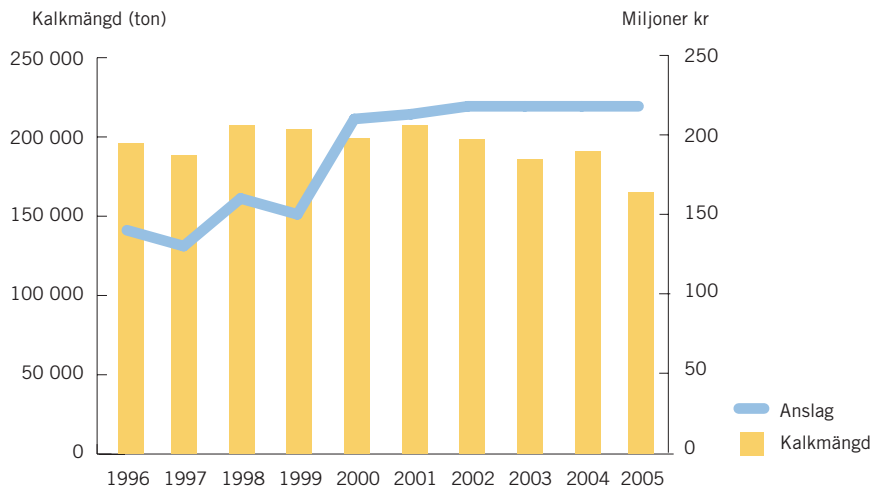
2005 fanns målområden för kalkning i 3 286 sjöar och drygt 100 mil vattendrag. Tre pH-mål används för att kalkning ska ge ett naturligt pH för det ekosystem som ska skyddas. Ur tabellen framgår att pH-målen i mycket hög grad uppnått under 2005. Målsättningen pH 6,0 används överlagset oftast. Att de båda andra pH-målen haft något bättre måluppfyllelse beror för pH 5,6 på att det är lättast att uppnå. För den högsta pH-målsättningen beror den goda måluppfyllelsen framför allt på att det fåtal sjöar och vattendrag som kalkas till pH 6,3 har populationer av sällsynta och skyddsvärda arter, som flodpärlmussla och naturliga laxstammar, och därför kalkas med hög ambition att uppnå målet. Naturvårdsverket förväntar sig att användningen av pH-målet 5,6 kommer att öka, allt eftersom länsstyrelserna genomför de kvalitetsförbättringar som planeras i åtgärdsplanerna för kalkning. Senast tillgängliga data härrör sig från 2005.

Måluppfyllelsen, såvitt avser målen i den Nationella kalkningsplanen för 2006, var ungefär som tidigare år (se diagram s. 81). Den något lägre måluppfyllelsen för vattendrag kan delvis förklaras med problemen i södra Sverige som uppkom genom stormen Gudrun. Stormfällningen orsakade dels ökad avrinning av försurade ämnen till vattendrag i skogstrakter, dels omintetgjorde den påfyllning av kalk i flera kalkdoserare.

Kalkningsverksamheten måste ytterligare anpassas till försurningssituationen. Vi har gett miljöforskningsinstitutet IVL i uppdrag att ta fram en metod för att beräkna försurningstillståndet i kalkade sjöar. Detta behövs för att kunna anpassa kalkmängderna till det verkliga behovet. Uppdrag har också gått till forskare inom *IKEU-projektet* (integrerad kalkeffektuppföljning) att studera effekter av kalkningsavslut och överkalkning. Andra IKEU-projekt under året har behandlat metaller i sediment i kraftigt kalkade sjöar och hur kalkningen kan påverka ekosystemets struktur och funktion.

När det gäller annat vattenrelaterat arbete har vi under året fortsatt att arbeta med att genomföra EU:s ramdirektiv för vatten. Det redovisas under verksamhetsgrenen Tillsyn och normgivning på s. 10.

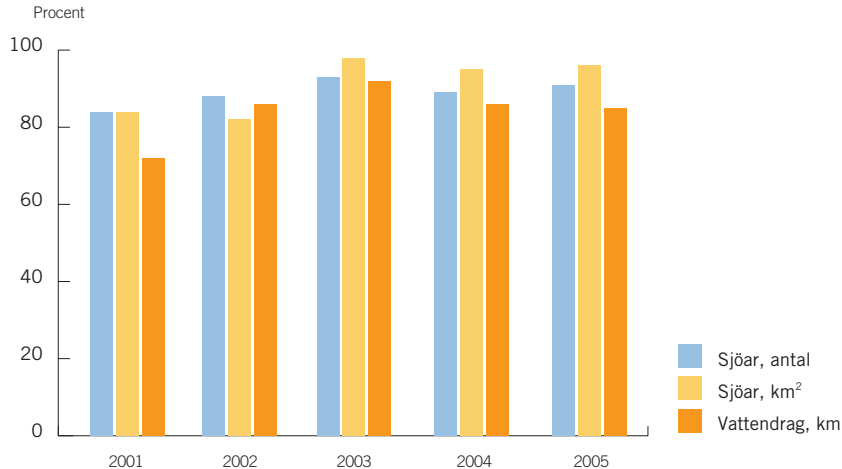
KALKMÄNGD OCH ANSLAG FÖR KALKNING

Kalkningsverksamhetens utveckling under tioårsperioden 1996–2005, mätt som total mängd spridd kalk respektive den del av kalkningsanslaget som gått till kalkspridning. Senast tillgängliga data härrör sig från 2005.

KALKNING AV SJÖAR OCH VATTENDRAG

Måluppfyllelse i procent

Kalkningens procentuella måluppfyllelse i sjöar och vattendrag under åren 2001–2005. Målen tycks uppnås bättre om man mäter sjöarna i yta istället för i antal, vilket beror på att de sjöar som har svårast att uppnå målen är små och har snabb vattenomsättning. År 2005 var måluppfyllelsen i vattendrag något lägre än 2004 vilket till en del beror på väderförhållandena under 2005, exempelvis stormen Gudrun som störde kalkningen i stora delar av Sydsverige. Generellt blir det högre måluppfyllelse i sjöar än i vattendrag eftersom sjövolymen buffrar bättre mot surstötter. Måluppfyllelsen beräknas över ett helt år i taget och rapporteringen av verksamheten 2006 sker under våren 2007.

LOKALA OCH KOMMUNALA NATURVÅRDSPROJEKT

För att öka medvetenheten i kommunerna om att naturvård och friluftsliv är viktiga frågor för kommunerna har vi vänt oss till samtliga landets ledamöter i kommunfullmäktige med brev samt skriften *Naturvård Sverige runt*, med exempel på lokala naturvårdsprojekt från varje län i landet. Projekten kopplar naturvård med kommunala ansvarsområden som bland annat skola och omsorg. För att sprida goda exempel med inriktning på skolan har vi tagit fram skriften *Natur och friluftsliv – Resurs för skolor Sverige runt*, också med exempel från den lokala naturvårdssatsningen.

Vi har under året vidareutvecklat databasen *Lokala naturvårdsprojekt* och gett möjlighet att registrera fotografier från projekten. Syftet är att intresserade ute i kommunerna själva ska kunna ladda ned projektbeskrivningar och skapa egna redovisningar. Systemet har också vidareutvecklats för att underlätta kommunernas och länsstyrelsernas återrapportering till regeringen vilken tidigare gjorts manuellt.

År 2006 är det tredje och sista året för den lokala och kommunala naturvårdssatsningen. Tanken har varit att ge den lokala naturvården och friluftslivet extra stöd. Länsstyrelserna har fördelat 115 miljoner kronor till lokala och kommunala projekt (85 mnkr 2004; 100 mnkr 2005). Statistik över bidragens fördelning finns tillgänglig på vår webbsida. Statistiken visar att år 2006 gick drygt 40 procent av medlen till projekt som har anknytning till friluftsliv och drygt 50 procent till naturvårdsåtgärder. Av de fördelade bidragen har 4,2 mnkr per år gått till länsstyrelsernas administration av bidragen.

LOKALA NATURVÅRDSBIDRAG I PROCESSPERSPEKTIV

För att undersöka hur beslutsprocesser och information har skötts i samband med lokala naturvårdsbidrag har vi låtit genomföra en utvärdering *Erfarenheter av lokala naturvårdsbidrag (LONA) i processperspektiv*. Utvärderingen visar att de flesta är nöjda eller mycket nöjda med programmets utformning och hantering samt att ha länsstyrelsen som beslutande instans. Alla länsstyrelser har samrått på bred front med andra avdelningar vid bedömningen av projektansökningar och över 90 procent av kommunerna har politiskt förankrat sina lokala naturvårdsprojekt. Bland kommunerna har 90 procent aktivt informerat andra lokala aktörer och 70 procent har vänt sig direkt till föreningslivet. Utvärderingen indikerade även på djupgående och långsiktiga effekter av lokala naturvårdsprojekt i vissa kommuner; med ökat politiskt intresse, underifrån-perspektiv och ökat sektorövergripande samarbete inom kommunorganisationen.

POPULATIONsutvecklingen för de stora rovdjuren

Antalet järvar minskar på nytt och år 2006 rapporteras endast 55 föryngringar av järv, vilket skall jämföras med det satta politiska målet på 90 föryngringar. Vargstammen fortsätter att öka, men ligger fortfarande under etappmålet på 20 föryngringar. Vintern 2005/2006 fanns det 13 vargkullar, jämfört med 11 vintern innan.

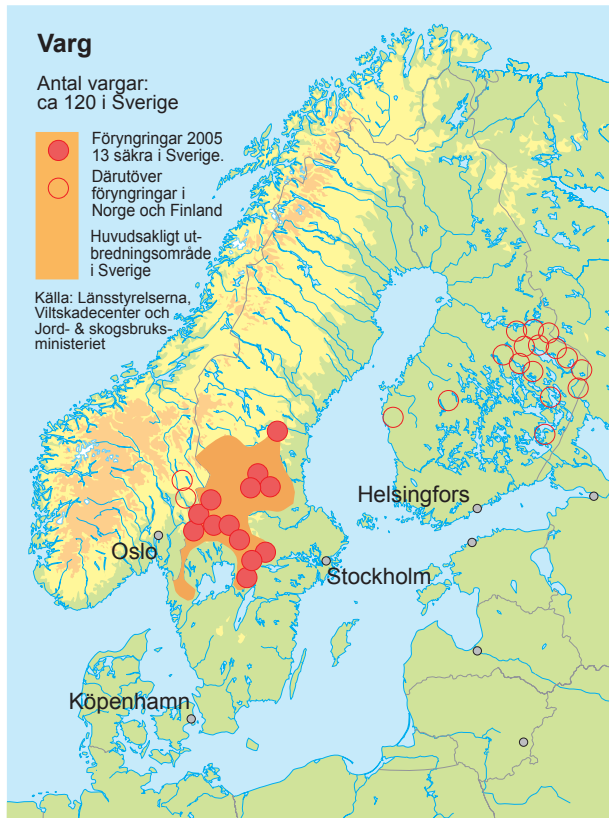
Lodjursstammen är oförändrad från 2003. Antalet dokumenterade föryngringar var 261, vilket ska jämföras med Riksdagens mål på 300 föryngringar. Årets jakttilldelning var 51 lodjur, fördelade på 20 olika områden. Sammanlagt

Varg

Antal vargar:
ca 120 i Sverige

- Föryngringar 2005
13 säkra i Sverige.
Därutöver
föryngringar i
Norge och Finland
- Huvudsakligt ut-
bredningsområde
i Sverige

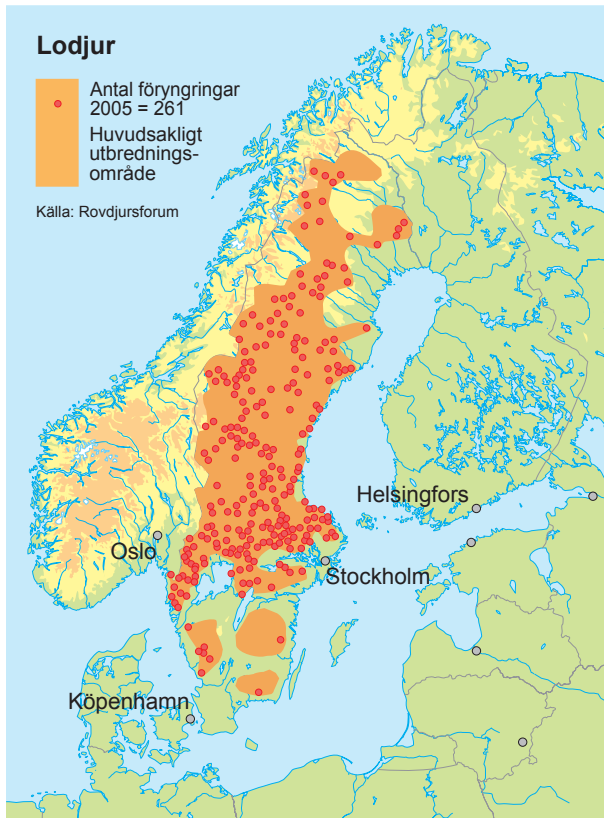
Källa: Länsstyrelserna,
Viltskadecenter och
Jord- & skogsbruks-
ministeriet

Lodjur

- Antal föryngringar
2005 = 261
- Huvudsakligt
utbrednings-
område

Källa: Rovdjursforum

Järv

- Antal föryngringar
2006 = 55
- Huvudsakligt
utbrednings-
område

Källa: Rovdjursforum

Björn

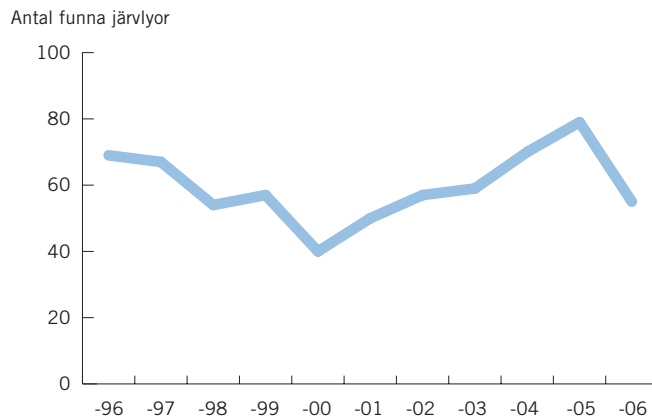
Antal djur: 2 350–2 900

- Huvudsakliga
reproduktions-
och utbrednings-
områden

Källa: Skandinaviska
björnprojektet &
Rovdjursforum 2006

REPRODUKTION AV JÄRV I RENSKÖTSELOMRÅDET 1996–2006

fälldes 54 lodjur av 52 jägare. Överskjutningen skedde framför allt i Dalarnas län, där hela kvoten fylldes och överskreds redan första jakt dagen.

Björnforskarna har nu säkrare bedömning av hur många björnar det finns i Sverige. Det är cirka 2 550 med ett spann på 2 350–2 900 björnar, enligt en rapport till Naturvårdsverket. Den tidigare bedömningen från 2004 var osäkrare, spannet var då mellan 1 600–2 800 björnar. Spillningsinventeringar i Västerbotten och Västernorrlands län har bidragit till att bedömningen blivit säkrare. En spillningsinventering har också gjorts i Jämtlands län, vilket kommer att ytterligare öka säkerheten om populationens storlek.

POPULATIONsutvecklingen för de stora rovdjuren

	BJÖRN (minimnivå 100 föryngringar) ¹			VARG (etappmål 20 föryngringar) ²		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Beräknat antal i Sverige	1 600- 2 800	1 600- 2 800	2 350- 2 900	66-80	99-108	ca 120
Registrerade föryngringar	?	?	?	9	11	13
Ökning/minskning (antal)	→	↑	↑	↑	↑	↑

	LODJUR (minimnivå 300 föryngringar) ³			JÄRV (etappmål 90 föryngringar) ⁴		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Beräknat antal i Sverige	1 200	1 200	1 300	420	470	?
Registrerade föryngringar	185	248	261	70	79	55
Ökning/minskning (antal)	→	↑	↑	↑	↑	↓

-
- ¹) Björn Vi har inga heltäckande inventeringsdata på antalet föryngringar utan antalsuppskattningarna har beräknats av Skandinaviska björnprojektet. Björnen sover under snöperioden, varför den är mer svårinventerad än övriga arter.
- ²) Varg Inventeras normalt på snö, varvid antalet föryngringar registreras. Vintern 2005/2006 registrerades 13 föryngringar som föddes 2005.
- ³) Lodjur Inventeras på snö, varvid antalet föryngringar registreras. Vintern 2005/2006 registrerades 261 föryngringar som föddes 2005.
- ⁴) Järv Inventeras på vårvintern vid lyorna, varvid antalet föryngringar registreras. Vårvintern 2006 registrerades 55 föryngringar som föddes 2006. Observera att en ökande trend från 2000 bröts 2006.

Hållbar konsumtion för hushållen. Arbetet för att uppnå våra miljö kvalitetsmål kräver insatser från oss alla i samhället. Som konsument har vi alla ett ansvar. Årets rapport "de Facto 2006" från Miljömålsrådet innehåller därför ett avsnitt om miljömålmedveten konsumtion hos hushållen.

Riksdagen har fattat beslut om 16 nationella miljö kvalitetsmål.

Miljömålen

En beskrivning av miljö kvalitetsmålen och hur Sverige lyckats uppfylla dem finns redovisat i Naturvårdsverkets skrift deFacto 2006.

Ladda ner eller beställ publikationen via Naturvårdsverkets webbplats: www.naturvardsverket.se/bokhandeln

Mer information om miljömålen hittar du även på www.miljomal.nu

Miljö kvalitetsmål 1 – 16

Investeringsprogram

SAMMANFATTNING: Naturvårdsverket beslutar genom *Rådet för investeringsstöd* om bidrag till klimatinvesteringsprogram (Klimp) och om slutreglering av bidrag till slutrapporterade lokala investeringsprogram (LIP). Hittills har satsningen resulterat i 283 investeringsprogram i 177 kommuner.

Syftet med stödet till lokala investeringsprogram är att få fart på den ekologiska omställningen genom att använda kommunerna som motor i arbetet. Totalt under åren 1998–2002 beviljades 161 kommuner och två kommunalförbund 6,2 miljarder kronor i bidrag till 211 lokala investeringsprogram. Av dessa har nu 173 slutrapporterats till och med december 2006. En avstämning av effekter har gjorts under året och redovisats till regeringen. Den gäller resultaten av de 148 program som hade slutrapporterats den sista maj. Avstämningen visar bland annat att miljöeffekterna som kommunerna redovisade i ansökan om bidrag till stor del kommer att uppnås.

Stödet till lokala investeringsprogram ersattes 2003 av ett stöd till klimatinvesteringsprogram med fokus på investeringar som minskar utsläppen av växthusgaser, bidrar till en ökad energieffektivisering eller till en energiomställning till förnybara bränslen. Under året har 25 program beviljats 317 miljoner kronor i bidrag och 26 ansökningar om bidrag har avslagits. Totalt 1,1 miljarder kronor har hittills beviljats till 72 klimatinvesteringsprogram och 9 fristående åtgärder. Inga säkerställda miljöeffekter kan uppvisas, eftersom programmen ännu inte har avslutats. 2,3 miljoner kronor har dessutom delats ut för stöd till arbete med lokala klimatstrategier med prioritering av små kommuner.

Kraftfulla informationsinsatser har gjorts till kommuner, landsting och andra intressenter om både LIP och Klimp, bland annat i form av konferenser, pressmeddelanden samt via Naturvårdsverkets webbplats. Uppdaterad information om de beviljade investeringsprogrammen är ständigt tillgänglig via Miljöinvesteringsregistret, MIR, på vår webbplats.

INVESTERINGSPROGRAM (TKR)						
	PERSONÅR*	PERSONAL KOSTNADER	ÖVRIGA KOSTNADER	SUMMA KOSTNADER	INTÄKTER	LÄMNAD BIDRAG**
2006	10	5 618	5 163	10 781	-1	407 898
2005	7	9 696	2 743	12 439	-	162 189
2004	11	11 390	7 649	19 039	-524	265 442

* Förändringen till 2006 beror främst på bättre redovisningssystem och rutiner.

** Variationer mellan åren på grund av anslagsförändringar och/eller utgiftsbegränsningar.

MÅL

Takten i den ekologiska omställningen i kommunerna har ökat.

●● Stödet till lokala investeringsprogram (LIP) var en bärande del i regeringens satsning på *Hållbara Sverige* som inleddes med vårpropositionen 1997. Syftet var att få fart på den ekologiska omställningen genom att använda kommunerna som motor i arbetet. Samtidigt skulle stödet bidra till ökad sysselsättning. Investeringsprogrammen skulle utgå från lokala förutsättningar och prioriteringar, där kommunerna valde investeringsåtgärder med utgångspunkt från ett helhetsperspektiv på miljöfrågorna i samverkan med andra lokala aktörer. De bästa programmen har fått del av det statliga stödet.

År 2002 ersattes LIP av stödet till klimatinvesteringsprogram (Klimp). De grundläggande egenskaperna hos bidragssystemet har bibehållits men programmen fokuserar på åtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser och åtgärder för energieffektivisering och energiomställning.

Sedan 2002 är det *Rådet för investeringsstöd* vid Naturvårdsverket som beslutar om bidragen till klimatinvesteringsprogram och om slutreglering av bidrag till slutrapporterade lokala investeringsprogram. Kunskaps- och erfarenhetsspridning är ett viktigt inslag i såväl LIP som Klimp.

ÅTERRAPPORTERING

EFFEKTER AV INVESTERINGSPROGRAMMEN

LOKALA INVESTERINGSPROGRAM (LIP)

Totalt beviljades 161 kommuner och två kommunalförbund 6,2 miljarder kronor i bidrag till 211 lokala investeringsprogram under åren 1998–2002. Till och med december 2006 har 173 av programmen genomförts och slutrapporterats. Under 2006 har Rådet för investeringsstöd fattat beslut om slutlig reglering av bidrag för 37 program som slutrapporterats. En avstämning av effekter har gjorts under året och redovisats till regeringen. Den gäller resultaten av de 148 program som hade slutrapporterats den sista maj (se även lista över regeringsuppdrag, s. 138).

I dessa 148 program har cirka 20 procent av de ursprungligen beviljade bidragen inte använts av olika skäl. Om detsamma gäller återstående program kommer det sammanlagda bidraget till lokala investeringsprogram att sluta på cirka 5 miljarder kronor, i stället för de 6,2 miljarder kronor som ursprungligen beviljats.

Miljöeffekterna som kommunerna redovisade i ansökan om bidrag kommer till stor del att uppnås. Genomförandet av de 148 programmen minskar utsläppen med 820 000 ton koldioxid per år. Bland de LIP-program som ännu inte slutrapporterats finns ett par program som enligt ansökningarna beräknas ge mycket stora minskningar av koldioxidutsläppen. Vår prognos om att åtgärderna ska

bidra till en minskning av koldioxidutsläpp med minst 1,6 miljoner ton per år, när alla program är genomförda, kommer sannolikt att infrias.

De förväntade resultaten; energiomställning på sammanlagt 2,2 TWh per år, energibesparing/effektivisering med 1,8 TWh per år och minskad mängd avfall till deponi med 394 000 ton är huvudsakligen uppfyllda redan i dag, när drygt två tredjedelar av programmen är genomförda.

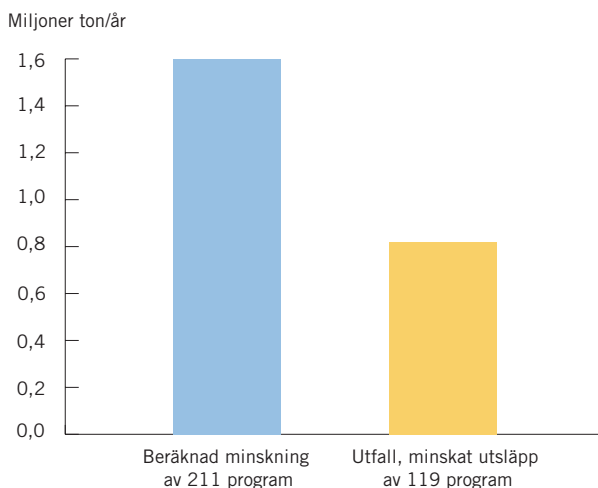
KLIMATINVESTERINGSPROGRAM (KLIMP)

Sedan 2003 har Naturvårdsverket fördelat bidrag till klimatinvesteringsprogram. Under året har 25 program beviljats 317 miljoner kronor i bidrag och 26 ansökningar om bidrag har avslagits. Besluten har föregåtts av en prioriteringsprocess där olika sektorsmyndigheter samarbetar.

Hittills har 1,1 miljarder kronor för 2003–2006 fördelats till 72 program och till 9 fristående åtgärder. Inga säkerställda miljöeffekter kan uppvisas, eftersom programmen normalt löper under en fyraårsperiod och därför ännu inte har avslutats. Beräkningar visar dock att de hittills beviljade programmen kommer att leda till en årlig utsläppsminskning motsvarande 567 000 ton koldioxid och en årlig minskning av energianvändningen med 785 000 MWh, varav elbesparing utgör cirka 340 000 MWh.

De beviljade programmen omfattar bland annat åtgärder som handlar om rötning av avfall till biogas, övergång till biobränslen, energieffektivisering, utbyggnad av fjärrvärme och lokal information om klimatfrågan. Närmare 300 miljoner kronor av Klimpbidragen har hittills gått till biogasåtgärder.

MINSKADE UTSLÄPP AV CO₂ I LIP-PROGRAMMEN

Genom de 148 LIP-program som var avslutade sista maj 2006 minskar koldioxidutsläppen med 820 000 ton per år. Den beräknade minskningen för samtliga 211 LIP-program var enligt ansökningarna 2 miljoner ton/år. Eftersom erfarenheterna talar för att cirka 20 procent av de beviljade bidragen av olika skäl inte utnyttjas har den beräknade utsläppsminskningen räknats ned till 80 procent av 2 miljoner ton/år = 1,6 miljoner ton/år.

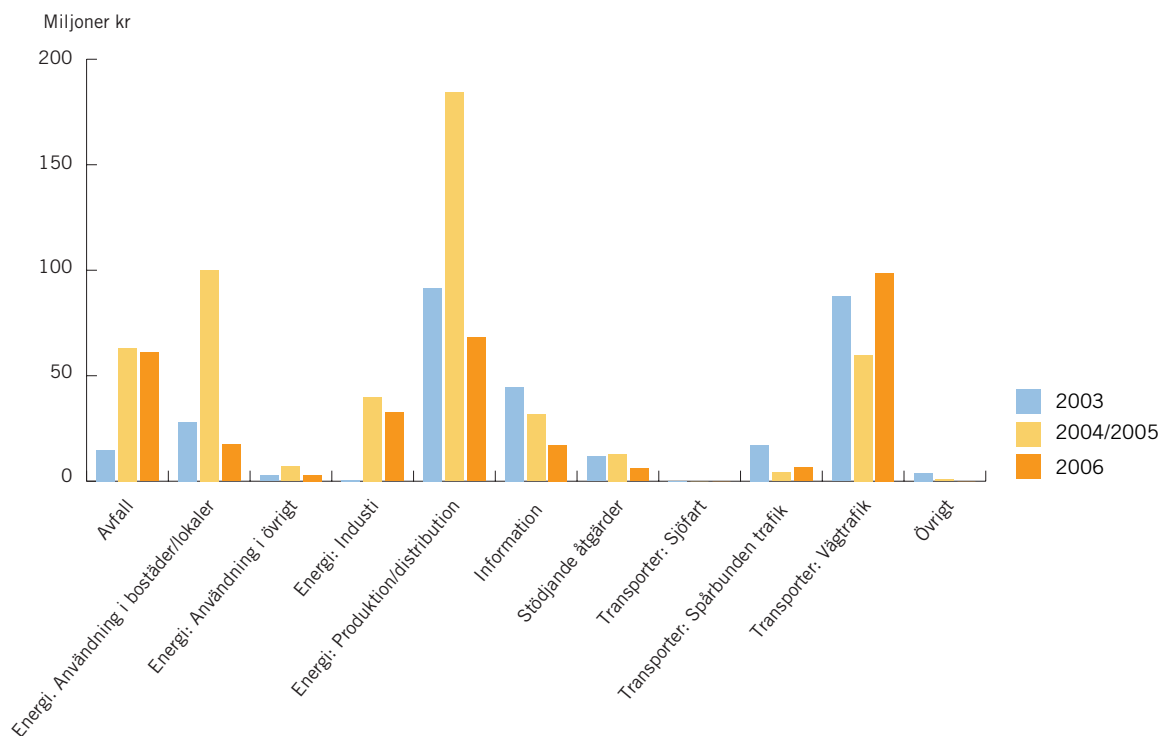
STÖD TILL FÖRNYBARA DRIVMEDEL

För att öka användningen av förnybara drivmedel anslög riksdagen i tilläggsbudgeten för 2006 ett bidrag på knappt 48 miljoner kronor. Syftet med bidraget är att stimulera användning av även andra förnybara drivmedel än etanol vid tankställen för allmänheten. Naturvårdsverket har förberett beslut att fördela bidraget, men före det att förordningen som styr bidraget har beslutats och trätt i kraft kan inga medel utbetalas. Totalt har vi fått in ansökningar motsvarande drygt 75 mnkr. Regeringen har föreslagit ytterligare 97,7 mnkr i bidrag för 2007.

STÖD TILL ARBETE MED LOKALA KLIMATSTRATEGIER

Naturvårdsverket har under 2006 haft ett särskilt anslag på fem miljoner kronor för stöd till arbete med lokala klimatstrategier med prioritering av små kommuner. Vi har gett stöd till ett projekt som ska genomföras av nätverket Klimatkommunerna. Projektet erbjuder 20 kommuner med färre än 15 000 invånare aktivt stöd med hjälp av klimatcoacher och mentorskommuner. Stöd har även getts till ett pilotprojekt i Dalarnas län där länsstyrelsen tillsammans med andra aktörer som Region Dalarna och det regionala energikontoret erbjuder aktivt stöd till kommuner. Dessa båda projekt kommer att genomföras i huvudsak under 2007.

FÖRDELNING AV BIDRAG (KLIMP) PER OMÅRDE

Beviljat bidrag för 2004/05 delas inte upp per kalenderår, eftersom det är samma ansökningsomgång. Bidragen delades ut både före och efter årsskiftet av budgettekniska skäl. Utfallet är ett resultat av hur de inkomna ansökningarna ser ut, inte någon prioritering av åtgärds-kategorier från Naturvårdsverkets sida.

KUNSKAPS- OCH ERFARENHETSSPRIDNING

Kraftfulla informationsinsatser har under året gjorts till kommuner, landsting och andra intressenter. Under maj och juni hölls nio regionala konferenser om hur man ansöker om bidrag till klimatinvesteringsprogram. Regelverket, reviderade allmänna råd och en reviderad handbok finns tillgängliga på vår webbplats, likaså ett webbaserat ändringssystem för dem som vill begära ändringar i sina program. Under hösten har vi dessutom tagit fram ett webbaserat formulär för slutrapportering av Klimp, som lanserades i mitten av december.

Miljöinvesteringsregistret, MIR, på Naturvårdsverkets webbplats gör det möjligt att söka direkt i databaserna om investeringsprogrammen. Under året har vi haft cirka 9 600 besökare i MIR (drygt 43 000 besök/nedladdningar).

Lokala pressmeddelanden har skickats ut efter beslut om bidrag för Klimp och slutreglering av bidrag för LIP. En utvärdering visar på ett gott genomslag i lokala media.

Under de senaste åren har vi samlat erfarenheter från LIP-programmen genom ett antal oberoende utvärderingar. Under 2006 har inga ytterligare utvärderingar slutförts. Däremot har vi handlat upp ytterligare en utvärdering, som ska ge svar på hur erfarenheter och resultat av dessa program har spritts. Utvärderingen kommer att slutföras under 2007. Vi har även satt igång ett arbete med att välja ut goda exempel på projekt och arbetssätt inom LIP. De goda exemplen, som kommer att presenteras på vår webbplats under 2007, blir ännu en väg att sprida resultat och erfarenheter från LIP-programmen.

KLIMATKommunikationsprojektet

Även i år har Naturvårdsverket genomfört klimatinformationsinsatser som särskilt har lyft fram konsekvenser av ett förändrat klimat och visat på tänkbara lösningar på klimatproblemet. Utsläpp av växthusgaser från transportsektorn har varit i fokus. Årets satsning har också syftat till att stärka Naturvårdsverkets roll som klimatansvarig myndighet.

Vi har satsat cirka 14 miljoner kronor på klimatinformation under 2006. Målet har varit att visa på nödvändigheten att förändra produktions- och konsumtionsmönster för att nå klimatmålet, samt att stärka spridningen av klimatrelaterade forskningsinsatser till beslutsfattare, allmänhet och andra samhällsaktörer. Bland de informationsinsatser vi genomfört kan nämnas ett elektroniskt nyhetsbrev, *Klimataktuellt*, med 4 400 prenumeranter, en ökning med 1 800 prenumeranter jämfört med 2005, en ny nyhetstjänst, *Senaste nytt*, med 1 020 prenumeranter, informationsmaterial och regionala konferenser om vindkraft, Klimatforum *Framtidens vinnare tar klimatansvar*, samt en landsomfattande turné om klimatfrågan för högstadiel elever i samarbete med meteorolog Martin Hedberg. Ytterligare insatser är stöd till projektet *Miljöengagerade revisorer* i form av utbildningsmaterial, samt löpande publicering av aktuella nyheter om klimatfrågan på våra webbsidor. En utvärdering visar att antalet besökare på våra klimatwebbsidor har ökat med 60 procent under 2006 i jämförelse med 2005. En kraftig ökning av antalet besökare märks i november–december i samband med att den så kallade Sternrapporten publicerades och klimatfrågan fick stor uppmärksamhet i media.

Utöver våra egna insatser har vi fördelat sju miljoner kronor till 80 organisationer för att nå de mål som formuleras i klimatpropositionen. Genom stöd till exempelvis Svenska bandyförbundets projekt *Koalition vinter* kan engagemanget för klimatfrågan väckas i människors direkta närhet och vardag.

måluppfyllelse

Sammantaget anser vi att Naturvårdsverket genom sina insatser under året har bidragit till att öka takten i den ekologiska omställningen i kommunerna. De uppnådda och beräknade miljöeffekterna av de lokala investeringsprogrammen och klimatinvesteringsprogrammen ger stöd för den slutsatsen. Vi anser därför att målet är uppfyllt.

Reprosafe – Reproduktion i en giftfri miljö. Naturvårdsverket finansierar miljöforskning inom ett flertal områden i vårt arbete med miljökvalitetsmålen. Ett av programmen är ReproSafe som hade ett avslutande seminarium med forskare och användare från myndigheter och industrin. ReproSafe har genomfört seminarier inom EU och uppmärksammat kemikaliernas effekter i ekosystemen och på fortplantningen.

Verksamhetsområde 3

Kunskap och underlag för miljöarbete

MÅL: Att genom forskning, uppföljning och analys ta fram den kunskap som behövs för att genomföra och förnya insatser för att nå miljökvalitetsmålen.

Miljöforskning

SAMMANFATTNING: Naturvårdsverket initierar, följer upp och finansierar miljöforskning inom ett flertal angelägna områden i vårt arbete med miljökvalitetsmålen.

Under året har fyra nya program startat inom områdena klimat, avfall, luft och friluftsliv. Vi har också börjat planera nya forskningsprogram och utlyst intresseanmälningar inom områdena miljögifter och miljöekonomi.

Fem program har avslutats inom områdena hälsa, giftfri miljö, miljöpolitik samt biologisk mångfald. Programmen har bland annat bidragit till att uppmärksamma kemikaliers effekter i ekosystemen och på fortplantningen samt till utvecklingen av ett effektivare miljöstöd i det nya landsbygdsprogrammet. Vi har även fått ny kunskap till miljömålsarbetet med *Frisk luft* samt underlag till det internationella förhandlingsarbetet om luftkvalitet.

Genom en noggrann granskningsprocess har vi sett till att forskningen har hög vetenskaplig kvalitet och vi har också genom speciella satsningar lyckats få en jämnare könsfördelning i våra program och utredningar.

Under året har vi också finansierat kunskapssammanställningar och synteser för mer kortsiktiga behov, till exempel syntes om hållbara energi- och transportsystem samt utredningar, som är till stöd för planering av kommande forskningsprogram inom havsmiljö och tillsyn enligt miljöbalken. Vi har även arrangerat seminarier och konferenser för forskare, politiker och andra organisationer för att skapa dialog mellan forskare och användare av forskningsresultat.

Naturvårdsverket finansierar även projekt vid miljöinstitutet IVL och forskning kring hållbar förvaltning av vilt med anslag från *Viltvårdsfonden*. Vi har sedan ett år tillbaka också ett samarbete med Energimyndigheten om kunskapsprogrammet *Vindval* som syftar till att ge kunskap om miljökonsekvenser i samband med vindkraftsetablering. Vi samarbetar också med forskningsfinansiärer i andra EU-länder genom så kallade ERA-Net och har samordnat den nationella expertgranskningen av IPCC:s fjärde klimatrapport.

MILJÖFORSKNING (TKR)						
	PERSONÅR	PERSONAL KOSTNADER	ÖVRIGA KOSTNADER	SUMMA KOSTNADER	INTÄKTER	LÄMNADE BIDRAG
2006	21	14 762	6 633	21 395	-5 148	116 269
2005	20	14 473	5 588	20 061	-6 489	130 555
2004	22	11 166	11 154	22 320	-1 680	104 478

MÅL

Fördelningen av forskningsmedlen har beslutats utifrån en analys av vilken ny kunskap som behövs för att nå miljökvalitetsmålen samt med beaktande av vetenskaplig kvalitet och en jämn fördelning mellan könen.

•• Resultat från miljöforskningen syftar till att ge kunskapsunderlag till Naturvårdsverkets arbete för att nå miljökvalitetsmålen. Vi identifierar forskningsbehov, utlyser medel och ser till att ansökningar om forskningsmedel bedöms med hänsyn till vetenskaplig kvalitet, praktisk relevans och fördelning mellan könen.

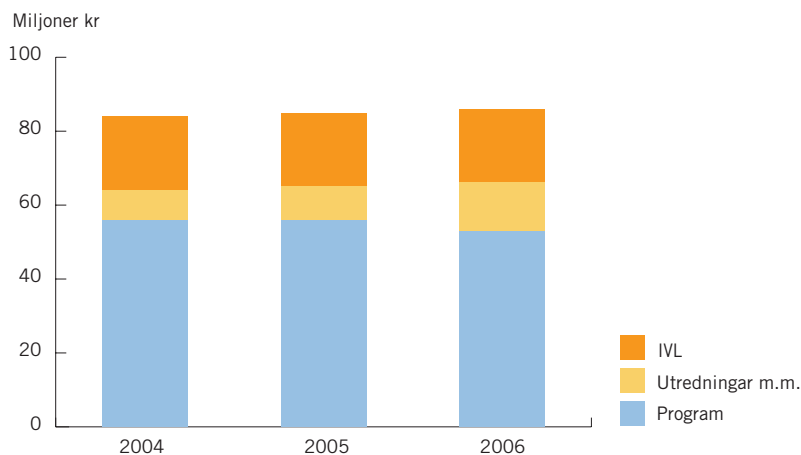
Inför nästa forskningsproposition har vi under året initierat en ny forskningsstrategi för Naturvårdsverket. I det arbetet kommer 2007 en dialog att sökas med andra forskningsfinansiärer nationellt och internationellt.

ÅTERRAPPORTERING

FÖRDELNING AV FORSKNINGSMEDEL

Med forskningsanslaget finansierar vi forskning som är relevant för miljökvalitetsmålen, för vårt arbete med miljöbalken och i internationella förhandlingar.

FÖRDELNING AV MILJÖFORSKNINGSANSLAGET 2004–2006

Som framgår av diagrammet är program vår största finansieringsform och fördelningen mellan olika finansieringsformer har varit relativt konstant de senaste tre åren.

PROGRAM

Vi finansierar för närvarande 17 program. Programmen löper i cirka fem år. I år har fem program avslutats inom områdena hälsa, giftfri miljö, miljöpolitik samt biologisk mångfald. Fyra nya program har startat inom områdena klimat, avfall, luft och friluftsliv. Ytterligare två program inom områdena miljögifter och miljöekonomi är under planering.

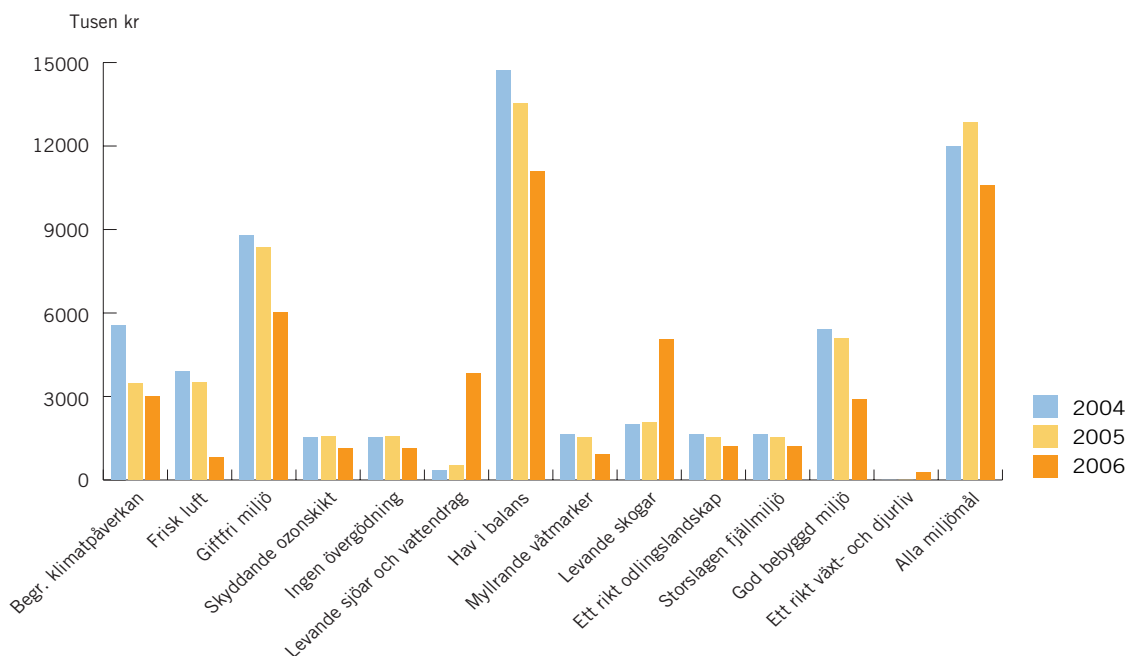
UTREDNINGAR

Vi har i år beviljat bidrag till 21 utredningar. Två utredningar utgör underlag till planering av nya forskningsprogram inom havsmiljö och tillsyn enligt miljöbalken. I år har vi också bidragit till en syntes om ett hållbart energi- och transportsystem. Syntesen beräknas avslutas år 2007.

FORSKNING VID MILJÖINSTITUTET IVL

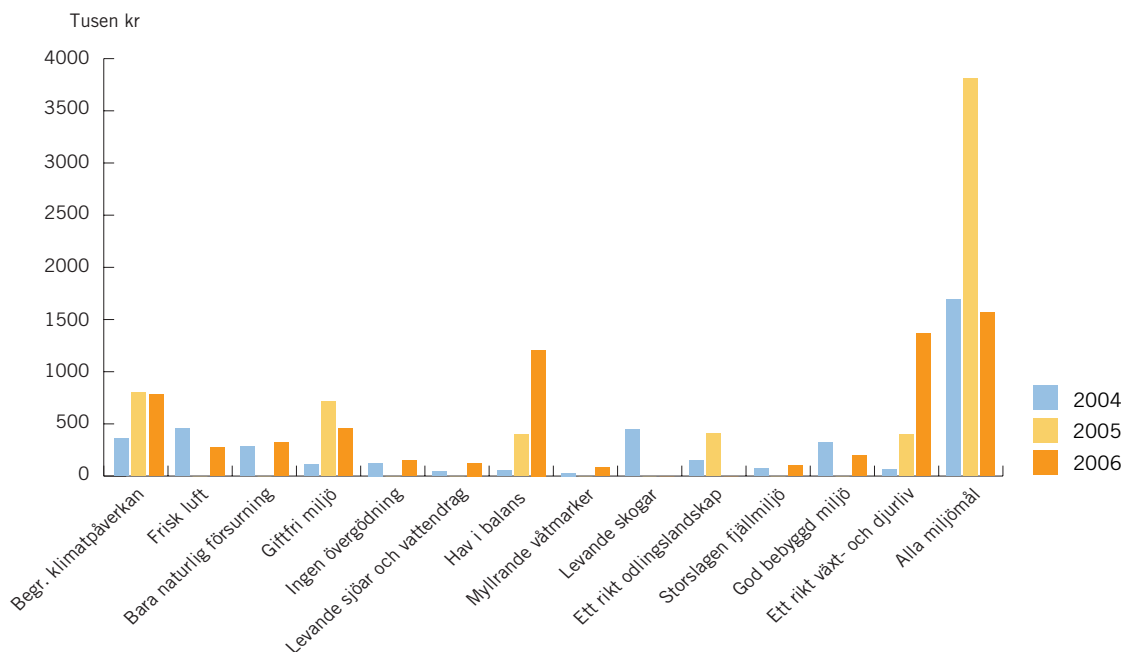
Naturvårdsverket har bidragit med 20 miljoner kronor per år till miljöinstitutet IVL de senaste tre åren. Förutsättningen för dessa medel är att näringslivet bidrar med lika mycket som staten. En utvärdering är planerad för IVL-projekt 2001–2005. Utvärderingen beräknas vara klar i början av 2007 och ska bland annat ge svar på frågan om vilka projektresultat som stödjer våra miljö kvalitetsmål. Den

MEDEL FÖR FORSKNINGSPROGRAM FÖRDELADE PÅ MILJÖMÅL 2004–2006

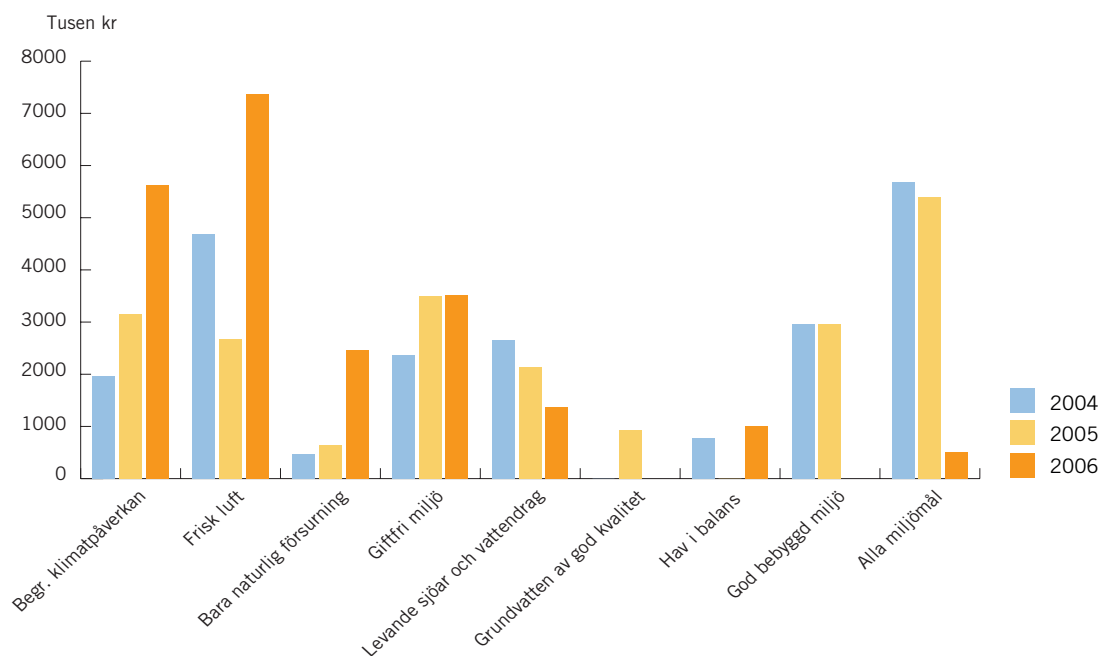
Av diagrammet framgår att miljömålet *Hav i balans* är det miljömål som vi har satsat mest forskningsresurser på. Vi har finansierat två program inom detta miljömål nämligen *Marbipp* (marin biodiversitet) och *Aqualiens* (främmande arter i akvatisk miljö).

MEDEL FÖR UTREDNINGAR FÖRDELADE PÅ MILJÖMÅL 2004–2006

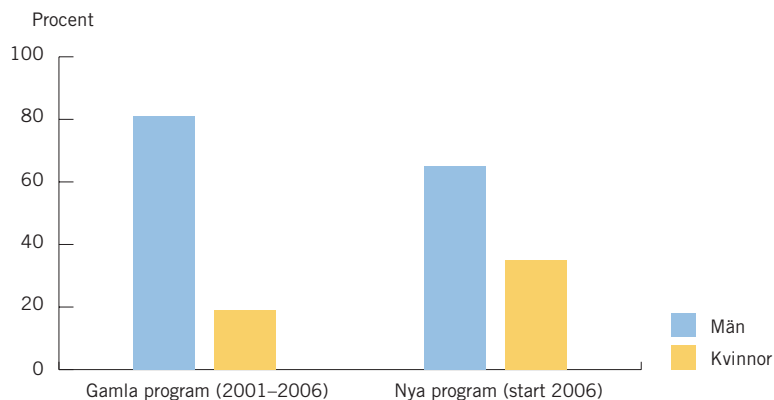
Som framgår av diagrammet har de största utredningsbidragen det senaste året gått till projekt som stödjer miljömålen *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Hav i balans*.

MEDEL FÖR IVL-PROJEKT FÖRDELADE PÅ MILJÖMÅL 2004–2006

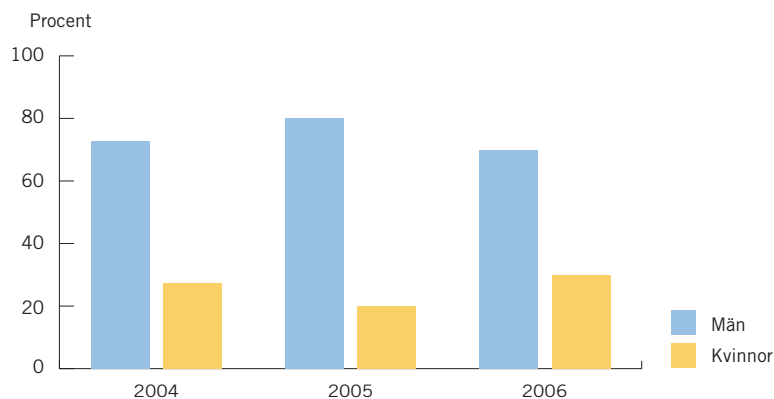
Som framgår av diagrammet stödjer de största projektsatsningarna miljömålet *Frisk Luft*.

JÄMLIKHET, FORSKNINGSPROGRAM

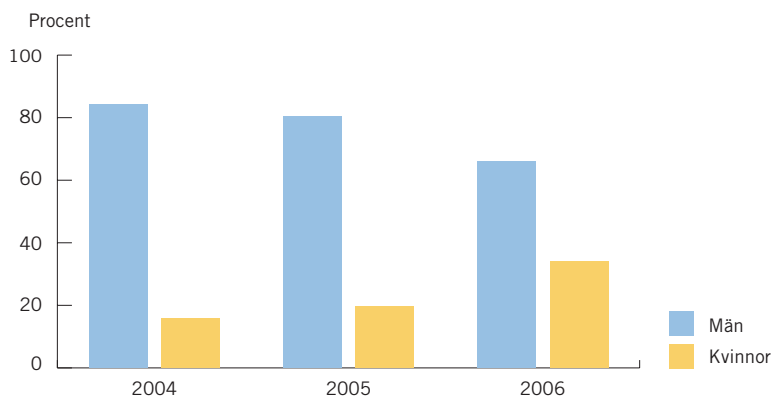
"Gamla program" startade 2001-2003. Den kvinnliga ökningen är 84 procent om man jämför projektledare för "Nya" och "Gamla program".

JÄMLIKHET, UTREDNINGSMEDEL 2004-2006

Andelen kvinnor utgjorde 27 procent 2004, för 2006 var andelen kvinnor 36 procent, vilket är en ökning med 31 procent.

JÄMLIKHET, IVL PROJEKT 2004-2006

ska också precisera vad och till vilken verksamhet inom Naturvårdsverket som projekten bidragit till.

KÖNSFÖRDELNING

Vi har arbetat för att nå en jämnare fördelning av forskningsanslaget mellan män och kvinnor på följande sätt:

- I granskningsriktlinjer har vi arbetat för att grupper som granskar ansökningar om forskningsbidrag ska ha så jämn könsfördelning som möjligt.
- Fördelningen mellan könen har varit ett bedömningskriterium tillsammans med vetenskaplig kvalitet och praktisk relevans för programansökningar.
- I samband med att vi planerar för forskningsutredningar undersöker vi särskilt om det finns en kvinna, det vill säga för närvarande underrepresenterat kön, som kan utföra utredningen.
- I några av våra nya program lyfts också genusperspektivet fram i programinnehållet till exempel i klimatprogrammet som bland annat kommer att ta fram en handledning om jämställdhetsfrågor i klimatanpassningsarbetet. I programmet om friluftsliv studerar man Friluftskulturer (motiv, tillgänglighet, stad/landsbygd, kön, invandrare, ungdomar, ej friluftaktiva) och trender.

måluppfyllelse

Utifrån en analys av Naturvårdsverkets kunskapsbehov i arbetet med miljökvalitetsmålen har vi bidragit med ny kunskap från forskningen inom flera av de mål som bedöms svåra att nå till exempel *Begränsad klimatpåverkan*, *Hav i balans* och *Giftfri miljö*. Genom en noggrann granskningsprocess har vi sett till att forskningen har hög vetenskaplig kvalitet och vi har också genom speciella satsningar lyckats få en jämnare könsfördelning i våra program och utredningar. Vi anser därmed målet vara uppfyllt.

EFFEKTER AV FORSKNINGSENTREDNINGAR

Forskningsutredningarna har bidragit till kunskap inom olika områden för att till exempel användas som underlag till framtida forskningsprogram och regeringsuppdrag. Här följer några exempel:

- Forskningsutredningen *Ekologiska effekter av GMO* har bland annat visat att det saknas långtidsstudier av ekologiska effekter av genetiskt modifierade organismer. Resultaten har använts som underlag till regeringsuppdraget GMO i miljökvalitetsmålen som redovisats i oktober. Utredningen har också uppmärksammat av Ekot på Sveriges Radio som sände ett reportage med forskarna i september.
- Inför kommande forskningsprogram om tillsyn har utredningen *Tillsyn i praktiken* tagits fram. Utredningen har resulterat i kunskap om angelägna forskningsfrågor och områden kring tillsynens effektivitet och genomförande enligt miljöbalken. I fokus kommer inspektörsrollen att vara och hur denna yrkesgrupp kommunicerar och agerar i praktiken.
- Utredningen *Miljövärdering, konsekvensanalyser och ekonomiska modeller för hållbar utveckling – en forskningsöversikt* utgjorde en del av bakgrundsmaterialet inför utlysningen av forskningsprogrammet *Samhällsekonomiska konsekvensanalyser och miljövärdering* våren 2006.

ÖVRIGA VÄSENTLIGA INSATSER

FORSKNING KRING VILT GENOM VILTVÅRDSFONDEN

Naturvårdsverket disponerar särskilda forskningsmedel ur *Viltvårdsfonden*. Resultatet från pågående forskning kring stora rovdjur har under året använts i flera av våra beslut, bland annat för att fastställa jaktkvoter och legat till grund för beslut om skyddsjakt.

INTERNATIONELLT OCH EU-FORSKNINGSSAMARBETE

- Naturvårdsverket deltar i sju olika nätverk i det europeiska forskningssamarbetet ERA-Net inom områdena klimat, hav, biologisk mångfald, produktpolitik, vattenmiljö, efterbehandling och ett övergripande område om kommunikation.
- Vi deltar också som expertmyndighet i miljöforskningsprogrammet i EU:s sjunde ramprogram och är aktiva i de nationella samordnings- och referensgrupperna för Europaprogrammen och den internationella forskningen.
- Vi har samordnat den nationella granskningen av IPCC:s fjärde rapport om klimatet, deltagit i plenarmöten och medverkat till att erbjuda en mötesplats mellan forskare från hela världen och Naturvårdsverket.

VINDVAL

Kunskapsprogrammet *Vindval* drivs med personalinsats från Naturvårdsverket (27 personveckor 2006) och finansieras av Energimyndigheten. Under 2006 har studier startats kring miljöeffekter av vindkraftsverk på fåglar, fladdermöss, fiskar och ekosystem. Studier har även startats kring människors upplevelser av vindkraftsverk. Målsättningen är att studierna ska leda fram till generella slutsatser som kan underlätta en hållbar utbyggnad av vindkraften.

FORSKNINGSKOMMUNIKATION

Vi har under året arbetat med forskningskommunikation för att synliggöra miljöforskningen och sprida resultat till bland annat politiker och media. Ett exempel är årets *miljöforskningsdagar för journalister* som i år hade temat *Östersjöns framtid* den ena dagen, medan den andra dagen bjöd på en blandning av aktuell miljöforskning. Syftet med miljöforskningsdagarna är att ge journalister en djupare insikt i forskningen kring aktuella miljöfrågor och på så sätt få spridning av frågorna i massmedia. Utvärderingen visade att båda seminariedagarna var mycket uppskattade av de 30 respektive 42 journalister som deltog. Det direkta resultatet blev reportage i SVT och Sveriges radio samt artiklar i bland annat Dagens Nyheter och Expressen.

EFFEKTER AV AVSLUTADE FORSKNINGSPROGRAM

Programmet *Marin biodiversitet – mönster och processer* (MARBIPP) avslutades under året. Programmet har tagit fram underlag till skydd av kustnära marin biodiversitet. Studierna har varit fokuserade på ålgräsängar, blåstångsbältet, blåmusselbältet och grunda bottenar med liten växtlighet. Tillsammans med länsstyrelser har ett webbaserat verktyg utvecklats, där användaren kan se hur känsliga dessa områden är för olika typer av miljöpåverkan. Detta för att kunna bedöma effekterna av olika ingrepp som etablering av marinor, muddring samt att kunna utforma

FORSKNINGSPROGRAM	ÅR	BUDGET, MNKR	MILJÖKVALITETSMÅL	FÖRVÄNTADE EFFEKTER
Naturvårdskedjan länkas ihop Forskning för naturvårdens mål, styrmedel, åtgärder och utvärdering	2001–2006	30	Levande skogar Ett rikt odlingslandskap Myllrande våtmarker Storslagen fjällmiljö	Revidering av delmål till Levande skogar och av styrmedel i det nya miljö- och landsbygdsprogrammet, nya riktlinjer för restaurering av våtmarker samt översyn av olika typer av naturskydd.
Marbipp Marin biodiversitet – mönster och processer	2001–2006	35	Hav i balans samt Levande kust och skärgård	Handfasta råd för det praktiska arbetet med bevarande i kustmiljön – vad som kännetecknar en skyddsvärd biotop och hur marina reservat ska utformas.
Aqualiens Främmande arter i akvatisk miljö	2002–2007	35	Hav i balans samt levande kust och skärgård	Riskbedömningar för avsiktlig och oavsiktlig introduktion av nya arter i svenska vatten. Generella mönster för vad som krävs för att en introduktion ska lyckas eller misslyckas.
Reprosafe Reproduktion i en giftfri miljö	2001–2006	34	Giftfri miljö	Nya metoder för att testa kemikaliers effekter på fortplantningen och det sexuella beteendet.
Snap Hälsoeffekter av luftföroreningar	2001–2006	34	Frisk luft God bebyggd miljö	Nya gränsvärden för hälsofarliga partiklar som blir vägledande för WHO:s arbete.
Agree Ökad effektivitet i miljöpolitiken	2001–2006	12	Alla	En teori för hur man sätter miljömål på bästa sätt genom att klargöra vilka egenskaper ett miljömål bör ha för att vara rationellt och hur olika mål förhåller sig till varandra.
Mist Miljöstrategiska verktyg	2003–2008	20	Alla	Svara på hur till exempel miljökonsekvensbedömningar fungerar och ge råd om hur miljöstrategiska verktyg ska utformas för att fungera bra.
Flipp Förutsättningar för livscykelhänsyn i integrerad produktolitik	2003–2008	20	Giftfri miljö God bebyggd miljö Begränsad klimatpåverkan; Ingen övergödning Skyddande ozonskikt	Visa hur lagar, skatter och miljömärkning påverkar olika grupper av människor och ta fram hållbara system för produktion och konsumtion av varor som gynnar både företag och miljön.
Sharp Hållbara Hushåll	2003–2008	16	Giftfri miljö God bebyggd miljö Begränsad klimatpåverkan; Ingen övergödning Skyddande ozonskikt	Handfasta riktlinjer för hur det lokala miljöarbetet och styrmedlen ska utformas för att ge långvariga effekter på hushållens beteende.
Engo Bedömning av måluppfyllelse under osäkerhet	2003–2008	20	Alla	Nya statistiska metoder för att snabbare och med större precision se effekterna av olika miljövärdinsatser.
Enforce Genomdrivande av miljö rätt i Europa	2003–2008	4	Alla	Nya och bättre förvaltnings- och straffrättsliga instrument för en effektivare miljölagstiftning.
Vilt och fisk Adaptiv förvaltning av vilt i skogslandskapet och fisk i sjöar och vattendrag	2004–2009	40	Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag	Modeller för förvaltning av vilt och fisk som passar såväl miljömålen som ett hållbart nyttjande av dessa naturresurser.
Friluftsliv i förändring	2006–2009	18	Odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt växt- och djurliv	Förutsättningarna för planering och förvaltning för friluftsliv har förbättrats.
Climatools Klimatverktyg	2006–2009	12	Begränsad klimatpåverkan	Ta fram verktyg för att hantera samhällets behov av anpassning i framtiden.
Hållbar avfallshantering	2006–2009	16	Giftfri miljö, God bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan	Förväntade effekter av avfallsprogrammet är kostnadseffektivare styrmedel inom avfallssektorn och avfallshanteringsystem som är bättre anpassade till konsumenternas behov.
Frisk luft i Sverige	2006–2009	18	Giftfri miljö, Frisk luft	Ta fram vetenskapligt underlag om luftföroreningar och dess effekter och ge stöd för politiska beslut nationellt och inom EU. Utveckla samarbetet med internationella och EU organisationer. Utveckling av integrerade modeller för beslutsstöd.

skötsel- och bevarandeplaner. Specialstudier har dessutom gjorts på utbredning av Sveriges enda korall, djupvattenskorallen *Lophelia* med syfte att stärka skyddet av denna art.

Programmet *Naturvårdskedjan*, som är under avslutning, rör hur miljö kvalitetsmål, styrmedel, åtgärder samt uppföljning och utvärdering kan länkas ihop så att naturvårdsarbetet kan bli effektivare. Programmet har till exempel bidragit till utvecklingen av ett effektivare miljö stöd i det nya landsbygdsprogrammet genom att föra fram betydelsen av ett landskapsperspektiv och tilläggsersättning för vissa naturvärden. Dessutom har programmet inom arbetet med *Nationell strategi för formellt skydd av skog* framfört att nyckelbiotoper och andra värdekärnor är viktiga komponenter i skogslandskapet, men att många värdekärnor är små och isolerade. Det räcker därför inte att bara med att bevara dessa för att på sikt behålla den biologiska mångfalden.

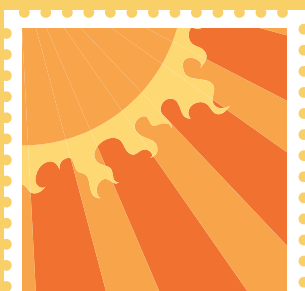
De olika projekten från programmet *SNAP – Hälsoeffekter av luftföroreningar* – har bidragit med ny kunskap till miljömålsarbetet med *Frisk luft* men också med underlag till det internationella förhandlingsarbetet om luftkvalitet.

Programmet *ReproSafe – Reproduktion i en giftfri miljö* – hade ett avslutande seminarium med forskare och användare från myndigheter och industrin i oktober. ReproSafe har genomfört seminarier inom EU och uppmärksammat kemikaliernas effekter i ekosystemen och på fortplantningen. En prioriterad del i den kommande forskningen inom området är miljöfaktorer och deras påverkan på reproduktion och utveckling.

Programmet *AGREE – Ökad effektivitet i miljöpolitiken* – avslutades hösten 2006. Forskningen inom programmet har handlat om hur man kan underlätta utformningen av nationella miljömål och skapa tumregler för att lösa målkonflikter, utveckla metoder för normförändring ifråga om hållbar utveckling inom företag, förbättra bedömning och utvärdering av lokala investeringsprogram, förbättra avvägningar av risker och kostnader i samband med saneringsbeslut samt åstadkomma en bättre utformning av faktablad om kemiska substanser. Resultaten har redovisats i en bok, *Vägar till ett effektivt miljöarbete* (2006).

Riksdagen har fattat beslut om 16 nationella miljö kvalitetsmål.

Miljö kvalitetsmål 1 – 5

1 Begränsad klimatpåverkan

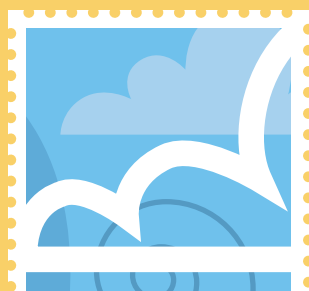
Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar att det globala målet kan uppnås.

4 Giftfri miljö

Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

2 Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

3 Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska heller inte öka korrosionshastigheten i tekniska material eller kultur-föremål och byggnader.

5 Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

De nuvarande förhållandena är, om de säkerställs och fattade beslut genomförs i väsentliga delar, tillräckliga för att miljö kvalitetsmålet ska kunna nås inom den utsatta tidsramen.

Miljö kvalitetsmålet är möjligt att nå i tillräcklig grad/ utsträckning inom tidsramen men ytterligare förändringar/ åtgärder krävs.

Miljö kvalitetsmålet är mycket svårt att nå i tillräcklig grad/ utsträckning inom den utsatta tidsramen.

Miljö kvalitetsmål 6 – 16

Uppföljning och utvärdering

SAMMANFATTNING: Naturvårdsverket har under året slutfört översynen av miljöövervakningsprogrammen för kust och hav, sötvatten och miljögifter. Förslagen till nya program inom dessa områden leder till att övervakningen bättre anpassas till bland annat EU:s ramdirektiv för vatten och att kopplingen till uppföljningen av de nationella miljökvalitetsmålen stärks. För områdena kust och hav samt sötvatten föreslås bland annat en förstärkning av den biologiska övervakningen. Vi har också gjort en översyn av programmet för hälsorelaterad miljöövervakning, främst med hänsyn till miljömålsuppföljningens behov.

Sammantaget innebär arbetet att vi bättre svarar upp mot EU-krav enligt olika direktiv, kan ge bättre underlag till miljömålsuppföljningen, stärker miljöövervakningens förmåga att larma om nya miljöhot främst för naturmiljön samt allmänt kan ge ett fullödigare underlag för utveckling av miljöpolitiken.

Vi har under året genomfört en omfattande rapportering av avfallsstatistik enligt EU:s förordning på området. Denna rapportering kommer att vara ett värdefullt underlag för utveckling av avfallsarbetet. Vi har även färdigställt en ny webbplats för utsläppsrapportering, *Svenska miljörapporteringsportalen*. Den kommer att förenkla miljörapporteringen från företagen, ge snabbare dataflöde och minska den manuella hanteringen hos verksamhetsutövare och myndigheter.

Vi har genom *Miljömålsrådet* levererat årets rapport om utvecklingen mot de nationella miljökvalitetsmålen, och vi har påbörjat arbetet med nästa fördjupade utvärdering 2008, med förslag till nya och reviderade delmål och åtgärdsförslag. Inför denna har vi bland annat satsat på att utveckla samhällsekonomiska konsekvensanalyser. Våra insatser inom övervakningen av miljötillstånd, utsläpp och miljöpåverkan har medfört att Europeiska miljöbyrån (EEA) placerade vår rapportering på tredje plats i Europa år 2006.

UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING (TKR)						
	PERSONÅR	PERSONAL KOSTNADER	ÖVRIGA KOSTNADER	SUMMA KOSTNADER	INTÄKTER	LÄMNAD E BIDRAG
2006	84	48 760	163 658	212 418	-2 467	75 813
2005	83	47 852	151 587	199 439	-1 228	74 030
2004	81	44 415	148 277	192 692	-2 820	70 923

MÅL 1

Senast 2007 finns varningssystem som slår larm när miljö och hälsa hotas.

•• Naturvårdsverket ansvarar för att samla in och bygga upp kunskaper om tillståndet i miljön, den påverkan miljön utsätts för samt de effekter det kan leda till. Verksamhetsgrenen Uppföljning och utvärdering omfattar arbete med miljöövervakning, utvärdering av miljökvalitetsmålen, samt internationell rapportering.

Naturvårdsverket har disponerat 211 miljoner kronor från staten för arbetet inom anslaget Miljöövervakning med mera. Av dessa har 135 mnkr använts för miljöövervakning, 27 mnkr för miljömålsuppföljning och 49 mnkr för utsläppsrapportering.

VARNINGSSYSTEM FÖR HOT MOT MILJÖ OCH HÄLSA

ÖVERSYN AV MILJÖÖVERVAKNINGEN

De befintliga miljöövervakningsprogrammen, kopplat till möjligheten till riktade forskningsutredningar, kommer även i fortsättningen att vara Naturvårdsverkets viktigaste instrument för att initiera åtgärdsprogram inriktade på nya miljöproblem, eller på nya aspekter av redan kända miljöproblem.

Vi har en årligt återkommande dialog med de primära användarna av miljöövervakningens resultat för att på bästa sätt utveckla övervakningen i förhållande till de krav som finns. Dialogen sker genom tematiska planeringsmöten, Miljömålsrådets beredningsgrupper, seminarier samt mer genomgripande översyner av miljöövervakningsprogrammen ungefär vart femte år. PM:et *Miljöövervakning och miljökvalitetsmål – vägen till förbättrad samordning* har uppdaterats inför 2007 års planering och vi har under 2006 reviderat programmen för havsmiljö, sötvatten, miljögifter och hälsa. Vi har även påbörjat en översyn av programmet för jordbruksmark. Dessa översyner leder successivt till allt bättre koppling till uppföljningen av miljökvalitetsmålen och kan samtidigt i viss utsträckning stärka miljöövervakningens förmåga att larma om nya miljöhot.

Marin miljöövervakning, sötvattensövervakning och miljögiftsövervakning är de programområden som främst har en roll i larmfunktionen – vi har därför valt att beskriva föreslagna förändringar i dem nedan mera i detalj.

Översyn av marin miljöövervakning

Revideringen av det marina miljöövervakningsprogrammet kommer att göra det bättre anpassat till framför allt EU:s vattendirektiv, som är det verktyg med vilket de nationella miljökvalitetsmålen för havsmiljön uppfylls. Nya inslag i programmet är exempelvis bidrag till den kontrollerande övervakningen i kustområdena och en förbättrad geografisk täckning. Vi föreslår bland annat en förstärkning av

de biologiska provtagningarna i kustområdena. Den utökade effektövervakningen genom dessa biologiska variabler kan komma att stärka övervakningens förmåga att fånga upp nya hot mot miljön. Vi har också avsatt medel för återkommande mätkampanjer. Resultaten från övervakningen ska redovisas i en nationell årlig rapport från och med 2007. Vidare har vi knutit en permanent nationell referensgrupp till programmet. Vi bedömer möjligheterna att stärka uppföljningen av havsmålen med det reviderade övervakningsprogrammet som goda.

Översyn av sötvattenövervakning

Med förslagen i översynen av sötvattensövervakningen optimerar vi programmet för att det på ett bättre sätt ska uppfylla kraven från miljömålsuppföljning, internationell rapportering, samt kunna ge en bild av miljötillståndet i Sverige. Förslagen innebär att provtagningen av olika artgrupper ökar för att svara mot internationella krav och uppföljning av biologisk mångfald. Även insamlingen av fiskprover till *Miljöprovbanken* samt miljögiftsanalyserna utökas. Genom att inrätta fler tillfälliga mätstationer i både yt- och grundvatten kommer programmet att täcka en avsevärt större yta och ersätta den tidigare riksinventeringen. På samma sätt som för övervakningen i kust och hav kan den utökade effektövervakningen av biologiska variabler komma att stärka övervakningens förmåga att fånga upp nya miljöhot.

Översyn av miljögiftsövervakning

Miljögifter studeras inom ett stort antal av miljöövervakningens programområden. Översynen av miljögiftsövervakningen innebär att vi beskrivit och värderat verksamheten och tagit fram förslag till hur programmet kan utvecklas för att svara mot behoven från miljömålsuppföljning och internationell rapportering samt bidra till larmfunktionen. Vi vill till exempel att mätningar av vissa organiska ämnen i sediment, i organismer i vattenmiljön och i luft utökas. Dessutom föreslår vi att insamlingen till Miljöprovbanken byggs ut och att regionala screeningundersökningar får ett permanent bidrag. Screening inom miljögiftsövervakningen är speciellt utformad för att fånga upp nya ämnen som kan hota miljö och hälsa. Sådan screening är fortsatt prioriterad och vi föreslår att den förstärks speciellt vad gäller effekter. Om förslagen genomförs får vi en miljögiftsövervakning som är bättre anpassad till bland annat larmfunktionen.

UTVECKLINGSINSATSER 2006

Under 2006 har totalt cirka 135 miljoner kronor satsats på miljöövervakning. (Se tabell s. 112). Huvuddelen av kostnaderna gäller löpande miljöövervakning, men i summan ingår även satsningar på utvecklingsarbete. Under år 2006 fördelades totalt 10,2 mnkr på olika utvecklingsinsatser, till exempel för att anpassa vissa programområden till vattendirektivet (5,5 mnkr), förbättra övervakning av biologisk mångfald (3,5 mnkr) samt förbättra den hälsorelaterade miljöövervakningen (1,2 mnkr). Dessa utvecklingsinsatser berör delvis larmfunktionen, och vi förväntar oss förbättringar genom utökningen av de biologiska mätningarna. Vi har också arbetat med kvalitetssäkring av dataflöden inom miljöövervakningen vilket på sikt kommer att förbättra förutsättningarna för larmfunktionen.

Förslag för att förbättra larmfunktionen

Under 2005 utarbetade vi en rapport med olika förslag till åtgärder för att förbättra miljöövervakningen från miljöalarmssynpunkt. Rapporten visade att det krävs kompletterande system och fler aktörer för att öka beredskapen för att tidigt uppmärksamma nya hot mot hälsa och miljö. Bland annat behöver ansvarsfördelningen mellan olika aktörer bli tydligare vid utbrott av sjukdomar hos vilt. Detta har utretts, och från och med 2006 disponerar Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) egna medel för ett speciellt program för övervakning av viltsjukdomar. Vidare har vi och SVA bildat ett *Viltsjukdomsråd* för samråd om sjukdomar och dödlighet hos vilt. Det ger förutsättningar för en betydligt bättre beredskap på området.

Förutom insatserna ovan har vi under 2006 utrett ett av förslagen i rapporten, nämligen det om lokalsamhällsbaserad miljöövervakning och tagit fram ett utkast till rapport. Denna tar upp erfarenheter från så kallad ”community based monitoring” i andra länder och slutsatsen är att sådan övervakning skulle förbättra möjligheterna att upptäcka nya miljöhot samt täcka in lokala miljöproblem.

måluppfyllelse

Vi arbetar kontinuerligt för att anpassa miljöövervakningen till de krav som ställs nationellt, bland annat för miljömålsuppföljning och möjligheter att fånga upp signaler om nya hot. Vi anpassar miljöövervakningen även internationellt till rapporteringskrav i EG-direktiv och konventioner. Många av de förändringar som föreslås i översynerna kan komma att stärka miljöövervakningens möjligheter att fånga upp nya hot mot miljö och hälsa. I vilken utsträckning dessa förslag kan genomföras då de ställs mot övervakningskrav i EG-direktiv beror på resurstilldelningen. Miljöövervakningens larmfunktion kan skärpas marginellt löpande. Att signifikant prioritera upp miljöövervakningen som signalsystem för nya miljöhot kräver antingen ett avsevärt resurstillskott, eller en sänkning av ambitionsnivån för miljöövervakning som rör miljömålsuppföljning och internationell rapportering. Mot bakgrund av dessa bedömningar anser vi att målet delvis kan uppfyllas 2007.

MÅL 2

Senast 2007 finns, i enlighet med de kriterier som beskrivs i havsmiljöskrivelsen En nationell strategi för havsmiljön (skr. 2004/05:173), en strategi för hur miljötillståndet i havet skall kommuniceras till allmänheten i syfte att öka engagemanget för havsmiljöproblematiken.

STRATEGI FÖR ÖKAT ENGAGEMANG FÖR HAVSMILJÖN

Naturvårdsverket ska ta fram en strategi för hur man kan öka allmänhetens engagemang för havsmiljön med hjälp av lättförståeliga indikatorer. Uppdraget utgår från regeringens havsmiljöskrivelse 2005. Arbetet med strategin inleddes under 2006 med en förstudie. I denna har olika myndigheter och organisationer, till exempel marina forskningscentra och informationscentraler för havsmiljön, intervjuats om sina erfarenheter av att informera allmänheten om dessa frågor. Därefter har vi genomfört en undersökning under hösten 2006 riktad till olika målgrupper inom allmänheten. Båtfolk, fritidsfiskare och studerande har diskuterat hur infor-

mationen bör vara utformad. Resultaten från undersökningen ska analyseras och fördjupas under 2007 för att ge underlag för vår redovisning till regeringen senast den 31 december 2007.

måluppfyllelse

Mot bakgrund av insatserna hittills förväntar vi oss att målet kan uppfyllas 2007.

MÅL 3

Senast 2007 finns, i enlighet med de kriterier som beskrivs i havsmiljöskrivelsen En nationell strategi för havsmiljön (skr. 2004/05:173), ett breddat och utvecklat övervakningsprogram rörande förekomsten och omsättningen av persistenta gifter i Östersjöns ekosystem inklusive kustområden. Ursprunget till samt förekomsten och den vidare spridningen av dessa miljögifter från havet till andra ekosystem är så långt möjligt kartlagd. Dagens kunskap om möjliga gifteffekter på bestånd av bland annat fisk och fågel i såväl marin som limnisk miljö har sammanfattats och ytterligare forskningsinsatser som behövs för det fortsatta arbetet med ovanstående frågor är identifierade.

ÅTERRAPPORTERING 3

ÖVERVAKNINGSPROGRAM FÖR PERSISTENTA GIFTER I ÖSTERSJÖN

Vi har utarbetat ett förslag till nytt breddat övervakningsprogram inom ramen för miljöövervakningens programområden hav och kust samt miljögiftssamordning. Dessa förslag tar hänsyn till de krav som finns på övervakning av persistenta (svårnedbrytbara) gifter i Östersjön. Vi har också initierat två specifika studier om ursprung och förekomst av persistenta gifter i Östersjön, samt hur de sprids till och från Östersjön. Framför allt ska atmosfärens och sedimentens betydelse i dessa processer undersökas. Under 2007 uppdaterar vi en rapport, som vi givit ut tillsammans med Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), om kunskapsläget om sjukdomar hos vilt och fisk med effekter som sannolikt kan knytas till miljögifter.

måluppfyllelse

Problemområdet karakteriseras av komplexa, långsiktiga och storskaliga processer, vilket innebär att möjligheterna att snabbt finna åtgärdslösningar är begränsade. Vi kommer att prioritera förslaget till förstärkt långsiktig miljögiftsövervakning och införa moment i förslaget med hänsyn till tillgänglig budget. Det innebär att vi troligen har en god bild av dessa ämnens förekomst och i viss mån även ursprung senast 2007. Däremot är det osäkert om vi har en uppfattning om den vidare spridningen eftersom det förutsätter en processförståelse som vi fortfarande till stora delar saknar. Vi räknar därför med att målet endast delvis kan uppfyllas.

MÅL 4

Senast 2008 har Naturvårdsverket, i samordning med den utvecklade miljöövervakningen, tagit fram matematiska, dynamiska modeller för Östersjön och dess kustområden. Modellerna möjliggör bedömningar av effekten på ekosystemen av olika grader av närsaltreduktion och av olika nyttjandegrader av fisk och säl. Baserade på erhållen kunskap finns nyckeltal och indikatorer för arter och bestånd väsentliga för ekosystemets funktion och för väsentliga nyttjandeintressen.

ÅTERRAPPORTERING
4

MODELLER FÖR MILJÖBEDÖMNINGAR AV ÖSTERSJÖN

För att kunna bedöma hur Östersjöns ekosystem reagerar på olika åtgärder behövs matematiska, dynamiska modeller för Östersjön och dess kustområden. Vi kommer att påbörja arbetet med att fram sådana med en projektplan under 2007. I Naturvårdsverkets aktionsplan för havsmiljön föreslås att regeringen inrättar ett institut, *Baltic Nest Institute*, för att fortsätta utvecklingen av det stödsystem för beslut som utvecklats inom Mistras (Stiftelsen för miljöstrategisk forskning) forskningsprogram om kostnadseffektiva åtgärder mot eutrofieringen av Östersjön (MARE). Resultatet från förhandlingarna om MARE:s framtid och vår samverkan med SMHI om utveckling av kustzonsmodeller kommer att ha en stor inverkan på hur vi genomför uppdraget under 2007–2008.

måluppfyllelse

Vi räknar med att målet att ha ett modellsystem som kan användas för scenariobeskrivningar av närsaltsreduktioner och som täcker både öppet hav och de svenska kustområdena kan uppfyllas år 2008. Däremot är det inte möjligt att under denna tid uppnå målet att ha ett färdigt modellsystem som trovärdigt kan ge underlag för bedömningar av effekter av närsaltsreduktioner på nyttjandegrader av fisk och säl, eftersom vi inte kommer att ha den kunskap som behövs till 2008. Även kunskapsunderlaget för att ta fram nyckeltal och indikatorer för arter och bestånd väsentliga för ekosystemens funktion och för väsentliga nyttjandeintressen kommer att vara begränsat. Vi förväntar oss därför att målet endast delvis kan uppfyllas 2008.

ÖVRIG
ÅTERRAPPORTERING
1

MILJÖÖVERVAKNING UNDER 2006

FRAMTIDENS MILJÖGIFTER SPÅRAS

Miljöövervakningen är sedan ett antal år kompletterad med ett screening-program för att upptäcka framtidens miljögifter. Under året har vi redovisat nya resultat från screeningprogrammet för 2003–2004 i en rapport. En del av de undersökta ämnena behöver vi gå vidare med och låta undersöka mer, medan andra kan kontrolleras mindre frekvent. I och med att länsstyrelserna deltar i screeningprogrammet har de blivit mer och mer involverade i kemikaliefrågorna. Undersökningarna har även bidragit med underlag till internationella förhandlingar med deltagande från Kemikalieinspektionen. En del av screeningverksamheten under året har bedrivits som ett nordiskt samarbete med stöd av Nordiska Ministerrådet (NMR).

Vi har också diskuterat hur vi kan få ett grepp om diffusa utsläpp och diffus påverkan av miljögifter. Det gjordes i form av en workshop tillsammans med

**UTVECKLING ÅR 2004–2006 ANSLAGET 34:2 MILJÖÖVERVAKNING M. M.
(ANSLAGSPOSTERNA 1 OCH 8)**

	År 2004	År 2005	År 2006
Totala anslaget	238 994 000	221 656 000	221 656 000
Anslagspost 1, Miljöövervakning	160 336 000	163 459 000	163 336 000
Anslagspost 8, Utsläpp och avfall	52 058 000	48 720 000	48 720 000
Anslagspost 1 har fördelats på följande ramposter:			
Miljöövervakning	128 743 190	133 565 350	134 785 564
Miljömålsuppföljning	30 129 886	28 271 321	27 089 651
Biologiskt myggkontroll	938 000	1 000 000	–
Anslagspost 8 har fördelats på följande ramposter:			
Utsläppsrapportering	46 717 086	44 747 759	43 372 211
Miljökrav vid offentlig upphandling	3 000 000	3 000 000	5 000 000
Handel med utsläppsrättigheter	1 900 093	609 252	–

länsstyrelserna om övervakning av miljögifter i Karlstad den 10–11 maj. Mötet arrangerades i samarbete med Länsstyrelsen i Värmlands län.

ÖVERSYN AV HÄLSORELATERAD MILJÖÖVERVAKNING

Vår översyn 2006 av programmet för hälsorelaterad miljöövervakning gör att det är bättre anpassat till kraven från miljömålsuppföljningen och att det finns en beredskap att ta hand om krav som kan komma från EU:s pågående hälsorelaterade projekt. Programmets struktur har gjorts om för att tydligare visa på vad som görs. Vi har även gjort en översyn av den geografiska täckningen. För närvarande mäts till exempel organiska miljögifter i modersmjölk på en plats. Vi planerar en screening där mätningar görs på ett antal platser samtidigt, för att verifiera resultaten.

Vi har även genomfört en upphandling av ramavtal för miljöanalysuppdrag. Det nya ramavtalet innebär resursbesparingar både hos oss och konsulterna. Även andra myndigheter som bedriver miljöövervakning kan dra nytta av ramavtalet.

MER INFORMATION OM HAVET

Det praktiska miljöövervakningsarbetet på nationell nivå, det vill säga insamling och analys av data om miljötillståndet, görs av universitet, högskolor, fackinriktade myndigheter och forskningsinstitut på uppdrag av Naturvårdsverket. För att göra data mer tillgängliga bland annat i enlighet med Århuskonventionen har ett antal av dessa datavärddar i uppgift att lagra, kvalitetssäkra och lägga ut övervakningsresultaten på Internet. Under 2006 har vi utökat SMHI:s uppdrag inom det marina området med marinbiologi. Vi har även givit Sveriges geologiska under-

sökning (SGU) i uppdrag att ta hand om data om metaller och miljögifter i marina sediment, utöver grundvattendata. I uppdragen ingår att dessutom ta emot data som samlas in på regional nivå inom länsstyrelsernas miljöövervakning.

SAMORDNING AV HAVSDATA

Det finns en rad aktörer som arbetar med data om havsmiljön. Enligt regeringens havsmiljöskrivelse finns det ett behov av att samordna uppgifterna på ett bättre sätt med tanke på olika verksamhetsutövare. Vi har i uppdrag av regeringen att utreda hur det skulle kunna bli verklighet. Under året har vi börjat arbetet genom att uppdraga åt konsulter att dels utreda om en webbportal kan vara rätt väg att gå, dels ta reda på vilka ytterligare data som myndigheterna behöver.

ÖVERVAKNING AV BIOLOGISK MÅNGFALD

Behovet av data om biologisk mångfald ökar såväl internationellt som inom Sverige. I Sverige behöver vi veta mer framför allt för att kunna följa upp miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*, men även flera andra nationella miljökvalitetsmål är berörda. Därför satsar vi på att utveckla övervakningen av den biologiska mångfalden. Vi har anordnat en workshop för att diskutera olika former för övervakning och uppföljning. Vi föreslår att övervakning av dagfjärilar inleds under 2007. Det skulle ge ökad kunskap om mångfalden i vissa habitattyper samt öppna för ett större deltagande av idéella föreningar inom miljöövervakningen. Vi har också vidareutvecklat ett förslag till övervakning av marksvamp i skog, som kan ge ökad kunskap om mångfalden och underlag för en analys av vad som styr förekomsten av marksvamp.

NÄTVERK FÖR MILJÖDATA

Under året har vi delvis organiserat om och nybemannat det nätverk för miljödata – *Eionet* (Environment Information and Observation Network) – som EU:s miljöbyrå har som stöd för sin verksamhet. Det är Naturvårdsverkets uppgift att som *National Focal Point* (NFP) bemanna nätverket. Vi avslutade arbetet i april med en gemensam nätverksträff i anslutning till ett seminarium som vi anordnade om EEA:s stora rapport om miljöutvecklingen i Europa – SOER 2005. Seminariet har bidragit till att sprida information om miljöutvecklingen i Europa på Naturvårdsverket och på Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet.

MILJÖMÅLSUPPFÖLJNING UNDER 2006

DE FACTO 2006

I juni levererade Miljömålsrådet sin årsrapport de Facto till regeringen. Miljökvalitetsmålen *Frisk luft* och *Bara naturlig försurning* har omvärderats och bedöms som svåra att nå inom utsatt tid. Ytterligare fem miljökvalitetsmål inklusive det nya 16:e miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv* blir svåra att nå i tid, bedömer Miljömålsrådet. I denna femte årsrapport lyfter rådet fram konsumtionens betydelse för miljökvalitetsmålen, med särskilt fokus på hushållens konsumtion. Vi har informerat om rapporten genom olika insatser, via en debattartikel och en pressrelease, som givit relativt bra genomslag i media, genom seminarier och via vår nätbokhandel och Miljömålportalen.

MILJÖÖVERVAKNINGENS PROGRAMOMRÅDEN 2004–2006, KRONOR

	2004	2005	2006
Internationellt miljöövervakningsarbete	738 979	1 062 449	1 596 826
Nationell miljöövervakning			
Luft	8 149 550	8 275 000	8 776 339
Kust och hav	18 986 500	19 643 500	21 695 500
Sötatten	13 100 000	13 938 750	15 520 800
Våtmark	1 055 123	999 877	1 051 044
Fjäll	1 520 000	1 550 000	1 600 000
Skog	13 390 000	14 000 000	14 246 000
Jordbruksmark	7 789 000	8 230 000	8 478 000
Hälsorelaterad miljöövervakning	6 397 000	6 247 000	6 290 000
Landskap	9 691 339	8 800 000	9 300 000
Miljögiftsamordning	7 719 000	7 210 685	7 620 042
Stöd, datavårdskap, info etc.	10 656 991	10 768 450	8 929 755
Tematiska insatser, utveckling & utvärdering	6 988 708	8 656 642	5 921 258
Bidrag till regional miljöövervakning	22 561 000	23 060 000	23 760 000
Summa	128 743 190	132 442 353	134 785 564
Medel utanför programbunden miljöövervakning	–	1 122 997	–
Total summa	–	133 565 350	–

Miljömålsrådet fördelar medel till miljöövervakningens olika programområden. I tabellen ingår även utvecklingsinsatser.

REGIONAL MÅLUPPFÖLJNING PÅ MILJÖMÅLSPORTALEN

Under 2006 har vi byggt ut Miljömålportalen www.miljomal.nu med nya regionala sidor där besökaren kan se hur arbetet med miljö kvalitetsmålen fortskrider i varje län. Länsstyrelserna och för miljö kvalitetsmålet *Levande skogar*, Skogsstyrelsen, ansvarar för informationen. För att tydligare visa hur arbetet följs med hjälp av indikatorer presenteras olika indikator numera på startsidan. Presentationerna byts ut varje vecka. På de regionala sidorna kan länsstyrelserna även visa länsegna indikatorer över miljö målsarbetet. Portalen liksom Miljömålsrådets informationsmaterial har setts över och uppdaterats med information om miljö kvalitetsmålet för biologisk mångfald. Miljömålportalen hade i medeltal 1 543 besök per dag 2006 (2004: 409, 2005: 505). Antalet prenumeranter på Miljömålportalens nyhetsbrev fortsätter att öka, det är nu 2 113. (2004: 1 664, 2005: 2 007).

RIKTLINJER FÖR FÖRDJUPAD UTVÄRDERING

Miljömålsrådet har i januari 2006 lagt fast riktlinjer för arbetet med att ta fram underlag till nästa fördjupade utvärdering av miljö kvalitetsmålen. Stor vikt läggs vid att det underlag som rådet överlämnar till regeringen 2008 ska innehålla förslag till nya och reviderade delmål och förslag till åtgärder som bidrar till att målen ska nås. Förslagen ska vara kostnadseffektiva och så långt som möjligt innehålla samhällsekonomiska konsekvensanalyser. Vi har därför genomfört två

utbildningsdagar som har behandlat metoder för samhällsekonomiska konsekvensanalyser. 90 personer har deltagit i utbildningarna. För att underlätta arbetet och samordningen med att producera det underlag som Miljömålsrådet behöver, har vi genomfört två större avstämningar med 80 respektive 64 deltagare. Utvärderingar visar att mer än 80 procent var nöjda med utbildningarna och avstämningarna.

KOMMUNERNA AKTIVA I MILJÖMÅLSARBETET

Miljömålstänkandet har i hög grad slagit igenom på kommunal nivå. Av landets kommuner arbetar 84 procent med miljö kvalitetsmål. Det framgår av Naturvårdsverkets redovisning till regeringen av *regeringsuppdrag 9* den 30 november 2006. En ytterligare slutsats i rapporten är att även om miljö kvalitetsmålen anses vara ett bra verktyg så eliminerar de i sig inte olika hinder i det kommunala arbetet som bristande resurser, otillräckligt engagemang och konflikter med andra samhällsmål.

UTBILDNINGAR OM MILJÖMÅLEN

Miljömålsrådet har satsat på utbildning i samarbete med Håll Sverige Rent (HSR) för att öka kunskaperna om miljö kvalitetsmålen bland barn- och ungdomar genom att utbilda pedagoger i landets kommuner. Målet är att stimulera till handlingsinriktat miljöarbete genom Grön Flagg, ett miljöledningsverktyg för skola och förskola. Mellan hösten 2004 och 31 januari 2007 kommer HSR att ha genomfört 119 utbildningar i 84 kommuner. Utbildningarna har då nått 3 198 pedagoger. Under perioden nyanmälde sig ungefär 320 skolor till Grön Flagg. Antalet besök på webbplatsens sidor anpassade för lärare och elever har sedan starten 2004 ökat med 50 procent. Anslag till HSR: 2004, 0,2 mnkr; 2005, 1 mnkr; 2006, 1,2 mnkr.

STÄLLNINGSTAGANDE I KVÄVE/FOSFORFRÅGAN

På uppdrag av Naturvårdsverket har en internationell expertpanel granskat det vetenskapliga underlaget om övergödningen i våra hav. Gruppen lämnade sin slutrapport i mars 2006. Därefter har en bred intern referensgrupp gått igenom experternas rekommendationer och utarbetat Naturvårdsverkets slutsatser. Slutsatserna, som kompletterar havsaktionsplanen från april 2006, ska ligga till grund för det fortsatta arbetet med att minska övergödningen av haven. Det internationella samarbetet är avgörande för att minska övergödningen. En ökad fokusering på att minska fosfor behövs runt hela Östersjön, dock kombinerad med en fortsatt minskning av kvävetillförseln via luft och vatten.

Som en direkt följd av slutsatserna kommer vi 2007 att föreslå att två av delmålen till *Ingen övergödning* revideras. Slutsatserna bidrog också till att Kemikalieinspektionen fick i uppdrag av regeringen i juli 2006 att utreda förutsättningarna för ett nationellt förbud mot fosfater i tvätt- och rengöringsmedel. Uppdraget, som också gällde konsekvenserna för hälsa och miljö, har redovisats i november 2006.

INTERNATIONELL RAPPORTERING UNDER 2006

SVERIGE HÖGT RANKAT

Naturvårdsverket ansvarar för en stor del av Sveriges internationella miljörapportering. I oktober 2006 publicerade Europeiska miljöbyrån (EEA) sin rapport och

rankning av ländernas rapportering. I rapporten bedömer EEA hur länderna levt upp till sina åtaganden för rapportering inom tolv områden, bland annat klimat, luftkvalitet och vattenkvalitet. Liksom tidigare fick Sverige även 2006 ett mycket bra betyg, med samma resultat som de två föregående åren då vi uppnådde en andraplats i rankningen. I år hamnade vi på tredje plats efter Lettland och Österrike som delade förstaplatsen. Vårt verksamhetsmål är att varje år befinna oss bland de fem högst rankade länderna. Vi lever upp till 94 procent av våra åtaganden. Ett möjligt förbättringsområde är skyddade områden.

UTVECKLING AV DEN OFFICIELLA STATISTIKEN

Naturvårdsverket har ansvaret för den officiella statistiken på miljöområdet som gäller utsläpp, avfall, miljötillstånd och miljöbalkens tillämpning. Mellan 2006 och 2008 utvecklar vi statistiken enligt Statistiska centralbyråns (SCB) nya riktlinjer och kriterier. Vi utreder målgruppernas behov och utvecklar nya statistikområden. Målet är att kunna presentera kvalitetssäkrad statistik på vår webbplats för våra målgrupper. Det övergripande målet är att statistiken ska komma till användning i större utsträckning i miljömålsarbetet, i den svenska miljöpolitiken som underlag för beslutsfattare, och av allmänheten.

OMFATTANDE RAPPORTERING TILL EU OM AVFALL

Under 2006 har Sverige genom Naturvårdsverket rapporterat för första gången enligt den nya EG-förordningen om avfallsstatistik. I rapporteringen ingick även en kvalitetsrapport som beskriver hur statistiken tagits fram. Vi har rapporterat i tid och enligt alla kriterier som EU satt upp. Detta är den mest omfattande avfallsstatistik som tagits fram hittills i Sverige. Vi har dessutom tagit fram en rapport för svenska användare av avfallsstatistik som kommer att vara ett värdefullt underlag för den fortsatta utvecklingen av avfallspolitiken. Det utvecklingsarbete som vi bedrivit under 2004 och 2005 rationaliserar insamlingen av data inför rapportering till EU 2008 och kommer att öka informationen om flödena om farligt avfall till rapporteringen 2010. För att sprida kännedom om den nya statistiken har vi informerat på vår webbplats och arrangerat ett seminarium för statistikanvändare. Sammantaget innebär vårt arbete att regering och andra beslutsfattare får underlag för att följa upp uppsatta mål och möjlighet att utveckla avfallspolitiken.

UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER

I enlighet med Kyotoprotokollet har vi under 2006 tagit fram Sveriges rapport till EU och FN:s klimatkonvention om den tilldelade mängden för utsläpp av växthusgaser under åtagandeperioden 2008–2012. I rapporten redovisar vi dels beräkningar av den tilldelade mängden, dels Sveriges beslut inför perioden. Det svenska nationella systemet för klimatrapporering, som vi byggt upp genom omfattande insatser mellan 2003 och 2005, beskrivs också. Vi har också rapporterat till Klimatkonventionen om Sveriges utsläpp av växthusgaser, uppdelat på sektorer och delsektorer i tid och i det format som krävs. Klimatrapporeringen är ett viktigt underlag för uppföljningen av såväl Sveriges internationella åtaganden som miljö-kvalitetsmålen, samt för handeln med utsläppsrätter.

INFORMATION OM AVLOPPSRENING

Så gott som alla hushåll i tätorterna är anslutna till kommunala reningsverk och ungefär 95 procent av tätorternas avloppsvatten genomgår både biologisk och kemisk rening. Större industrier, gruvor, flygplatser med mera har egen rening. För att uppfylla artikel 16 i EU:s avloppsdirektiv om information till allmänheten har vi producerat en lättillgänglig broschyr om utvecklingen av avloppsvattenreningen i Sverige fram till 2004, EU:s regelverk och de problem vi har med övergödningen i dag. Vi har även informerat på vår webbplats.

RAPPORTERING OM UTSLÄPP TILL ÖSTERSJÖN

Vi förbereder nästa års omfattande rapportering till *Konventionen om skydd för Östersjöns miljö* (HELCOM). Vår redovisning, en sammanställning över utsläpp av vattenburna föroreningar från Sverige till hela Östersjön för år 2006, kommer att utgöra ett av underlagen för HELCOM i arbetet med att följa upp hur stora utsläppsminskningarna varit sedan 1987.

De tidsserier för läckage av fosfor och kväve från jordbruksmark, som tagits fram inom miljöövervakningens delprogram ”observationsfält”, har använts för utveckling av beräkningsmodellerna i rapporteringen av Sveriges belastning av näringsämnen på Östersjön till HELCOM.

SVENSKA MILJÖRAPPORTERINGSPORTALEN

Enligt miljöbalken ska alla tillståndspliktiga verksamheter lämna en miljörapport varje år. Från och med den 1 januari 2007 kan företagen göra detta elektroniskt via en ny webbplats, *Svenska miljörapporteringsportalen* (SMP), som vi har initierat och utvecklat. Fördelarna med portalen är flera: Dataflödet blir snabbare, det manuella arbetet hos tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare minskar samtidigt som den internationella rapporteringen av utsläppsdata förenklas. För att underlätta övergången till Internet har vi under hösten 2006 på 25 platser utbildat 1 177 personer från tillsynsmyndigheter och företag. Utbildningarna har varit uppskattade, 94 procent har varit nöjda eller mycket nöjda. Förutom de instruktioner som finns i systemet har vi också utarbetat en informationsfolder och en lathund för verksamhetsutövarna. På sikt kommer SMP att göra det lättare för Sverige att leva upp till åtagandena enligt *Århuskonventionen* och direktivet om allmänhetens tillgång till information.

EU-REGISTER OM UTSLÄPPSDATA

Naturvårdsverket ska enligt en EG-förordning rapportera utsläppsdata till ett register inom EU som upprättats mot bakgrund av *Århuskonventionen* och tillhörande Kievprotokoll om nationella föroreningsregister. Via EU:s register får allmänheten ta del av miljöinformation och kan därmed delta i beslutsprocesser. Registret anpassas för närvarande till Kievprotokollet och utökas med data om diffusa utsläpp och avfall. Vi förbereder den första rapporteringen till det nya registret, som ska göras 2009. Samtidigt kommer vi att uppdatera *Kemikalie- och utsläppsregistret*, KUR, som är den svenska motsvarigheten till EU:s register för att även det ska uppfylla kraven i Kievprotokollet. Sverige avser att ratificera Kievprotokollet under våren 2007. Data till rapporteringen till EU:s register och

KUR hämtas från *Svenska miljörapporteringsportalen* vilket ger högre kvalitet och tillförlitlighet.

EFFEKTIVARE RAPPORTERING INOM EUROPA

Vi har arbetat vidare inom Europeiska miljöbyrån (EEA) under 2006 för att effektivisera den internationella rapporteringen och begränsa ländernas rapporteringsbörda inom projektet *Streamline reporting*, och även utvidgat arbetet till luftområdet. Vi har tagit fram en checklista som stöd för våra experter och förhandlare av direktiv, samt instruktioner där rapportering ingår. Sveriges syn på rapporteringsproblemen har fått genomslag inom EU och utvecklingen går nu mot ett gemensamt informationssystem där data ska lagras nära källan. Det bygger på principen att det är medlemsländerna som ska svara för att hålla uppdaterade miljödata som EEA och de övriga institutionerna kan få direkt tillgång till. Under hösten har vi hjälpt EEA med att utveckla ett begreppsdokument (concept paper) om systemet inför ett seminarium som styrelsen i EEA anordnade i slutet av november.

Naturvårdsverket har under 2004–2006 satsat cirka 15 miljoner kronor för att utveckla ett IT-baserat stöd för rapportering av utsläpp till luft inklusive växt-husgaser, samt avfallsmängder. I och med projektets tredje etapp, som avslutades vid halvårsskiftet 2006, görs granskning, kvalitetssäkring och rapportering för klimatrapporteringen i det produktionssatta systemet. Även årets avfallsrapportering till Eurostat enligt den nya EG-förordningen genomfördes via det nya IT-stödet. (Se även stycket *Omfattande rapportering till EU om avfall*, s. 116).

EFFEKTER AV TIDIGARE ÅRS INSATSER

- Miljöövervakningen har på olika sätt bidragit med underlag till uppföljningen av miljökvalitetsmålen. Ett exempel är den grundligare uppföljning av sjöar och vattendrag som vi genomförde 2005. Målet var att samla in mer kemiska data om försurning och övergödning för att kunna se över och eventuellt revidera vissa av miljökvalitetsmålens delmål. Denna uppföljning har bidragit till arbetet med att förändra *delmål 1* under *Bara naturlig försurning*. Underlaget har också kunnat användas till att beräkna vad en relativt god uppföljning av delmålet skulle kosta.
- I mars 2005 presenterade Naturvårdsverket i samarbete med Kemikalieinspektionen (KemI) en kartläggning av källor till oavsiktligt bildade ämnen. Denna kartläggning har i betydande delar använts i den plan för hur *Stockholmskonventionen* ska genomföras i Sverige som togs fram under 2006 tillsammans med KemI.

ÖVRIGA MÅL OCH ÅTERRAPPORTERINGSKRAV

ÅTERRAPPORTERING
1

Utgiftsprognoser för 2006–2009 har redovisats i Hermes vid angivna prognostillfällena under 2006.

ÅTERRAPPORTERING
2

Enligt riktlinjer i regeringsbeslut den 25 november 2006 ska Naturvårdsverket redovisa sitt miljöledningsarbete senaste den 1 mars 2007 (dnr M2006/4485/Hm).

ÅTERRAPPORTERING
3

Regeringens beslut att omlokalisera delar av Naturvårdsverkets verksamhet från Stockholm till Östersund har inneburit merkostnader på 7,4 miljoner kronor under 2006 (se tabellen nedan). Merkostnaderna för 2007 uppskattas till 8,7 mnkr. Omlokaliseringen kommer även att innebära merkostnader för pensionsersättningar på 2,6 respektive 1,5 mnkr under åren 2008 och 2009.

Denna redovisning avser endast merkostnader i samband med etableringen av verksamhet i Östersund och inkluderar inte permanenta merkostnader för till exempel vissa dubbla funktioner och resor.

MERKOSTNADER TILL FÖLJD AV REGERINGENS BESLUT ATT OMLOKALISERA VERKSAMHET FRÅN STOCKHOLM, TKR

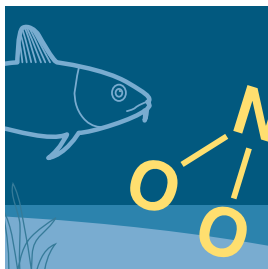
	Utfall 2006	Prognos 2007
Lokalkostnader	425	600
Kostnader för flyttning jämte administrationskostnader (resor med mera)	1 497	700
Stödkostnader i form av exempelvis konsultkostnader	518	600
Personalkostnader - pensionsersättningar	0	1 800
Personalkostnader - lönekostnader	3 306	2 200
Personalkostnader - övrigt	782	1 000
Ersättning för pendling	294	300
Ersättning för dubbelbemanning	587	1 500
Summa	7 409	8 700

Riksdagen har fattat beslut om 16 nationella miljö kvalitetsmål.

6 Säker strålmiljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

7 Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

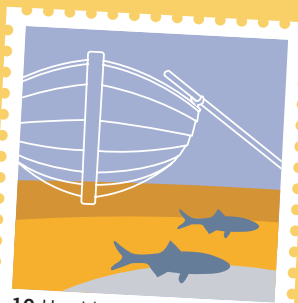
8 Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara, och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

9 Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

10 Hav i balans samt levande kust och skärgård

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

En organisation i utveckling

SAMMANFATTNING: Naturvårdsverket har under året omcertifierats enligt den reviderade miljöledningsstandarden ISO 14001 och registrerats enligt EMAS, det vill säga vi uppfyller kraven i EU:s miljölednings- och miljörevisionsförordning. Som del i utvecklingen av vårt ledningssystem har vi under året tagit fram en ny verksamhetsplaneringsstruktur, som ska förbättra kopplingen mellan verksamhet, ekonomi och tid, samt förbättra kopplingen mellan regleringsbrev, verksamhetsplanering och årsredovisning.

Under 2006 har framför allt två stora frågor dominerat vårt inre arbete – etablering av verksamhet i Östersund och flytten av övrig verksamhet till nya lokaler i Stockholm, som båda kommer att genomföras i juni 2007.

Arbetet med att omlokalisera 60 årsarbetstillfällen till Östersund har varit en tung och besvärlig omställningsprocess som i stora delar engagerat hela organisationen och mycket arbete har lagts ned på att säkerställa styr- och ledningsfrågor inför uppdelningen. Uppbyggnadsarbetet av verksamheterna i Östersund har intensifierats under andra halvåret och vid årets slut har vi rekryterat cirka 40 medarbetare till Östersund. Under året har också vissa andra organisatoriska justeringar genomförts för en bättre verksamhetsanpassning och effektivisering.

De mål för Naturvårdsverkets kompetensförsörjning som vi arbetar efter är att vi har ett öppet och ärligt arbetsklimat som bygger på ömsesidig respekt och förtroende för varandra. Naturvårdsverkets chefer och medarbetare ska ha den kompetens som behövs för att på bästa sätt nå verksamhetsmålen. Vår sjukfrånvaro ska inte öka jämfört med 2005 och vi ska öka kunskapen och medvetenheten om mångfald hos chefer och övriga medarbetare samt behålla den goda fördelningen mellan kvinnor och män på ledande befattningar.

MÅL

Statliga myndigheter skall vara ledande i omställningen till ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt samhälle och i detta syfte verka för en ökad energieffektivisering i sina lokaler. Vid upphandling av all energirelaterad utrustning skall det alternativ väljas som är det mest fördelaktiga med hänsyn tagen till merkostnaden vid inköpet och den minskade energianvändningen under produktens tekniska livslängd.

VERKSAMHETSUTVECKLING

ÅTERRAPPORTERING

ENERGIEFFEKTIVISERING

Kontorslokalen i Stockholm

Arbetet med att förbättra och minimera verkets direkta miljöpåverkan från kontorsdriften har pågått i strukturerad form sedan mitten av 1990-talet. Sedan mars 2003 är Naturvårdsverket ISO-certifierat och EMAS-registrering erhöll vi i februari 2006. Under alla år har vi haft energibesparing som ett av våra mål för de direkta miljöaspekterna.

För att minska och effektivisera den totala energianvändningen har verket gjort en rad investeringar/insatser under årens lopp som exempelvis minskad led-belysning i korridorer, inköp av timer till samtliga lunchrum, installation av belysningssensorer i sammanträdesrum, inköp av lågenergilampor, inköp av energisnåla kontorsmaskiner som datorer, skrivare, faxar med mera.

Informationsinsatser, energispärtävlingar mellan avdelningar, utställningar med energitips, frukostmöten och lunchmöten har också genomförts för att öka medvetenheten hos verkets personal.

För 2006 var elförbrukningen i kontorslokalerna i Stockholm 932 617 kWh. Elen används till kontorsutrustning, belysning, ventilation och kyla. Elförbrukningen baseras på faktisk avläsning.

Gjorda besparingsinsatser under åren har inte fått tydligt genomslag i elförbrukningen, eftersom andra förändringar av olika slag har varit större. Till exempel kan de höga siffrorna för 2004 förklaras med att sex nya kylaggregat installerades i verkets datahall.

I en rapport framtagen av Energimyndigheten, där de inventerat elanvändningen i 123 kontors- och förvaltningsbyggnader, framgår att medelvärdet för elanvändningen i den typen av lokaler är 108 kWh/m². Motsvarande siffra för Naturvårdsverket år 2006 var 62 kWh/m².

För att uppnå större och över tiden hållbara besparingar skulle mer genomgripande och sannolikt kostnadskrävande investeringar av systemteknisk natur behöva genomföras i nuvarande lokaler. Detta har inte skett med hänsyn till förestående flyttar och den redan relativt sett låga elförbrukningen. Vid byte av lokal för Stockholmskontoret under 2007 har de systemtekniska energifrågorna särskilt uppmärksamats.

Naturvårdsverket gör inga egna upphandlingar av elkraften eftersom vi får denna via fastighetsägarna på respektive ort.

Elkraften får verket via fastighetsägaren Skanska Fastigheter Stockholm AB som köper denna från Öresundskraft AB. Elkraften är licensierad (licensnummer 5-1999-0044-3) av Svenska Naturskyddsföreningen som Bra Miljöval.

Energiförbrukningen för fjärrvärme uppgick 2006 till 908 335 kWh. Uppvärmningen sker via fjärrvärme från Stockholm Energi (Värtaverket) och produceras i första hand med värmepumpar och i andra hand med kol.

Kontorslokalen i Kiruna

Kontoret i Kiruna får elkraften från Vattenfall. Den är inte miljömärkt. Elförbrukningen mäts för hela byggnaden och det är svårt att ta fram realistiska omräkningsfaktorer för Naturvårdsverkets personal, eftersom denna endast utgörs av fyra personer.

Kontorslokalen i Östersund

Elkraften levereras av Jämtkraft som har en hög andel egen produktion av förnybar energi som vattenkraft, vindkraft och bioenergi. I dagsläget ingår el i hyran men vid övergång till eget abonnemang kommer grön el att inköpas.

Uppvärmningen och varmvattnet kommer via fjärrvärme, även den från Jämtkraft med 90 procent flis och 10 procent torv. Värmen styrs via prognoser från SMHI (man styr mot en beräknad kurva som ligger fem dagar före aktuellt datum) för att minska temperatursvängningarna och energiåtgången.

Kyla kommer från hyresvärdens egen bergkyla (grundvatten som cirkulerar) och här är det enbart el för pumpdriften som är energiförbrukare. Ur besparingsynpunkt kommer rumstermometrar att sättas upp, för att hålla en god överblick på temperaturnivåer. För att minska standby-förbrukning kommer samtliga arbetsplatser att förses med brytare som styr all el vid arbetsplatsen. Multitmaskiner ställs med 15 minuters standbytid innan respektive maskin går i viloläge.

TOTAL ELFÖRBRUKNING FÖR STOCKHOLMSKONTORET SEDAN 2001, kWh

2001	2002	2003	2004	2005	2006
932 000	899 477	901 965	952 550	916 051	932 617

TOTAL ELFÖRBRUKNING FÖR STOCKHOLMSKONTORET PER ANSTÄLLD SEDAN 2001 (RÄKNAT PÅ 550 PERSONER), kWh

2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 694	1 625	1 640	1 732	1 666	1 695

TOTAL ENERGIFÖRBRUKNING FÖR FJÄRRVÄRME (kWh) FÖR STOCKHOLMSKONTORET SEDAN 2001

2001	2002	2003	2004	2005	2006
598 000	708 350	887 065	905 355	956 350	908 355

Med hänsyn taget till ovanstående anser Naturvårdsverket att vi uppfyllt målet för ökad energieffektivisering i våra lokaler samt vid upphandling av all energirelaterad utrustning.

ORGANISATIONSUTVECKLING

Under 2006 har framför allt två stora frågor dominerat vårt inre arbete – etablering av verksamhet i Östersund och flytten av övrig verksamhet till nya lokaler i Stockholm, som båda kommer att genomföras i juni 2007.

Arbetet med att omlokalisera 60 årsarbetstillfällen till Östersund har varit en tung och besvärlig omställningsprocess som i stora delar engagerat hela organisationen och mycket arbete har lagts ned på att säkerställa styr- och ledningsfrågor inför uppdelningen. Uppbyggnadsarbetet av verksamheterna i Östersund har intensifierats under andra halvåret och vid årets slut har vi rekryterat cirka 40 medarbetare till Östersund.

ÅLDERSFÖRDELNING PER KÖN – TOTALT ANTAL ANSTÄLLDA

	2006		2005		2004	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
<=40 år	69	142	64	114	62	120
41–45 år	21	48	23	47	25	41
46–50 år	27	47	26	47	27	41
51–60 år	73	91	74	91	76	94
61–65 år	36	36	36	30	31	22
>= 66 år	3	1	2		1	2
Summa	229	365	225	329	222	320

MEDELTALET ANSTÄLLDA PER KOMPETENSKATEGORI

År	Stödkompetens		Kärnkompetens		Ledning		Totalt
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
2006	126	39	205	158	20	17	565
2005	122	38	181	154	15	24	534

*Anm. Fr.o.m. 2005 redovisas antalet anställda enligt ny indelning i kompetens kategorier. Tidigare har annan kategoriindelning använts varför endast två år redovisas.

MEDELTALET ANSTÄLLDA

År	Anställda	Kvinnor	Män
2006	565	62%	38%
2005	534	60%	40%
2004	546	59%	41%

Under året har också vissa andra organisatoriska justeringar genomförts för en bättre verksamhetsanpassning och effektivisering.

VÅRA MEDARBETARE

Naturvårdsverket hade i medeltal 565 anställda under 2006 (534). Av dessa är 62 procent kvinnor (60). Andelen kvinnliga chefer är 54 procent (39). Naturvårdsverket har en stor andel högskoleutbildade (cirka 80 procent) och den övervägande delen av våra medarbetare har naturvetenskaplig eller teknisk bakgrund. Tendensen är dock att andelen medarbetare med annan högskolebakgrund ökar, till exempel jurister, ekonomer och samhällsvetare.

Under 2006 var medelåldern vid Naturvårdsverket 47 år (47,1). Den genomsnittliga anställningstiden för våra medarbetare är 11,6 år (12) och personalomsättningen var under året 8 procent (8).

KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Våra medarbetare måste utöver sitt yrkeskunnande ha en god förmåga att förstå och hantera komplexa system och kedjor av händelser för att vi ska kunna fullgöra vårt uppdrag att främja en hållbar utveckling. Medarbetarna utvecklas i första hand i det löpande arbetet samt genom att bland annat delta i internationella konferenser och workshops. Utbildning i form av kurser ger yrkeskunskaper inom olika områden. Hit hör även utbildning som krävs för att kunna arbeta i en kunskapsorganisation, till exempel förmåga att leda projekt och att presentera resultat av utredningar. På Naturvårdsverket ansvarar varje avdelning och sekretariat för utvecklingsinsatserna.

Vårt uppdrag är utöver den traditionella handläggningen att vara kunskapsförsörjare och strateger på miljöområdet. Detta innefattar bland annat att formulera mål och ambitionsnivåer, föreslå åtgärder och ge anvisningar samt att vara pådrivande för att få andra aktörer att ta relevant miljöansvar. Vi ska kort sagt ”få saker att hända”.

Vårt övergripande mål för att vi ska kunna rekrytera och behålla den kompetens vi behöver är att Naturvårdsverket upplevs som en attraktiv arbetsplats/arbetsgivare. Vi har under det gångna året inte stött på några problem med att rekrytera ny kompetens till våra verksamheter.

Naturvårdsverket arbetar med ett antal mål för sin kompetensförsörjning. Målen uppdateras årligen och sträcker sig över en treårsperiod.

MÅL FÖR KOMPETENSFÖRSÖRJNINGEN 2006–2008

Mål 1: Naturvårdsverket har ett öppet och ärligt arbetsklimat som bygger på ömsesidig respekt och förtroende för varandra.

Mål 2: Naturvårdsverkets chefer och medarbetare ska ha den kompetens som behövs för att på bästa sätt nå verksamhetsmålen.

Mål 3: Vår sjukfrånvaro ska inte öka jämfört med 2005.

Mål 4: Vi ska öka kunskapen och medvetenheten om mångfald hos chefer och övriga medarbetare.

Mål 5: Vi ska behålla den goda fördelningen mellan män och kvinnor på ledande befattningar.

ÅTGÄRDER UNDER 2006

Ett öppet och ärligt arbetsklimat

Under 2006 har vi på samma sätt som under 2005 i vårt interna arbete prioriterat att förbättra våra möten, såväl interna som externa. Ett sätt att förebygga stress och förbättra arbetsmiljön är att strukturera möten så att de blir effektiva och betydelsefulla. För detta krävs många olika färdigheter och kunskaper. Under året har samtliga avdelningar och sekretariat arbetat med insatser och åtgärder inom detta område. I september genomfördes en medarbetarundersökning. Resultatet är gott och medarbetarna anser att Naturvårdsverket motsvarar den ideala arbetsplatsen och ger betyget 4,13 (på en femgradig skala).

I oktober genomfördes under två dagar ett kompetensutvecklingsprogram för samtliga medarbetare med temat *Det goda mötet*. Under dessa dagar genomfördes ungefär 20 seminarier/workshops/utbildningar – aktiviteter med sammanlagt cirka 700 deltagare. Flera av aktiviteterna syftade till att höja medvetenheten om mångfaldens betydelse. Dagarna syftar till att både höja den allmänna kompetensnivån och till att underlätta och förbättra samarbete och samverkan över enhets- och avdelningsgränser. Programmet blev mycket uppskattat av medarbetarna.

Kompetens hos chefer och medarbetare

Naturvårdsverket ansvarar för att alla medarbetare ges möjlighet att tillägna sig den kompetens som krävs för verksamheten. Varje medarbetare har samtidigt ett ansvar för att han/hon har rätt kompetens för att utföra sina arbetsuppgifter.

Genom årliga planerings- och utvecklingssamtal säkerställer Naturvårdsverket att medarbetarna har rätt kompetens. Dessa samtal resulterar i en individuell utvecklingsplan. På gruppnivå och organisatorisk nivå ingår att säkerställa kompetensen i den ordinarie verksamhetsplaneringen. Vi har ett särskilt upprättat kompetensregister som på individnivå kompletteras med utvecklingsplanerna.

Förutom den kompetensutveckling som medarbetarna får i det löpande arbetet samt de utbildningar, kurser med mera som anordnas av respektive avdelning, enhet eller sekretariat har Naturvårdsverket anordnat flera verksgemensamma aktiviteter/utbildningar:

- Projektledarutbildning
- Chefsutveckling, seminarier, frukostmöten
- Sekreterarutveckling
- Trainee-program (för Östersund)
- Livs- och karriärprogram för åtta medarbetare
- Mentorskapsprogram
- Introduktionsutbildningar
- Förvaltningsutbildningar

Sjukfrånvaron ska inte öka

Naturvårdsverket har under året arbetat vidare med projektet *Friskare medarbetare* som startade i oktober 2006. Under året har vi bland annat genomfört föreläsningar för alla medarbetare och en stegräknartävling. En tvådagars arbetsmiljöutbildning har genomförts för alla chefer och vårt systematiska arbetsmiljöarbete har analyserats, utvecklats och förbättrats. I samarbete med företagshälsovården har vi också satsat på ett försök med tidig rehabilitering i förebyggande syfte.

Målet för sjukfrånvaron för 2006 var att den inte skulle öka i förhållande till 2005.

måluppfyllelse

Vi kan konstatera att målet är uppfyllt.

SJUKFRÅNVARO I PROCENT

Sjukfrånvaro	2006	2005	2004*
Total sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda arbetstiden.	5,1%	5,6%	5,6%
Kvinnor	6,3%	7,4%	
Män	3,2%	2,8%	
Andelen av total sjukfrånvaro som har varit sammanhängande i en period om 60 kalenderdagar eller mer.	72,3%	61,6%	60,6%
Kvinnor	76,1%	63,2%	
Män	60,3%	55,5%	
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 år och yngre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen.	3,1%	3,3%	3,2%
Kvinnor	3,7%	4,3%	
Män	1,1%	0,7%	
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30–49 år i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen.	5,0%	5,6%	5,9%
Kvinnor	6,6%	7,9%	
Män	1,8%	1,5%	
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen.	5,5%	5,7%	5,6%
Kvinnor	6,4%	7,4%	
Män	4,4%	3,9%	

*) Jämförelser kvinnor och män per åldersgrupp finns inte för år 2004.

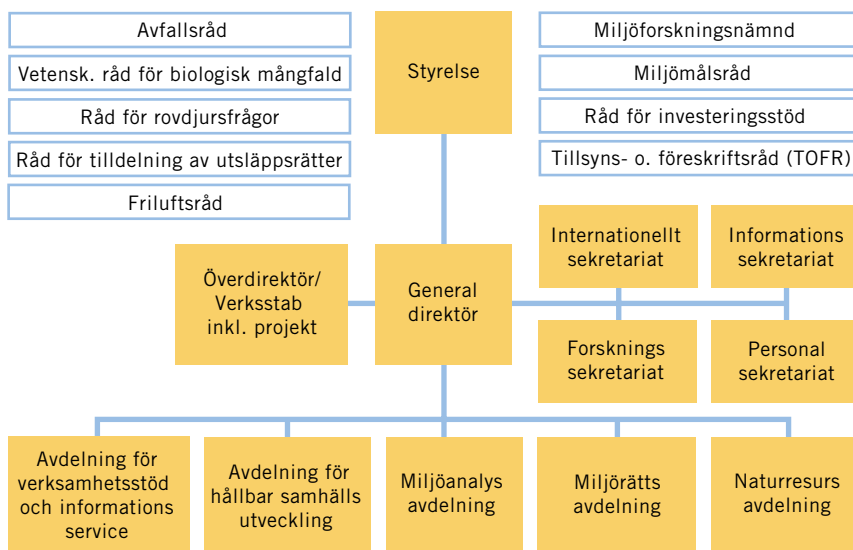
Ökad kunskap och medvetenhet om mångfald

Under kompetensutvecklingsdagarna i oktober hölls flera seminarier, utbildningar och workshops i syfte att öka kunskapen och medvetenheten om mångfaldsfrågor. Vi anser att kunskapen och medvetenheten om betydelsen av mångfald är stor inom Naturvårdsverket.

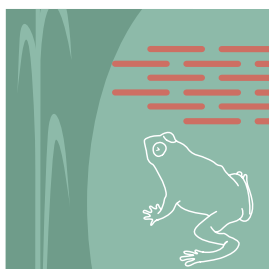
En god könsfördelning på ledande befattningar

Den totala fördelningen på ledande befattningar är nu 51 procent kvinnor och 49 procent män. I Naturvårdsverkets ledningsgrupp är andelen kvinnor 46 procent och bland enhetscheferna är fördelningen 54 procent kvinnor samt 46 procent män.

NATURVÅRDSVERKETS ORGANISATION 2006

Riksdagen har fattat beslut om 16 nationella miljö kvalitetsmål.

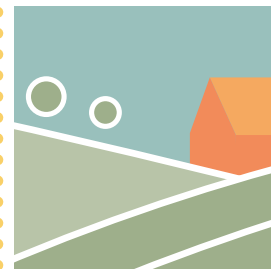
11 Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

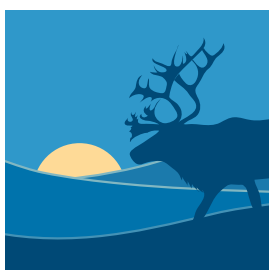
12 Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

13 Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärden bevaras och stärks.

14 Storslagen fjällmiljö

Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

15 God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en lokalt och globalt god miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

16 Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Uppdrag

REDOVISADE REGERINGSUPPDRAG 2006

UPPDRAG 2

Naturvårdsverket skall, efter samråd med Kammarkollegiet, Statens energimyndighet, Affärsverket svenska kraftnät, Svensk Energi samt länsstyrelserna i Jönköpings, Jämtlands, Värmlands, Gävleborgs, Västerbottens och Norrbottens län, redovisa i vilken omfattning och med vilken inriktning vägledning hittills tagits fram av Naturvårdsverket och andra för tillsynen av vattenverksamhet i olika delar av Sverige. Naturvårdsverket skall även redovisa vilken vägledning som kommer utvecklas i detta avseende under perioden 2006–2007 samt hur förutsättningarna för tillsynen av vattenverksamhet i olika delar av Sverige kan förbättras. Uppdraget skall redovisas senast den 30 april 2006.

Redovisat 2006-04-20. Skrivelse: "Redovisning av regeringsuppdrag vattenverksamhet – uppdrag 2 i regleringsbrevet". Dnr 526-367-06Ru.

UPPDRAG 3

För att 2010 högst 5 procent av antalet sjöar större än 1 hektar och högst 15 procent av sträckan rinnande vatten i landet skall vara drabbade av försurning som orsakats av människan skall Naturvårdsverket efter samråd med berörda myndigheter utarbeta förslag till kompletterande åtgärder. Uppdraget skall redovisas senast den 1 februari 2008.

Uppdraget har utgått enligt regeringsbeslut 2006-12-14 (M2006/5453/A, M2006/4500/Na). Dnr 723-370-06Nl.

UPPDRAG 6

Naturvårdsverket skall, efter samråd med berörda myndigheter, näringslivet och andra relevanta aktörer, föreslå ekonomiska bidrag som stimulerar användningen av effektiv teknik för att minska utsläppen från enskilda avlopp. Uppdraget skall inkludera småskaliga anläggningar/gemensamhetsanläggningar. Uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 2006.

Uppdragets redovisningsdatum har efter regeringsbeslut 2006-11-09 (M2006/4048/Na) ändrats till den 31 december 2006.

Redovisat 2006-12-28. Rapport: "Avrapportering av regeringsuppdrag om förslag till ekonomiska bidrag som stimulerar användningen av effektiv teknik för att minska utsläppen från enskilda avlopp". Dnr 522-374-06Rm.

UPPDRAG 9

Naturvårdsverket skall redovisa hur miljömålsarbetet bedrivs i landets kommuner, vilken omfattning arbetet med miljö kvalitetsmålen har och vilka mål som har prioriterats respektive valts bort samt skälen till detta. I redovisningen skall också

ingå en uppskattning av de resurser som avsatts för arbetet med miljö kvalitetsmålen, om lokala mål utarbetats, hur samarbetet med andra kommuner, länsstyrelser, samverkansorgan, näringsliv och sektorsmyndigheter organiseras och bedrivs samt hur förankrat miljömålsarbetet är lokalt genom involverande av andra aktörer än den kommunala sfären. En annan aspekt är hur och i vilken utsträckning som arbetet knyter an till kommunens strategiska planering och utvecklingsfrågor. Analysen skall också omfatta vilka hinder och möjligheter man från kommunal nivå ser i sitt miljömålsarbete. I sammanhanget finns också anledning att beakta kopplingar till det uppdrag Naturvårdsverket och Nutek fått om att stärka och utveckla det regionala hållbarhetsarbetet (dnr N2005/5466/RUT). I arbetet med detta uppdrag skall Naturvårdsverket samverka med representanter för kommuner och regioner/samverkansorgan samt övriga intressenter från näringsliv och övriga relevanta aktörer. Uppdraget skall redovisas senast den 30 november 2006.

*Redovisat 2006-11-30. Rapport 5653: "Kommunernas miljömålsarbete".
Dnr 532-380-06Hs.*

UPPDRAG 10

Användningen av GMO, som introduceras i miljön, kan påverka vissa miljö kvalitetsmål både positivt och negativt. Därför är det viktigt att dessa mål fortlöpande beaktas i utvecklingen av regelverk, rutiner och praxis på området. Exempelvis bör berörda myndigheter beakta inverkan på miljö kvalitetsmålen av introduktionen av GMO i sin regelbundna uppföljning. Naturvårdsverket skall därför efter samråd med berörda myndigheter redovisa hur man skall bedöma hur användningen av GMO kan komma att påverka förutsättningarna för att uppnå miljö kvalitetsmålen. En utgångspunkt för denna redovisning bör vara gällande regelverk på GMO-området. Redovisningen bör bl.a. ta upp förslag till hur en positiv eller negativ påverkan skall kunna mätas samt vilka miljö kvalitetsmål som framför allt berörs. Av särskilt intresse är att verket närmare belyser hur man kan mäta hur introduktionen av GMO kan påverka det av regeringen föreslagna miljö kvalitetsmålet för biologisk mångfald. Verket bör även beakta arbetet med att ta fram ett nationellt handlingsprogram för bevarande av genetisk variation. Uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 2006.

Uppdragets redovisningsdatum har efter regeringsbeslut 2006-08-10 (M2006/2609/A – slutligt) ändrats till den 15 oktober 2006.

Redovisat 2006-10-12. Skrivelse: "Redovisning av regeringsuppdrag. GMO i miljö kvalitetsmålen." Dnr 305-381-06Nl.

UPPDRAG 20

Naturvårdsverket skall vara en samverkanspart i de regionala tillväxtprogrammen genom att bidra med övergripande analys-, metod- och kompetensstöd inom sitt ansvars- och kompetensområde. Naturvårdsverket skall även bistå Verket för näringslivsutveckling (Nutek) med underlag vid uppföljningen av regionala tillväxtprogram avseende 2005 enligt närmare anvisningar från NUTEK.

Redovisat 2006-02-09 i uppdrag nr 1 i RB 05, dnr 532-556-05Hs. Frågeformulär: "Enkät till nationella myndigheter – uppföljning av regionala tillväxtprogrammen år 2005". Dnr 532-411-06Hs.

UPPDRAG 21

Naturvårdsverket skall, i syfte att underlätta för framförhållning i Sveriges agerande i miljöarbetet inom EU bland annat mot bakgrund av Sveriges ordförandeskap i EU hösten 2009, ge underlag till regeringen om utvecklingen av EU:s miljöpolitik under nuvarande kommissionens mandatperiod (fram till 2009). Uppdraget består av att undersöka vilka konkreta förslag till lagstiftning och strategier m.m. som kan väntas under perioden fram till 2009. Mot bakgrund av fastlagda svenska prioriteringar i EU-prioriteringar för att nå miljömålen (skr. 2003/04:9) och Svenska miljömål - ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) skall för Sverige särskilt viktiga frågor förslag lyftas fram. Även frågor som ur svensk synvinkel saknas på kommissionens agenda ingår i uppdraget. Uppdraget skall i den utsträckning det är möjligt också innehålla förslag till övergripande svenska ståndpunkter i dessa frågor. I den mån så erfordras skall uppdraget utföras efter samråd med Kemikalieinspektionen och andra berörda myndigheter. Uppdraget redovisas senast den 1 oktober 2006.

Ändringar i uppdraget enligt regeringsbeslut 2006-04-27 (M2006/1911/A) (under- resp. överstrykningar i texten).

Uppdragets redovisningsdatum har efter regeringsbeslut 2006-08-10 (M2006/2609/A - slutligt) ändrats till den 15 oktober 2006.

Redovisat 2006-10-16. Rapport 5619: "Svenska miljöprioriteringar i EU 2007–2009. Naturvårdsverkets förslag till prioriteringar inför EU-ordförandeskapet 2009". Dnr 126-415-06U.

UPPDRAG 22

Inför regeringens resultatskrivelse till riksdagen 2007 skall Naturvårdsverket rapportera till regeringen senast den 31 oktober 2006 om hur man inom ramen för den egna verksamheten och i samarbete med andra aktörer har arbetat för att bidra till genomförandet av den svenska politiken för global utveckling sedan föregående rapportering.

Uppdragets slutliga redovisningsdatum har ändrats till den 30 november 2006.

Redovisat 2006-11-30. Skrivelse: "Redovisning av hur Naturvårdsverket har arbetat för att bidra till genomförandet av den svenska politiken för global utveckling sedan föregående rapportering". Dnr 139-418-06U.

UPPDRAG 24

Naturvårdsverket skall senast den 1 augusti 2006 redovisa återvinningsnivåer för det avfall som omfattas av producentansvaret. Naturvårdsverket skall även redovisa hur upprättandet av registret enligt förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter har genomförts, vilken vägledning som tagits fram, särskilt avseende kraven i 18 § om finansiering av fullgörandet av producentens skyldighet, samt vilka ytterligare insatser, exempelvis utbildningsinsatser, som vidtagits och som planeras. Naturvårdsverket skall senast den 1 oktober 2006 redovisa hur förordningarna om producentansvar efterlevs samt vilka insatser verket planerar utifrån resultatet. Verket skall särskilt redovisa en bedömning av effekterna av den överenskommelse om servicenivå som beslutades den 30 november 2004 samt en bedömning av effekterna av den tillsynsväg-

ledning för efterlevnaden av producentansvaret för förpackningar och returpapper som verket tagit fram. Utifrån denna skall verket vid behov ge förslag till hur efterlevnaden av förordningen (1997:185) om producentansvar för förpackningar samt förordningen (1994:1205) om producentansvar för returpapper skall kunna förbättras.

Uppdragets slutliga redovisningsdatum har efter regeringsbeslut 2006-04-27 (M2006/1911/A) ändrats till den 1 december 2006.

Delredovisat 2006-07-12. Rapport 5599: "Samla in, återvinn! – Uppföljning av producentansvaret för 2005".

Slutredovisat 2006-11-30. Rapport 5648: "Framtida producentansvar för förpackningar och tidningar – utvärdering av producentansvaret för förpackningar och returpapper samt förslag till åtgärder". Dnr 640-424-06Rp.

UPPDRAG 26 (DEL AV)

Naturvårdsverket skall i samarbete med berörda myndigheter och aktörer ~~bedöma behovet av kompletterande nationella åtgärder~~ samt göra en översyn av berörda rättsakter inom området och föreslå förändringar av dessa med utgångspunkt i den kommande EG-förordningen om vissa fluorerade växthusgaser. Naturvårdsverket skall även utreda vilka aktörer i Sverige som berörs av förordningen samt utarbeta ett program för informationsinsatser gentemot dessa. Denna del av uppdraget skall redovisas senast den 31 oktober 2006.

Ändringar i uppdraget enligt regeringsbeslut 2006-04-27 (M2006/1911/A) (överstrykning i texten).

Redovisat 2006-10-26. Skrivelse: "Fluorerade växthusgaser (F-gaser)". Dnr 104-430-06Rp.

UPPDRAG 27

Naturvårdsverket skall redovisa en lista med förslag på tilldelning av utsläppsrätter till var och en av de anläggningar som omfattas av EU:s handelssystem i Sverige som ett underlag till den svenska fördelningsplanen för perioden 2008-2012. Regeringen avser att återkomma med tidpunkt för redovisning.

Redovisat 2006-12-15. Skrivelse: "Förslag till tilldelning av utsläppsrätter, efter nedskalning, för perioden 2008–2012". Dnr 502-445-06Hk.

UPPDRAG 29

Naturvårdsverket skall tillsammans med Statens energimyndighet delta i arbetet med att genomföra och förbättra direktiv 2003/87/EG. Myndigheterna skall senast 3 månader efter det att kommissionen avlämnat sin rapport enligt artikel 30 i direktivet redovisa en översiktlig analys av dess innehåll. Myndigheterna skall även redovisa förslag till hur EU:s system för handel med utsläppsrätter bör utvecklas efter 2012 utifrån den övergripande inriktningen om fortsatt minskade utsläpp i syfte att uppnå klimatkonventionens långsiktiga mål. Myndigheterna får fördela uppgiften mellan sig utifrån respektive kompetensområden men slutrapporteringen skall ske samlat.

Redovisat 2006-12-18. Rapport: "EU:s system för handel med utsläppsrätter efter 2012". Dnr 502-450-06Hk.

UPPDRAG 30

Naturvårdsverket skall i samråd med Luftfartsstyrelsen ur miljömässig och ekonomisk synvinkel analysera de förslag som anges i EG-kommissionens meddelande KOM(2005)459 om att minska flygets klimatpåverkan, de förslag som anges i underlagsrapporten "Giving wings to emissions trading" (CE Delft 2005) samt de förslag som EG-kommissionens arbetsgrupp om flygets utsläpp under ECCP II ska avrapportera den 30 april 2006. Redovisning skall ske senast den 31 december 2006.

Redovisat 2006-12-14. Rapport 5655: "Att integrera flyget i EU:s handelssystem för utsläppsätter". Dnr 559-451-06Ht.

UPPDRAG 31

Naturvårdsverket skall tillsammans med Statens energimyndighet redovisa förslag till rapport på svenska och engelska till EG-kommissionen i enlighet med artikel 21 i direktiv 2003/87/EG. Redovisning skall ske senast den 10 juni 2006.

Ändringar i uppdraget enligt regeringsbeslut 2006-08-10 (M2006/2609/A-slutligt) (överstrykning i texten).

Redovisat 2006-06-09. Rapport: "Questionnaire on the implementation of Directive 2003/87/EC". Dnr 502-457-06Hk.

UPPDRAG 33

Naturvårdsverket skall med utgångspunkt i Riksrevisionens granskningsrapport om marklösen (RIR 2005:15) redovisa vilka insatser verket hittills gjort samt avser att genomföra beträffande Riksrevisionens rekommendationer. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 2006.

Redovisat 2006-06-22. Skrivelse: "Redovisning av regeringsuppdrag nr 33 i regleringsbrev för budgetåret 2006 avseende Naturvårdsverket". Dnr 329-461-06No.

UPPDRAG 34

Naturvårdsverket skall senast den 1 augusti 2006 återrapportera till regeringen vilka bidrag som sökts av och beviljats till miljöorganisationer för 2006.

Redovisat 2006-06-15. Skrivelse: "Återrapportering av uppdrag 34 enligt regleringsbrev för budgetåret 2006 avseende Naturvårdsverket – bidrag till ideella miljöorganisationer". Dnr 139-463-06U (redovisat med dnr 139-4394-06U).

UPPDRAG 35

Naturvårdsverket skall inom ramen för de delar av sin verksamhet som har anknytning till miljödriven teknikutveckling, miljödriven affärsutveckling samt marknadsintroduktion och export av miljöteknik samt miljöanpassade produkter, processer och tjänster samråda med Sveriges Miljöteknikråd, SWENTEC (Swedish Environmental Technology Council).

Redovisat 2006-12-28. Skrivelse: "Redovisning av regeringsuppdrag 35 i regleringsbrevet för budgetåret 2006 avseende Naturvårdsverket – Samråd med SWENTEC". Dnr 628-466-06Hm.

UPPDRAG 37

Naturvårdsverket skall redovisa insatser och effekter av verkets deltagande i det bi- och multilaterala utvecklingssamarbetet när det gäller kapacitetsuppbyggnad. Redovisningen skall avse dels EECCA-regionen, dels Balkan och dels u-länder i övrigt. Redovisningen lämnas senast den 15 september 2006.

Uppdragets slutliga redovisningsdatum har ändrats till den 30 november 2006.

Redovisat 2006-11-13. Skrivelse: "Naturvårdsverkets deltagande i det bi- och multilaterala utvecklingssamarbetet i EECCA-regionen, Balkan och i utvecklingsländer i övrigt, återrapportering enligt regleringsbrev 2006, regeringsuppdrag 37/06". Dnr 123-469-06Up.

UPPDRAG 38

Naturvårdsverket skall redovisa en lägesbeskrivning av efterbehandlingsarbetet i landet. Redovisningen skall lämnas senast den 28 februari 2006.

Redovisat 2006-02-23. Skrivelse: "Lägesredovisning för efterbehandlingsarbetet i landet". Dnr 642-470-06Rf.

UPPDRAG 39

Naturvårdsverket skall redovisa en översiktlig beskrivning av effekterna av investeringsprogrammen senast den 1 augusti 2006.

Redovisat 2006-06-29. Skrivelse: "Regeringsuppdrag – Återrapportering av effekter av investeringsprogrammen (LIP och Klimp)". Dnr 750-475-06Hi.

UPPDRAG 41

Naturvårdsverket och Statens energimyndighet skall, i samråd med Konjunkturinstitutet och Skatteverket och efter samråd med berörda miljömåls- och sektorsmyndigheter, göra en övergripande, heltäckande utvärdering av dagens ekonomiska styrmedel inom miljöområdet. Myndigheterna skall sammanställa befintlig kunskap om ekonomiska styrmedels effekt ur ett miljömålsperspektiv. I de fall där utvärderingar av miljörelaterade ekonomiska styrmedel saknas eller inte är av tillräckligt god kvalitet skall nya utvärderingar genomföras. Omfattningen av dessa utvärderingar skall stämmas av med Regeringskansliet. Utgångspunkten för arbetet skall vara en långsiktigt samhällsekonomiskt effektiv miljöstyrning. De synergieffekter som olika ekonomiska styrmedel kan ha på ett eller flera miljö kvalitetsmål skall beaktas liksom eventuella motverkande effekter. Analysen skall därför kopplas till åtgärdsstrategierna *Effektivare energianvändning och transporter*, *Giftfria och resurssnåla kretslopp* och *Hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö*. Arbetet skall särskilt fokusera på de miljö kvalitetsmål och delmål som kommer att bli svåra eller mycket svåra att nå inom en generation enligt miljö målpropositionen (prop. 2004/05:150). Med ekonomiska styrmedel på miljöområdet avses i detta uppdrag skatter, inklusive eventuella nedsättningar och krediteringar på skattekonto, avgifter och direkta bidrag. Myndigheterna skall beskriva hur dessa styrmedel samverkar med handel med utsläppsrätter och elcertifikat. Uppdraget omfattar även skatter och avgifter vars primära syfte är fiskalt men som har en påverkan på miljön och därmed kan utgöra hinder mot en effektiv miljöstyrning. Myndigheterna får fördela uppgiften mellan sig utifrån sina respektive kompetens-

och ansvarsområden. Arbetet utgör en första del av två i en studie som skall ingå i den fördjupade utvärderingen 2008 och är ett komplement till miljömålsmyndigheternas arbete med förslag till åtgärder, inklusive ekonomiska styrmedel, inom sina respektive mål. "Kontrollstation 2008" skall särskilt beaktas. Uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 2006.

Redovisat 2006-10-01. Rapport: "Ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken – Rapport från Naturvårdsverket och Energimyndigheten". Dnr 631-477-06Hm. Uppdragen 1, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 25, 26 (del av), 28, 32, 36, 40 och 42 ska redovisas under 2007 eller senare. Ett återrapporteringskrav i RB för 2006 jämföras med regeringsuppdrag och ska redovisas under 2007.

UPPDRAG ENLIGT TIDIGARE REGLERINGSBREV

UPPDRAG 5 I RB 05

Naturvårdsverket skall, efter samråd med Jordbruksverket, Fiskeriverket och andra berörda myndigheter, utreda möjligheterna att som ett kompletterande naturvårdsinstrument använda naturvårdsavtal även utanför skyddade områden och Natura 2000-områden i andra naturtyper än skog. Uppdraget skall redovisas den 1 september 2005.

Uppdragets redovisningsdatum har efter regeringsbeslut 2005-06-22 (M2005/3790/A - delvis) ändrats till den 1 februari 2006.

Redovisat 2006-01-26. Skrivelse: "Avtal för bevarande och skötsel av mark- och vattenområden". Dnr 300-562-05Nv.

UPPDRAG 10 I RB 04

Naturvårdsverket skall, om resultaten från inventeringarna av marina naturtyper på utsjöbankar visar att det finns ett sådant behov, lämna förslag till ytterligare Natura 2000-områden för de naturtyper i marin miljö där utvärdering av medlemsstaternas hittillsvarande bidrag ännu inte skett, framför allt sublittorala sandbankar och rev. Motsvarande gäller resultatet från Europeiska kommissionens marina expertgrupp, vilket skall användas vid genomförandet av detta uppdrag. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 17 december 2005. Uppdraget skall, när det gäller eventuella förslag om ytterligare Natura 2000-områden, genomföras med beaktande av samma riktlinjer som gäller för uppdrag 11.

Ändringar i uppdraget enligt regeringsbeslut 22, 2004-05-06 (M/2004/1437/A) (understrykningar i texten).

Uppdragets redovisningsdatum har efter regeringsbeslut 2005-12-15 (M2005/6311/Na) ändrats till den 31 januari 2006.

Delredovisat 2005-12-16. Skrivelse: "Redovisning av regeringsuppdrag om Natura 2000".

Slutredovisat 2006-01-31. Skrivelse: "Redovisning av regeringsuppdrag om Natura 2000". Dnr 127-416-04Ns.

UPPDRAG 11 I RB 04

Naturvårdsverket skall redovisa förslag till komplettering av befintligt nätverk av särskilda skyddsområden för fåglar med områden som bedöms vara nödvändiga i ett komplett Natura 2000-nätverk, i synnerhet våtmarker av internationell betydelse. Därutöver skall Naturvårdsverket lämna förslag till ytterligare Natura 2000-områden i de fall utvärdering visar att någon eller några av de brister som konstaterades vid EU-kommissionens biogeografiska utvärderingsmöten fortfarande kvarstår. I uppdraget ingår även kvalitetssäkring av data och i relevanta fall redovisning av förslag om ändringar beträffande de områden som Sverige redan har föreslagit ingå i eller som ingår i Natura 2000. Förslag enligt ovan skall baseras på förslag från berörda länsstyrelser. De riktlinjer som angavs i regeringens uppdrag till Naturvårdsverket och länsstyrelserna den 24 augusti 2000, kompletterade med att uppdraget också skall genomföras i samråd med Sveriges geologiska undersökning, Luftfartsverket och Sjöfartsverket, skall i övrigt vara vägledande för arbetet. Uppdraget skall redovisas till regeringen den 17 december 2005.

Ändringar i uppdraget enligt regeringsbeslut 22, 2004-05-06 (M/2004/1437/A) (understrykningar i texten).

Uppdragets redovisningsdatum har efter regeringsbeslut 2005-12-15 (M2005/6311/Na) ändrats till den 31 januari 2006.

Delredovisat 2005-12-16. Skrivelse: "Redovisning av regeringsuppdrag om Natura 2000".

Slutredovisat 2006-01-31. Skrivelse: "Redovisning av regeringsuppdrag om Natura 2000". Dnr 127-417-04Ns.

UPPDRAG 16 I RB 02

Naturvårdsverket skall i samverkan med Jordbruksverket och Riksantikvarieämbetet fortlöpande följa och utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken i linje med regeringens beslut den 11 juli 1996 (Jordbruksdepartementet). Uppdraget skall genomföras i linje med de rapporter som presenterats av myndigheterna (Jordbruksverkets rapport 1997:12 samt 1998:17). Jordbruksverket har samordningsansvaret för rapporteringen.

Redovisat:

2002-09. Jordbruksverkets skrift "Plus och minus för miljön – Miljöeffekter av EU:s jordbrukspolitik".

2002-11-01. Jordbruksverkets rapport 2002:10 "Att vara lantbrukare eller inte – En studie av förutsättningar för livskraftigt lantbruk i tre nedläggningsdrabbade områden i Sverige".

2003-02-18. Jordbruksverkets rapport 2003:2 "Jordbrukspolitiken och miljön i går - i dag - i morgon".

2004-03-23. Jordbruksverkets rapport 2004:5 "Tre nya miljöersättningar – Hur blev det?".

2004-06-10. Jordbruksverkets rapport 2004:11 "Skötsel och restaurering av betesmarker och slåtterängar".

2005-05-12. Jordbruksverkets rapport 2005:13 "Växtnäringsförsörjning inom Ekologiska produktionsformer".

Avslutat 2006-02-01. Uppdraget uppgår i ett nytt likalydande i regleringsbrevet för 2006 (uppdrag 40, dnr 360-476-06). Dnr 360-607-02NI.

UPPDRAG 1 I RB 05

Naturvårdsverket skall vara en samverkanspart i de regionala tillväxtprogrammen genom att bidra med övergripande analys-, metod- och kompetensstöd inom sitt ansvars- och kompetensområde. Naturvårdsverket skall även bistå Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) med underlag vid uppföljningen av regionala tillväxtprogram avseende 2005 enligt närmare anvisningar från NUTEK.

Redovisat 2006-02-09. Frågeformulär: "Enkät till nationella myndigheter – uppföljning av regionala tillväxtprogrammen år 2005". Dnr 532-556-05Hs.

UPPDRAG 8 I RB 05

Naturvårdsverket skall i samråd med Statens veterinärmedicinska anstalt och efter samråd med övriga berörda myndigheter och intressenter göra en sammanställning av kunskapsläget angående den oförklarade fågeldöd som noterats under senare år och identifiera kunskapsluckor. Vidare skall förslag till vilka åtgärder som behöver vidtas för att utreda orsakerna till den oförklarade dödligheten bland fåglar preciseras. Samma analys skall också göras generellt för smittsamma sjukdomar hos övrigt vilt. Denna del av uppdraget skall redovisas senast den 15 januari 2006. Förslag skall också ges till uppgiftsfördelning mellan berörda myndigheter och vilka resurser som erfordras för analysverksamhet m.m. Förslag till möjliga finansieringskällor skall ges. Denna del av uppdraget skall redovisas senast den 15 april 2005.

Uppdragets slutliga redovisningsdatum har ändrats till den 15 februari 2006.

Delredovisat 2005-04-14. Skrivelse: "Redovisning av regeringsuppdraget, uppgiftsfördelning mellan berörda myndigheter och vilka resurser som erfordras för analysverksamhet m.m. Förslag till möjliga finansieringskällor skall ges."

Slutredovisat 2006-02-09. Skrivelse: "Sjukdomar hos vilt och fisk: Kunskapsläge, kunskapsluckor och åtgärder." Dnr 405-602-05Nf.

UPPDRAG 4 I RB 05

Naturvårdsverket skall ge underlag till regeringen för uppföljningen av OECD:s rekommendationer vid dess granskning 2004 av svensk miljöpolitik. Uppdraget skall vara genomfört den 30 november 2005.

Uppdragets redovisningsdatum har efter regeringsbeslut 2005-09-15 (M/2005/4820/A) ändrats till den 1 mars 2006.

Redovisat 2006-02-23. Rapport: "Åtgärder för att möta OECD:s rekommendationer om den svenska miljöpolitiken". Dnr 131-560-05Rt.

UPPDRAG 19 I RB 05

Naturvårdsverket skall, i samarbete med Vägverket, vara nationell samordnare för EU-arrangemanget Mobilitetsveckan, inklusive aktiviteten "En bilfri dag", under 2005. Arbetet skall ske efter samråd med andra berörda myndigheter. Naturvårdsverket skall redovisa till regeringen vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av den bilfria dagen och mobilitetsveckan senast den 31 mars 2006.

Redovisat 2006-03-30. Rapport 5554: "Nationell utvärdering av Europeiska Trafikantveckan 2005 – Kampanjtema: Smarta pendlare". Dnr 126-683-05Ht.

UPPDRAG 18 I RB 04

Naturvårdsverket, Fiskeriverket och kustlänsstyrelserna skall i samarbete vidtaga lämpliga åtgärder för att säkerställa att ytterligare fem marina områden skall vara skyddade som reservat senast 2005 i enlighet med delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Resultat och erfarenheter av arbetet skall redovisas till regeringen senast den 1 maj 2006.

Redovisat 2006-04-27. Skrivelse: "Resultat och erfarenheter med att säkerställa fem nya marina naturreservat senast 2005". Dnr 312-427-04Nu.

UPPDRAG 1 I RB 04 (DEL AV)

Naturvårdsverket skall ge myndigheterna fortsatt stöd i deras miljöledningsarbete. Verket skall senast den 1 juni varje år t.o.m. 2006 redovisa en sammanfattning av myndigheternas årliga redovisningar. Naturvårdsverket skall vid behov lämna förslag till regeringen om erforderliga åtgärder för utveckling av myndigheternas miljöledningsarbete senast den 1 oktober 2006.

Redovisat 2006-05-18. Rapport 5579: "Myndigheter för hållbar utveckling – Miljöledningssystem i myndigheter 2005". Dnr 628-404-04Hs.

UPPDRAG 16 I RB 05.

Naturvårdsverket skall lämna förslag på hur juridiska, ekonomiska och informativa styrmedel och verktyg kan göras mer effektiva genom kombinationer av styrmedel som kompletterar varandra och genom att motverkande effekter undviks. Arbetet skall fokuseras på styrmedel och verktyg som syftar till att förändra konsumtions- och produktionsmönster. Uppdraget skall utföras i samråd med andra berörda myndigheter och redovisas senast den 29 april 2006. *Uppdragets redovisningsdatum har ändrats till den 30 juni 2006.*

Redovisat 2006-06-22. Rapport 5595: "Styrmedelsanalys med livscykel- och innovationssystemperspektiv – Metod och fallstudie". Dnr 630-680-05Hm.

UPPDRAG 1 I RB 04 (DEL AV)

Naturvårdsverket skall ge myndigheterna fortsatt stöd i deras miljöledningsarbete. Verket skall senast den 1 juni varje år t.o.m. 2006 redovisa en sammanfattning av myndigheternas årliga redovisningar. Naturvårdsverket skall vid behov lämna förslag till regeringen om erforderliga åtgärder för utveckling av myndigheternas miljöledningsarbete senast den 1 oktober 2006.

Redovisat 2006-09-28. Skrivelse: "Förslag på utveckling av arbetet med miljöledning i statliga myndigheter". Dnr 628-402-04Hs.

UPPDRAG 11 I RB 05

Naturvårdsverket skall tillsammans med Fiskeriverket och Sjöfartsverket löpande bistå Nordsjösekretariatet med underlag och deltagande i förberedelserna inför Nordsjökonferensens ministermöte 2006.

Naturvårdsverkets stöd har bestått i att en person på halvtid varit ordförande i tjänstemannagruppen och chef för sekretariatet i Stockholm, en person varit sekreterare i den speciellt tillsatta fiskeundergruppen. Dnr 132-672-05U.

SÄRSKILT UPPDRAG (N2005/3313/NL) 2005-04-21

Uppdrag att medverka i Verkets för näringslivsutveckling arbete att mäta företagens administrativa kostnader.

Redovisat (till Nutek) 2006-01-26. Yttrande: "NUTEK:s preliminära rapport om näringslivets administrativa kostnader på miljöområdet". Dnr 100-2833-05Rj.

SÄRSKILT UPPDRAG (KU2004/793/KR) 2004-03-18

Uppdrag och inbjudan till myndigheter och andra aktörer att medverka i Designåret 2005.

Delredovisat 2004-06-03. Skrivelse: "Redovisning av Naturvårdsverkets förslag till insatser för Designåret 2005".

Slutredovisat 2006-02-23. Skrivelse: "Slutrapport om Naturvårdsverkets medverkan i Designåret". Dnr 539-2114-04Hm.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2003/3679/MK) 2003-11-27

Uppdrag att utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av en överföring av avgas- och bullerrelaterade arbetsuppgifter från Naturvårdsverket till Vägverket.

Delredovisat 2004-02-12. Skrivelse: "Överföring av vissa arbetsuppgifter om bilavgaser, buller och bränslen från Naturvårdsverket till Vägverket".

Slutredovisat 2006-03-24. IVLs rapport: "Överföring av arbetsuppgifter från Naturvårdsverket till Vägverket"; "Förslag till författningsändringar". Dnr 540-6858-03Ht.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2005/3013/R) 2005-05-04

Uppdrag om täkter.

Redovisat 2006-03-23. Skrivelse: "Prövningsnivåer, hantering av uppgifter, begreppet täkt av berg, naturgrus och andra jordarter samt förslag till övriga ändringar". Dnr 381-3037-05Rv.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2005/3014/R) 2005-05-04

Uppdrag om anmälningsplikt för mindre vattenverksamheter.

Redovisat 2006-03-23. Skrivelse: "Anmälningspliktiga vattenverksamheter, tillsynsmyndigheter, avgifter". Dnr 365-3038-05Rv.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2005/5299/NA) 2005-10-20

Uppdrag till Naturvårdsverket att utarbeta ett förslag till en samlad aktionsplan för havsmiljön.

Redovisat 2006-04-27. Rapport 5563: "Aktionsplan för havsmiljön". Dnr 520-5909-05N-stab.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2003/3993/KNB) 2003-12-18 (DEL AV)

Uppdrag till Naturvårdsverket på avfallsområdet. Regeringen uppdrar åt Naturvårdsverket att

- göra en översyn av 17 kap. 1 § 10 miljöbalken och föreslå en ny utformning av

bestämmelsen. Denna del av uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 december 2004.

Uppdragets redovisningsdatum har senarelagts efter samråd med Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet.

Redovisat 2006-05-11. Skrivelse: "Redovisning av regeringsuppdrag om översyn av 17 kap. 1 § 10 miljöbalken". Dnr 641-91-04Rj.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2005/6132/E) 2005-11-24

Uppdrag avseende de ekonomiska förutsättningarna i vissa regioner mot bakgrund av situationen för torvbruket.

Delredovisat 2006-02-01. Nuteks delrapport (dnr 012-05-5296): "Uppdrag avseende de ekonomiska förutsättningarna i vissa regioner mot bakgrund av situationen för torvbruket".

Slutredovisat 2006-06-01. Nutek:s slutrapport (dnr 012-05-5296): "Uppdrag avseende de ekonomiska förutsättningarna i vissa regioner mot bakgrunden av situationen för torvbruket". Dnr 381-6466-05Rv.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2006/1507/MK) 2006-06-29

Överföring av uppgifter från Naturvårdsverket till Vägverket.

Redovisat 2006-09-25. Vägverkets och Naturvårdsverkets gemensamma redovisning: "Avrapportering om överföring av uppgifter från Naturvårdsverket till Vägverket". Dnr 540-5027-06Ht.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2006/2844/HM) 2006-06-29

Uppdrag om statligt bidrag till investeringar i utbyggda tankställen.

Muntlig avstämning 2006-10-24. Dnr 547-5025-06Hi.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2004/1925/KK, M2004/2026/KK, M2004/2594/KK, M2005/1756/KK, M2005/3453/KK, M2005/3649/KK, M2005/3948/KK)

2005-06-30

Uppdrag om konsekvenser av förbud mot bly i ammunition samt översyn av blyanvändning i varor och produkter.

Redovisat 2006-11-10. Rapport 5627: "Konsekvenser av förbud mot bly i ammunition – ett regeringsuppdrag rapporterat av Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen". Dnr 413-3972-05Nf.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2004/1164/KNB) 2004-04-15

Uppdrag till Naturvårdsverket angående dialogprojektet Framtida handel med dagligvaror.

Delredovisat 2004-11-25. Skrivelse: "Årsredovisning 2004 – Dialogprojektet Framtida handel med dagligvaror".

Delredovisat 2005-11-24. Skrivelse: "Årsredovisning 2005 – Dialogprojektet Framtida handel med dagligvaror".

Delredovisat 2006-11-20. Skrivelse: "Redovisning 2006 – Dialogprojektet Framtida handel med dagligvaror".

Slutredovisat 2006-12-07. Skrivelse: "Dialogprojektet Framtida handel 2004-2006 – En samlad utvärdering". Dnr 619-2811-04Hm.

SÄRSKILT UPPDRAG (N2005/5466/RUT - DELVIS) 2005-10-27

Uppdrag att stärka och utveckla det regionala hållbarhetsarbetet.

Redovisat 2006-12-21. Skrivelse: "Uppdrag att stärka och utveckla det regionala hållbarhetsarbetet". Dnr 532-5906-05Hs.

SÄRSKILT UPPDRAG (M2006/3849/MK) 2006-09-14

Uppdrag beträffande miljö kvalitetsnormer för arsenik, kadmium, nickel och benso(a)pyren.

Redovisat 2006-12-21. PM + underlagsrapport: "Förslag till miljö kvalitetsnormer för arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren". Dnr 530-5828-06Me.

SÄRSKILT UPPDRAG (M1998/3984/HM, M2001/1054/HM, M2004/3860/HM) 2004-11-25

Uppdrag till Naturvårdsverket att utveckla information om produkters miljöbelastning.

Delredovisat 2005-12-21. Skrivelse: "Redovisning av uppdrag att utveckla information om produkters miljöbelastning".

Slutredovisat 2006-12-21. Skrivelse: "Delredovisning av regeringsuppdrag att utveckla information om produkters miljöbelastning – Utveckla Kemikalierregistret med sökfunktion för organisationsnummer och fastighetsbeteckning". Dnr 633-6586-04Hn.

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER I TKR

	2006	2005	2004	2003	2002
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	70 000	60 000	60 000	55 000	30 000
Utnyttjad	39 227	35 961	46 546	39 159	17 933
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	18 000	18 000	18 000	20 000	20 000
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	2 581	2 048	2 275	2 882	3 310
Räntekostnader	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter					
Disponibla avgiftsintäkter, utfall	28 988	25 610	30 964	32 267	38 879
Disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	19 500	24 660	12 500	22 200	27 000
Ej disponibla avgiftsintäkter, utfall	9 586	15 852	27 027	51 763	34 962
Ej disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	19 450	14 300	32 000	62 000	68 000
Anslag – Utgående reservationer					
Anslagssparande förvaltning	23 793	20 345	9 837	5 570	15 030
Anslagssparande sakanslag	1 946 484	2 151 977	2 518 582	2 790 466	2 456 749
varav in-tecknade belopp	20 000	0	0	0	0
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	1 480 000	940 000	2 039 000	1 247 000	1 478 000
varav gjorda åtaganden	754 826	889 578	1 119 243	862 803	447 183
Anslagskredit					
Beviljad i regleringsbrev	17 781	0	4 500	4 500	9 000
Utnyttjad kredit	0	0	0	0	0
Årsarbetskrafter och medelantalet anställda under året					
Årsarbetskrafter	497	471	463	492	482
Anställda kvinnor	351	316	322	324	316
Anställda män	214	218	224	234	229
Medelantalet anställda	565	534	546	558	545
Driftskostnad					
Per årsarbetskraft	1 842	2 005	1 976	1 806	1 608
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-7 531	-2 965	-5 939	-25 824	6 439
Balanserad kapitalförändring	-17 742	-17 957	-14 957	8 535	128

RESULTATRÄKNING I TKR

	NOT	2006	2005
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	866 120	914 521
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	28 988	25 610
Intäkter av bidrag	3	28 324	24 017
Finansiella intäkter	4	<u>2 917</u>	<u>2 148</u>
Summa		926 348	966 296
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-280 959	-259 967
Kostnader för lokaler		-26 200	-25 709
Övriga driftkostnader		-608 479	-658 379
Finansiella kostnader	6	-1 040	-2 161
Avskrivningar och nedskrivningar	10	<u>-17 201</u>	<u>-17 045</u>
Summa		-933 879	-963 261
Verksamhetsutfall		-7 531	3 035
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter med mera samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten		9 587	9 853
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet		<u>-9 587</u>	<u>-15 853</u>
Saldo		0	-6 000
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		2 118 963	1 654 386
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		24 475	16 273
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		654 661	681 176
Finansiella intäkter	7	17 083	12 436
Avsättning till/upplösning av fonder med mera för transfereringsändamål	8	-38 816	-62 404
Lämnade bidrag		<u>-2 776 365</u>	<u>-2 301 866</u>
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	9	-7 531	-2 965

BALANSRÄKNING I TKR

TILLGÅNGAR	NOT	2006-12-31	2005-12-31
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	10	49 820	43 155
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader	10	107 366	101 382
Mark och annan fast egendom		4 426 422	3 682 651
Maskiner, inventarier, installationer med mera		6 444	6 229
Pågående nyanläggningar		<u>18 660</u>	<u>4 585</u>
Summa		4 558 892	3 794 847
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	11	<u>1</u>	<u>1</u>
Summa		1	1
Varulager med mera			
Varulager och förråd		<u>1 249</u>	<u>1 410</u>
Summa		1 249	1 410
Fordringar			
Kundfordringar	12	18 141	6 080
Fordringar hos andra myndigheter		17 907	14 829
Övriga fordringar		<u>1 212</u>	<u>1 067</u>
Summa		37 261	21 976
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader		8 564	7 890
Upplupna bidragsintäkter		0	3 835
Övriga upplupna intäkter		<u>8 881</u>	<u>11 041</u>
Summa		17 445	22 767
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	13	<u>25 387</u>	<u>21 343</u>
Summa		25 387	21 343
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	14	104 964	160 197
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	15	788 268	695 922
Kassa, plusgiro och bank		<u>5</u>	<u>5</u>
Summa		893 238	856 124
SUMMA TILLGÅNGAR		5 583 292	4 761 623

KAPITAL OCH SKULDER	NOT	2006-12-31	2005-12-31
Myndighetskapital			
Statskapital	16	4 551 197	3 787 133
Balanserad kapitalförändring	17	-17 742	-17 957
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	9	<u>-7 531</u>	<u>-2 965</u>
Summa		4 525 924	3 766 211
Fonder			
Fonder	18	<u>777 288</u>	<u>738 472</u>
Summa		777 288	738 472
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		<u>3 567</u>	<u>4 192</u>
Summa		3 567	4 192
Skulder med mera			
Lån i Riksgäldskontoret	19	39 227	35 961
Skulder till andra myndigheter		75 472	70 786
Leverantörsskulder	20	80 883	63 919
Övriga skulder	21	<u>14 823</u>	<u>8 460</u>
Summa		210 406	179 125
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader		23 186	22 457
Oförbrukade bidrag	22	<u>42 920</u>	<u>51 166</u>
Summa		66 106	73 623
SUMMMA KAPITAL OCH SKULDER		5 583 292	4 761 623
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga

FINANSIERINGSANALYS I TKR

Drift	NOT	2006	2005
Kostnader	I	-920 924	-945 478
<i>Finansiering av drift</i>			
Intäkter av anslag		866 120	914 521
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	II	31 905	27 759
Intäkter av bidrag		28 324	24 016
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av drift</i>		926 349	966 296
Ökning (-) / minskning (+) av lager		161	-834
Ökning (-) / minskning (+) av kortfristiga fordringar		-1 597	10 083
Ökning (+) / minskning (-) av kortfristiga skulder		24 174	-20 335
Kassaflöde från / till drift		28 163	9 732
Investeringar			
Investeringar i materiella tillgångar		-843 490	-798 429
Investeringar i immateriella tillgångar		-15 334	-13 710
<i>Summa investeringsutgifter</i>		-858 824	-812 139
<i>Finansiering av investeringar</i>			
Lån från Riksgäldskontoret		16 680	3 444
- amorteringar		-13 414	-14 030
Ökning av statskapital med medel som erhållits från statsbudgeten		758 878	738 502
Försäljning av anläggningstillgångar		83 525	58 486
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar</i>		845 669	786 402
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder		42	5
Kassaflöde från / till investeringar		-13 113	-25 732
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter med mera samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten		9 587	9 853
Minskning (-) och ökning (+) av kortfristiga skulder		0	3 508
Ökning (+) och minskning (-) av kortfristiga fordringar		147	5 373
Inbetalningar i uppbördsverksamhet		9 734	18 734
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet		-9 587	-15 853
Kassaflöde från / till uppbördsverksamhet		147	2 881

Transfereringsverksamhet	NOT	2006	2005
Lämnade bidrag		-2 776 365	-2 301 866
Ökning (-) och minskning (+) av kortfristiga fordringar		-8 513	-2 749
Ökning av kortfristiga skulder av bidrag		34 473	60 851
Utbetalningar i transfereringsverksamhet		-2 750 405	-2 243 764
<i>Finansiering av transfereringsverksamhet</i>			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		2 118 963	1 654 386
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag		657 402	647 480
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet</i>		2 776 365	2 301 866
Kassaflöde från / till transfereringsverksamhet		25 960	58 102
Förändring av likvida medel		41 157	44 983
Specifikation av förändring av likvida medel			
Likvida medel vid årets början		877 468	832 485
Ökning (+) / minskning (-) av kassa och plusgiro		37 114	63 932
Ökning (+) / minskning (-) av avräkning med statsverket		4 043	-18 949
<i>Summa förändring av likvida medel</i>		41 157	44 983
Likvida medel vid årets slut		918 625	877 468
Notförteckning			
	Not nr	2006	2005
<i>Kostnader</i>			
	I		
Summa enligt resultaträkningen		933 880	963 261
Avskrivningar		-17 201	-17 045
Realisationsvinst/förlust		4 245	-738
<i>Belopp i finansieringsanalys</i>		920 924	945 478
<i>Intäkter av avgifter och andra ersättningar</i>			
	II		
Intäkter av avgifter och andra ersättningar		28 988	25 611
Finansiella intäkter		2 917	2 148
<i>Belopp i finansieringsanalys</i>		31 905	27 759

ANSLAGSREDOVISNING I TKR

REDOVISNING MOT ANSLAG

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerade anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not
17 30:4,10 Övriga bidrag till friluftorganisationer, obetecknat	0	24 910	0	0	24 910	24 910	0	
18 34:1,1 Stöd till lokala investeringsprogram, ramanslag	1 284 372	0	0	0	1 284 372	-46 212	1 330 585	
20 34:1,1 Naturvårdsverket, ramanslag	20 345	334 313	0	-173	354 485	330 693	23 793	4
20 34:2,1 Miljöövervakning, ramanslag	823	162 336	0	0	163 159	162 670	489	
20 34:2,3 Bidrag till internationella försurningssekreteriatet, obetecknat	0	2 500	0	0	2 500	2 500	0	
20 34:2,4 Bidrag till Naturskyddsföreningen, obet.	0	2 000	0	0	2 000	2 000	0	
20 34:2,5 Bidrag till Sveriges hembygdsförbund, obetecknat	0	600	0	0	600	600	0	
20 34:2,6 Bidrag till ideella miljöorganisationers internationella arbete, ramanslag	0	2 500	0	0	2 500	2 500	0	
20 34:2,7 Bidrag till Swedish Waterhouse, obetecknat	0	3 000	0	0	3 000	3 000	0	
20 34:2,8 Program för utsläpp och avfall, ramanslag	454	48 720	0	0	49 174	48 784	390	
20 34:3,1 Bidrag till kalkning av sjöar och vattendrag, ramanslag	50 229	218 000	-43 689	0	224 540	210 758	13 782	1
20 34:3,2 Kostnader för investeringar för naturvård och skötsel av skyddade områden, ram	53 616	1 745 297	0	0	1 798 913	1 778 864	20 049	
20 34:4,1 Sanering och återställning av förorenade områden, ramanslag	102 495	516 787	0	0	619 282	614 174	5 107	
20 34:5,1 Miljöforskning, ramanslag	935	85 568	0	0	86 503	86 244	259	
20 34:13,1 Information om klimatfrågor, ramanslag 2003	64	0	0	-64	0	0	0	3
20 34:13,1 Stöd till klimatinvesteringar, ramanslag	642 349	324 100	-10 000	0	956 449	449 619	506 830	4
20 34:13,2 Administration och information, ramanslag	14 286	25 900	10 000	0	50 186	32 080	18 106	4
20 34:13,3 Stöd till kommunalt nätverk för klimatfrågor, ramanslag	1 880	0	0	0	1 880	750	1 130	
20 34:13,4 Stöd till åtgärder för främjande av förnybara drivmedel, ramanslag	0	47 750	0	0	47 750	0	47 750	4
23 42:5,1 Bidrag för att förebygga skador på annat än ren och för att ersätta inträffad sådan skada, ramanslag	257	37 778	0	0	38 035	38 028	7	
23 42:5,5 Kostnader för att bilda och utveckla rovdjursakutgrupper i Värmlands och Dalarnas län, ramanslag	0	0	4 000	0	4 000	2 000	2 000	2
SUMMA	2 172 104	3 582 059	-39 689	-237	5 714 237	3 743 960	1 970 277	

ANSLAGSREDOVISNING I TKR

NOTER TILL ANSLAGSTILDELNINGAR/INDRAGNING ENLIGT REGERINGSBESLUT

NOT

- 1 Regeringsbeslut nr 22 av 2006-04-27. Omdisponerat 34:3 ap 1 till 34:3 ap 3, 43 689 tkr
- 2 Regeringsbeslut nr 5 Sametinget av 2006-06-21. Omdisponerat anslagspost 23 42:5 ap 6 till 23 42:5 ap 5 belopp 4 000 tkr.
- 3 Avslutad anslagspost 34:13 ap 1 (2003). Regleringsbrev NV 2005-12-20
- 4 Regeringsbeslut 1 av 2006-08-10. Indrag av anslagsbelopp 20:34.1 ap 1, 173 tkr. Omdisponerat anslagsbelopp 20:34.13 ap 1 till 20:34.13 ap 2, 10 000 tkr. Ny anslagspost nr 4, 47 750 tkr.

ANSLAGSREDOVISNING I TKR

REDOVISNING MOT INKOMSTITTEL

Inkomstittel	Benämning	Beräknat belopp	Inkomster	Not
2534	Avgifter för körkort och motorfordon	0	-293	1
2537	Miljöskyddsavgifter	12 000	7 379	2
253703	Miljöskyddsavgifter – elavfall	6 450	0	3
2552	Övrig offentligrättslig verksamhet	<u>1 000</u>	<u>2 500</u>	
	Summa	19 450	9 586	
			Kostnader	
253703	Miljöskyddsavgifter – elavfall	6 450	2 318	3

NOT

- 1 Verksamheten överförd till Vägverket. Utbetalningarna avser korrigering från tidigare år.
- 2 Kommunernas debitering av avgiften fortsätter att sjunka.
- 3 Verksamheten är ny och har ännu inte till fullo kommit igång.

ANSLAGSREDOVISNING I TKR

FINANSIELLA VILLKOR

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall
20 34:1,1	Bidrag till sådant av andra organiserat utvecklingsarbete som främjar de verksamheter som Naturvårdsverket ansvarar för	5 000	4 787
20 34:1,1	Bidrag till ideella miljöorganisationers arbete	5 000	5 000
	varav minst till nationellt arbete och	1 000	4 000
	minst till internationellt arbete	1 000	1 000
20 34:1,1	Räntekontokredit	18 000	0
20 34:1,1	Anslagskredit	10 028	0
20 34:1,1	Låneram	70 000	39 227
20 34:2,1	Övervakning av miljö tillståndet	134 836	134 786
	varav högst till åtgärder för viltförvaltning	19 000	0
20 34:2,1	Miljömålsuppföljning	27 500	27 090
20 34:2,8	Till AB Svenska Miljöstyrningsrådet	5 000	5 000
20 34:2,8	Anslagskredit	6 650	0
20 34:3,1	Högst för analys av långsiktiga effekter av kalkningsverksamheten	30 000	14 837
	Högst för markkalkning i enlighet med utvecklingsfasen av Skogsstyrelsens åtgärdsprogram för markförurning	10 000	10 000
20 34:3,2	Till kommunala och lokala naturvårdsåtgärder inom ramen för regeringens satsning på lokal och kommunal naturvård	115 000	115 000
	varav till länsstyrelsernas administration	4 200	4 200
20 34:3,2	Högst för arbete enligt förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön	73 000	72 958
	- varav till länsstyrelserna	60 000	60 000
	- varav till den länsstyrelse som är vattenmyndighet för Södra Östersjöns vattendistrikt för arbete med kartläggning, analys och åtgärder enligt förslag nr 1 i Aktionsplan för havsmiljön	3 000	3 000
	- varav till SMHI	1 500	1 500
	- varav till SGU	3 000	3 000
	- varav för arbete med EG:s ramdirektiv för vatten	5 500	5 458
20 34:3,2	Högst till Ist i Dalarnas, Jämtlands, Västebottens och Norrbottens län för enkätundersökning om användningen av terrängskotrar i fjällområdet	600	600
20 34:3,2	Högst till SVA för övervakning av sjukdomstillstånd hos vilda djurpopulationer	3 000	3 000
20 34:3,2	Högst till SVA för akuta åtgärder som genomförs i samråd med Naturvårdsverket	3 000	0
20 34:3,2	Högst till Ist i Stockholms län för arbete med regionala landsskapsstrategier	700	700
20 34:3,2	Högst till Ist i Östergötlands län för arbete med regionala landsskapsstrategier	700	700
20 34:3,2	Högst till Ist i Kalmar län för arbete med regionala landsskapsstrategier	700	700
20 34:3,2	Högst till Ist i Skåne län för arbete med regionala landsskapsstrategier	700	700
20 34:3,2	Högst till Ist i Västra Götalands län för arbete med regionala landsskapsstrategier	700	700

20 34:3,2	Högst till Ist i Dalarnas län för arbete med regionala landskapsstrategier	700	700
20 34:3,2	Högst till Ist i Västerbottens län för arbete med regionala landskapsstrategier	700	700
20 34:3,2	Högst till Ist i Gotlands län för arbete med länsvisa program för natur- och kulturturism	300	300
20 34:3,2	Högst till Ist i Jämtlands län för arbete med länsvisa program för natur- och kulturturism	300	300
20 34:3,2	Högst till Ist i Norrbottens län för arbete med länsvisa program för natur- och kulturturism	300	300
20 34:3,2	Högst till Ist i Värmlands län för arbete med länsvisa program för natur- och kulturturism	300	300
20 34:3,2	Högst till Ist i Västra Götalands län för arbete med länsvisa program för natur- och kulturturism	300	300
20 34:3,2	Högst till Konjunkturinstitutet för arbete med samhällsekonomisk monetär värdering av biologisk mångfald	780	780
20 34:3,2	Högst till Centrum för biologisk mångfald för arbete med att utveckla och genomföra ett Nationellt program för lokal och traditionell kunskap	4 200	4 200
20 34:5,1	Högst till Stiftelsen institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL) varav minst för samfinansierad forskning om avfall och kretslopp	20 000 2 000	20 000 1 948
20 34:5,1	Högst för effektuppföljning av verksamheten beträffande biologisk myggkontroll vid Nedre Dalälven	1 000	1 000
20 34:13,1	Högst för stöd till arbete med lokala klimatstrategier med prioritering av små kommuner	5 000	2 300
20 34:13,2	Högst för informationsinsatser	15 000	14 712
20 34:13,2	Högst för sektorsmyndigheternas arbete med beredning av åtgärder inom sina respektive kompetensområden i klimatinvesteringsprogrammet	2 000	1 130
20 34:13,2	Högst till länsstyrelsernas administration	5 000	3 016
23 42:5,1	Anslagskredit	1 103	0
23 42:5,5	Fördela till Ist i Värmlands län	2 000	1 000
23 42:5,5	Fördela till Ist i Dalarnas län	2 000	1 000
Viltvårdsfonden	Rovdjursforskning minimum	4 500	4 600
	Sekretariatskostnader maximum	500	178
	Genomförande av strategin för forsknings- och kommunikationsstrategi 2005–2007, maximalt	600	418
	Högst till Nordiskt Kollegium för Viltforskning	350	342

ANSLAGSREDOVISNING I TKR

REDOVISNING MOT BEMYNDIGANDEN

Anslag / anslags- benämning	Tilldelad bemyndig- anderam	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden 06-12-31	Utestående åtagandenas fördelning per år		
				2007	2008	2009–
34:2,1	55 000	21 594	24 943	14 913	6 120	3 910
34:2,8	15 000	9 503	7 066	6 648	418	0
34:3,2	70 000	0	65 866	14 105	20 996	30 765
34:4,1	600 000	114 043	92 382	53 582	38 800	0
34:5,1	100 000	100 794	67 614	47 154	17 461	2 999
34:13,1 *)	640 000	643 644	496 955	72 354	235 573	189 028
34:13,4	***)	0	0	0	0	0
18 – 34:1,1	**)		**)	115 000	0	0
Summa	1 480 000	889 578	754 826	323 756	319 368	226 702

*) Not till 20 34:13,1

Enligt regeringsbeslut nr 31 av 2005-12-20 får Naturvårdsverket använda hela anslagsbehållningen från år 2005 uppgående till 642 348 518

**) Not till 18 34:1,1

Enligt regeringsbeslut nr 31 av 2005-12-20 får Naturvårdsverket använda hela anslagsbehållningen från år 2005 uppgående till 1 284 372 287

***) Not till 20 34:13,4

Enligt regeringsbeslut nr 10 av 2006-12-14 får Naturvårdsverket disponera hela anslagssparandet från 2006 för beslut fattade under 2006

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Kommentarer till noter

Belopp är angivna i tkr om ej annat anges.

Belopp som anges inom parentes avser föregående år.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Värdering av fordringar

Fordringar har tagits upp till de belopp varmed de beräknas inflyta. Övriga tillgångar har värderats till anskaffningsvärde alternativt verkligt värde om detta är lägre än anskaffningsvärdet, respektive nominellt värde, om inte annat anges i not.

Värdering av skulder

Skulderna är upptagna till nominellt belopp.

Värdering av varulager

Varulagret värderas normalt efter kalkyler per artikel eller artikelgrupp. I de fall detta värde överstiger ett netto-försäljningsvärde sker värdering efter det senare. Inkursnedskrivning sker således efter individuell värdering per artikel.

Värdering av anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 20 000 kr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Avskrivning sker från månaden efter leveransmånad. Ett objekt som understiger det fastställda beloppet men tillhör en fungerande enhet läggs ihop med övriga objekt och definieras som en tillgång.

Tillämpade avskrivningstider

3 år	Personatorer och servrar
5 år	Immateriella anläggningstillgångar och Övriga inventarier
5 år	Transportmedel
10 år	Arbetsmaskiner
20 år	Markanläggningar
25 år	Övriga byggnader
50 år	Bostadsfastigheter

Avskrivningstiderna är anpassade till tillgångarnas ekonomiska livslängd.

Periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs belopp överstigande 20 tkr.

BEVILJADE DISPENSER

Investeringar i mark, markanläggningar, byggnader och pågående projekt som sker under anslaget 34:3 skall inte finansieras genom lån i Riksgäldskontoret.

Bidrag från EU och andra finansiärer för investeringar i mark och byggnader får mottagas med undantag för föreskriven skyldighet i §§ 5 och 7 kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188).

Naturvårdsverket får besluta om försäljning och byte av fast egendom enligt förordningen (1996:1190) om överlåtelse av statens fasta egendom, med mera. Vid försäljning av egendom med ett värde överstigande beloppsgränsen enligt 5 § samma förordning skall regeringen godkänna överlåtelsen.

STYRELSE- OCH/ELLER RÅDSLEDAMOTSUPPDRAG

Namn	Uppdrag
Carina Adolfsson Elgestam	Riksrevisionen, Uppvidingehus AB
Christina Andersson	Länstrafiken i Sörmland
Stefan Edman	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Berndt Ekholm	SIDA, Svenska Institutet i Alexandria
Kjell-Erik Karlsson	Varbergs stadshus AB
Patrik Norinder	Lantmäteriet, Kilafors Lantbruk AB
Christer Segerstéen	Södra, Södra Timber, LRF
Lars-Erik Liljelund, GD	Miljöstrategiska forskningsstiftelserna, Skogsstyrelsen, NEFCO, Polarforskningssekretariatet, Europeiska Miljöbyrån, Miljöårsberedningen
Mats Olsson, ÖD	Fiskeriverket, Kustbevakningen

ERSÄTTNINGAR OCH ANDRA FÖRMÅNER TILL STYRELSELEDAMÖTER OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Namn	Belopp i kr	Namn	Belopp i kr
Carina Adolfsson Elgestam	6 000	Gudrun Lindvall	8 000
Christina Andersson	8 000	Patrik Norinder	10 000
Stefan Edman	6 000	Christer Segerstéen	4 000
Berndt Ekholm	8 000	Gunnel Wisén-Persson	8 000
Kjell-Erik Karlsson	8 000	Lars-Erik Liljelund, GD	975 884
Mats Olsson, ÖD	788 159		

Not 1	Intäkter av anslag	2006	2005
20 34:1	Förvaltningsanslag	320 906	308 865
20 34:2,1	Miljöövervakning	106 513	102 128
20 34:2,8	Program för utsläpp och avfall	40 620	39 637
20 34:3,1	Bidrag till kalkning av sjöar och vattendrag	17 816	17 109
20 34:3,2	Kostnader för investeringar för naturvård och skötsel av skyddade områden	344 505	418 659
20 34:4	Sanering och återställning av förorenade områden	11 548	6 935
20 34:5	Miljöforskning	1 744	446
20 34:13,2	Administration och information	<u>22 469</u>	<u>20 743</u>
	Summa intäkter av anslag	866 120	914 521

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Verksamhet	Över-/underskott t.o.m. 2005	Avgiftsintäkter 2006		Kostnader 2006		Resultat 2006	
		Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget
Information och utbildning	-7 932	8 605	8 000	8 656	8 000	-51	0
<i>(Information och utbildning 2005)</i>	<i>-8 981</i>	<i>9 403</i>	<i>9 660</i>	<i>8 354</i>	<i>11 160</i>	<i>1 049</i>	<i>-1 500</i>
NO _x	0	4 586	4 300	4 586	4 300	0	0
<i>(NO_x 2005)</i>	<i>0</i>	<i>4 597</i>	<i>0</i>	<i>4 597</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Batterifonden	0	2 970	2 200	2 970	2 200	0	0
<i>(Batterifonden 2005)</i>	<i>0</i>	<i>2 482</i>	<i>0</i>	<i>2 482</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Jägarexamen/jaktkortsregister	0	7 178	5 000	7 178	5 000	0	0
<i>(Jägarexamen/jaktkortsregister 2005)</i>	<i>0</i>	<i>7 544</i>	<i>0</i>	<i>7 544</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Övrigt *)	50 984	5 649	0	0	0	5 649	0
<i>(Övrigt 2005)</i>	<i>49 400</i>	<i>1 584</i>	<i>15 000</i>	<i>0</i>	<i>11 400</i>	<i>1 584</i>	<i>3 600</i>
Summa	43 052	28 988	19 500	23 390	19 500	5 598	0
<i>(Summa 2005)</i>	<i>40 419</i>	<i>25 610</i>	<i>24 660</i>	<i>22 977</i>	<i>22 560</i>	<i>2 633</i>	<i>2 100</i>

Avgifter enligt avgiftsförordningen § 4 1 404 1 584

*) Kostnader svarande mot intäkter enligt §4 Avgiftsförordningen beräknas ej.

Realisationsvinst på sålda anläggningstillgångar uppgår till: 4 245

Realisationsförlust på sålda anläggningstillgångar uppgår till: 262

Not 3	Intäkter av bidrag	2006	2005
	Bidrag från statliga myndigheter	25 178	19 187
	Bidrag från internationella organisationer	1 789	3 825
	Bidrag från privata företag och organisationer	200	441
	Bidrag från privatpersoner	0	218
	Bidrag från kommuner	600	0
	Bidrag från EG	<u>556</u>	<u>346</u>
	Summa intäkter av bidrag	28 324	24 017

Not 4 Finansiella intäkter
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret uppgår till 2 581 (2 048).

Not 5 Personalkostnader
Lönekostnader, exklusive sociala kostnader, uppgår till 180 654 (167 019).

Not 6 Finansiella kostnader
Räntekostnader på lån hos Riksgäldskontoret uppgår till 740 (765).

Not 7	Finansiella intäkter	2006	2005
	Ränta hos Riksgäldskontoret fördelas på NO _x -fonden	399	270
	Batterifonden, blybatterier	7 752	5 573
	Batterifonden, småbatterier	<u>8 932</u>	<u>6 593</u>
	Summa	17 083	12 436

Not 8	Avsättning till/upplösning av fonder med mera för transfereringsändamål			
	NO_x	2006	2006	2005
	Utsläpp – intäkter		570 385	587 907
	Övriga intäkter		399	270
	Nyttiggjord energi – kostnad		-562 010	-586 234
	Övriga kostnader		<u>-4 555</u>	<u>-4 347</u>
	Från (-) / (+) till fonden	4 219	4 219	-2 404
	Blybatterier		2006	2005
	Intäkter		63 705	70 528
	Kostnader		<u>-37 040</u>	<u>-31 399</u>
	Från (-) / (+) till fonden	26 665	26 665	39 129
	Småbatterier		2006	2005
	Intäkter		37 254	35 070
	Kostnader		<u>-29 322</u>	<u>-9 391</u>
	Från (-) / (+) till fonden	<u>7 932</u>	7 932	25 679
	Årets förändring	38 816		
Not 9	Årets kapitalförändring		2006	2005
	Årets kapitalförändring består av följande poster:			
	Amorteringar på lån hos Riksgäldskontoret		13 414	14 030
	Avskrivningar och utrangeringar		-17 201	-17 045
	Förändring semesterlöne- och övertidsskuld		-550	98
	Förändring varulager		-161	834
	Förändring abonnemangsskuld Miljöaktuellt		123	1 091
	Jaktkort och jägarexamen		0	353
	Periodisering av bidragsintäkter		-3 844	3 815
	Periodisering av avgifter för körkort och motorfordon		0	-6 000
	Pensionsavsättning		503	-387
	Förändring övriga upplupna kostnader		<u>186</u>	<u>247</u>
	Summa årets kapitalförändring		-7 531	-2 965
	<i>Disposition av föregående års kapitalförändring</i>			
	Ingående balans		-2 965	-5 939
	Avskrivn. byggn. och markanl. överfört från statskapital		3 180	2 940
	Överfört till balanserad kapitalförändring		-215	3 000
	Årets kapitalförändring enligt resultaträkning		<u>-7 531</u>	<u>-2 965</u>
	Utgående balans		-7 531	-2 965
	Årets kapitalförändring disponeras enligt följande:		-7 531	
	Avskrivningar byggnader och markanl. mot Statskapital		-3 626	-3 180
	Avsättes till Balanserad kapitalförändring		<u>-3 905</u>	<u>215</u>
			-7 531	-2 965

Not 10 Immateriella och Materiella anläggningstillgångar i tkr

År 2006	Anskaffningsvärde				Värdeminskning				Bokfört värde
	I B	Till-komm.	Avgår	U B	I B	Sålda och utrang.	Årets avskrivn.	U B	
Immateriella tillgångar	57 380	15 334	0	72 714	14 224	1 050	9 719	22 893	49 820
Summa maskiner och inventarier	61 666	4 069	2 006	63 729	55 437	2 006	3 855	57 285	6 444
Byggnader, mark och markanläggningar									
Byggnader	115 243	9 824	1 260	123 807	13 861	212	2 793	16 442	107 366
Mark	3 669 626	823 687	79 283	4 414 030	0	0	0	0	4 414 030
Markanläggningar	<u>16 636</u>	<u>200</u>	<u>0</u>	<u>16 836</u>	<u>3 611</u>	<u>0</u>	<u>833</u>	<u>4 444</u>	<u>12 392</u>
Summa byggnader, mark och markanläggningar	3 801 506	833 711	80 543	4 554 674	17 472	212	3 626	20 886	4 533 788
Pågående nyanläggningar	4 585	14 081	6	18 660	0	0	0	0	18 660
Summa anläggningstillgångar	3 925 137	867 195	82 555	4 709 777	87 133	3 268	17 200	101 064	4 608 712

Kommentarer: Immateriella tillgångar är egenutvecklade dataprojekt.

De största markförvärven är Tjäderberget 19,7 mnkr, Rensjöblik 18,5 mnkr och Gallebo Väst 16,1 mnkr.

Taxeringsvärden i tkr	2006	2005
Mark	23 669	24 727
Byggnader	<u>437 646</u>	<u>458 357</u>
Summa taxeringsvärde	461 315	483 084

2005	Anskaffningsvärde				Värdeminskning				Bokfört värde
	I B	Till-komm.	Avgår	U B	I B	Sålda och utrang.	Årets avskrivn.	U B	
Immateriella tillgångar	43 670	13 710	0	57 380	6 076	0	8 148	14 224	43 155
Summa maskiner och inventarier	64 902	662	3 899	61 666	53 618	3 899	5 717	55 437	6 229
Byggnader, mark och markanläggningar									
Byggnader	103 032	14 011	1 800	115 243	11 456	41	2 446	13 861	101 383
Mark	2 943 536	783 555	57 465	3 669 626	0	0	0	0	3 669 626
Markanläggningar	<u>14 680</u>	<u>1 956</u>	<u>0</u>	<u>16 636</u>	<u>2 877</u>	<u>0</u>	<u>734</u>	<u>3 611</u>	<u>13 025</u>
Summa byggnader, mark och markanläggningar	3 061 249	799 522	59 265	3 801 506	14 333	41	3 180	17 472	3 784 034
Pågående nyanläggningar	6 334	4 585	6 334	4 585	0	0	0	0	4 585
Summa anläggningstillgångar	3 176 155	818 479	69 498	3 925 137	74 027	3 940	17 045	87 133	3 838 004

Not 11	Andra långfristiga värdepappersinnehav		
	Posten består av en aktie i Stora Karlsö Jakt- och Djurskyddsförening AB, nom värde 100 kr.		
Not 12	Kundfordringar		
	Stora poster avser återbetalning av bidrag avseende LIP 7,2 mnkr.		
Not 13	Avräkning med statsverket	2006	2005
	Ingående balans	21 343	40 293
	Avräknat mot statsbudgeten:		
	- Anslag	3 743 960	3 307 408
	- Inkomsttitlar	-9 587	-15 853
	Avräknat mot statsverkets checkräkning:		
	- Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-335 121	-325 940
	- Uppbördsmedel med mera	289 122	125 775
	- Transfereringar	<u>-3 684 331</u>	<u>-3 110 339</u>
	Utgående balans	25 387	21 343
Not 14	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2006	2005
	Anslagsmedel	67 361	66 767
	Batterifonden – blybatterier	-3 141	16 250
	Batterifonden – småbatterier	-12 930	18 964
	NO _x - fonden	10 754	7 050
	Bidrag från annan statlig myndighet	36 554	43 618
	Övriga icke statliga bidrag	<u>6 366</u>	<u>7 548</u>
	Summa behållning på räntekonto	104 964	160 197
	varav kortsiktigt likviditetsbehov	50 000	50 000
Not 15	Övriga tillgodohavande i Riksgäldskontoret	2006	2005
	Batterifonden – blybatterier	369 847	323 217
	Batterifonden – småbatterier	<u>418 421</u>	<u>372 705</u>
	Summa	788 268	695 922
Not 16	Statskapital	2006	2005
	Ingående balans	3 787 133	3 051 566
	Anslagsmedel som finansierat anläggningstillgångar 2006 resp. 2005	758 878	738 502
	Invärderade fastigheter	8 367	5
	Disposition enligt 2005 resp. 2004 års bokslut	<u>-3 180</u>	<u>-2 940</u>
	Utgående balans	4 551 197	3 787 133
Not 17	Balanserad kapitalförändring	2006	2005
	Ingående balans	-17 957	-14 957
	Disposition enligt 2005 resp. 2004 års bokslut	<u>215</u>	<u>-3 000</u>
	Utgående balans	-17 742	-17 957

Not 18	Fonder	2006	2005
	NO _x -fonden	11 269	7 050
	Batterifonden, blybatterier	367 404	340 739
	Batterifonden, småbatterier	<u>398 615</u>	<u>390 683</u>
	Summa	777 288	738 472
Not 19	Lån i Riksgäldskontoret	2006	2005
	Ingående balans	35 961	46 546
	Nyupptagna lån	16 680	3 444
	Årets amorteringar	<u>-13 414</u>	<u>-14 030</u>
	Utgående balans	39 227	35 961
	Beviljad låneram	70 000	60 000
Not 20	Leverantörsskulder		
	Fakturor avseende batteriverksamheten, främst kampanj för batteriinsamling, uppgår till cirka 7 mnkr.		
Not 21	Övriga skulder		
	Provavgifter avseende jaktprov för jägarexamen som tidigare har redovisats hos Kammarkollegiet uppgår till 6,2 mnkr.		
Not 22	Oförbrukade bidrag	2006	2005
	Från annan statlig myndighet	36 554	49 603
	Från icke statlig organisation	<u>6 366</u>	<u>1 563</u>
	Summa	42 920	51 166

Stockholm den 15 februari 2006

Lars-Erik Liljelund
Myndighetschef

Carina Adolfsson Elgestam

Christina Andersson

Stefan Edman

Berndt Ekholm

Kjell-Erik Karlsson

Gudrun Lindvall

Patrik Norinder

Christer Segerstéen

Gunnel Wisén-Persson

www.naturvardsverket.se

The Swedish Environmental Protection Agency

SE-106 48 Stockholm

Besöksadress: Blekholmsterrassen 36

Ny besöksadress fr.o.m. 1 juni 2007: Valhallavägen 195

Tel: +46 8 698 10 00, fax: +46 8 20 29 25

E-post: natur@naturvardsverket.se

Beställningar: tel +46 8 505 933 40, fax +46 8 505 933 99

E-post: natur@cm.se

Internet: www.naturvardsverket.se/bokhandeln